

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
NAKHON PATHOM RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2
เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2567

2022

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 ยังคงอัดแน่นไปด้วยบทความที่มีคุณภาพทั้งบทความวิจัยและบทความทางวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 8 บทความ เหมือนดังเช่นฉบับที่ผ่านมา มา เริ่มต้นจากผลงานของ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ และอุไรชา สุพานิช เรื่อง *การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่* ที่ทำให้เราได้เข้าใจถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของชาวเชียงใหม่ในยุควิถีใหม่ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเหล่านั้น ประสงค์ อุทัย และคณะ กับ *คุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรสาคร* ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะผู้นำที่ดีไว้อย่างน่าสนใจ ไพศอล มาหะมะ และคณะ กับ *หมอพื้นบ้านกับกระบวนการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยาก* ช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงขั้นตอนการรักษาโรคโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถบูรณาการกับการรักษาแผนปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พรระชประเวศ อชิโนบุญวัฒน์ และคณะ กับ *การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์* ได้นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นพัฒนาไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนและเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน

ตรีชฎาพร ขำสุวรรณ กับ *พัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* ช่วยให้ทราบแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นุชรี บุญศรีงาม และสุภนิช สวัสดิ์ กับ *การรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี* ทำให้เราได้ทราบถึงพฤติกรรม รวมถึงปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ จารุวรรณ นครจารุพงศ์ และกาญจนา ลำภา กับ *การสร้างสรรคภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)* ผลงานการออกแบบภาพประกอบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการถ่ายทอดและอนุรักษ์ภาพยนต์เห่เรือวรรณกรรมสำคัญในช่วงปลายสมัยอยุธยาไว้ได้อย่างงดงาม บทความสุดท้ายเป็นผลงานของมณีนรัตน์ ทองปิ่น และเสกสรร ท้าวทุมมา กับ *รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชา* ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยผ่านการออกแบบกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความมีน้ำใจ ความรับผิดชอบ และการช่วยเหลือสังคม ตามหลักของศาสตร์พระราชา

สารบัญ

	หน้า
การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ อรุชชา สุวพานิช.....	1
คุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรสาคร ประสงค์ อุทัย สมบัติ ทิมทรัพย์ จุมพล ขอบขำ.....	13
หมอพื้นบ้านกับกระบวนการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยาก ไพศอล มาหะมะ มะสุพรรณ บาโงปะแต คอริเยาะ อะแซ กนกกร มอหะหมัด.....	29
การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พระราชประเวศ อชิโนบุญวัฒน์ อีรพร พรหมมาศ ทศนีพร วิศาลสุวรรณกร ชุณษิตา นาคภพ เพียงพิศ ชะโกทอง.....	43
พัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ตรีชฎาพร ขำสุวรรณ.....	55
การรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นุชรี บุญศรีงาม สุภนิช สวัสดิ์.....	71
การสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนตร์เรือ บทแห่งমনก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากัญ)	
จารุวรรณ นครจารุพงศ์ กาญจนา ลำเภา.....	83
รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราช มณีนีรัตน์ ทองปิ่น เสกสรร ท้าวทุมมา.....	99

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่
Online Social Media Using Behavior in the New Normal Era, Chiang Mai Province

รับบทความ	30/03/2023
แก้ไขบทความ	01/05/2023
ยอมรับบทความ	05/05/2023

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์¹
และ อรุชชา สุวพานิช²
Somkiat Chaipiboon
and Auracha Suwaphanich

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ตัวอย่าง ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสถิติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระหว่าง 11-14 ครั้งต่อวัน ใช้เวลาในการเข้าสื่อสังคมออนไลน์ ระหว่าง 6-10 ชั่วโมงต่อวัน โดยเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่บ้าน ช่วงเวลาที่เข้าใช้ระหว่าง 07.00 น.-09.00 น. อุปกรณ์ในการเข้าสื่อสังคมออนไลน์ใช้สมาร์ทโฟน ส่วนเว็บไซต์ที่เข้าใช้มากที่สุด คือ Twitter จากการที่เพื่อนแนะนำ/ชักชวนให้เล่น ด้วยจุดประสงค์เพื่อการศึกษาและมีประสบการณ์ในการทำงานสื่อสังคมออนไลน์ระหว่าง 7-8 ปี ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ มี 3 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการเรียนรู้และรู้จักสื่อสังคมออนไลน์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.55 (มากที่สุด) ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยด้านการเข้าใจง่ายในการใช้งานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความเข้าใจวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.34 (มากที่สุด) และปัจจัยที่สามเป็นปัจจัยด้านทัศนคติต่อการใช้งานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.12 (มาก)

คำสำคัญ: พฤติกรรม สื่อสังคมออนไลน์ ยุควิถีชีวิตใหม่

¹ อาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Lecturer Faculty of Economics Mae Jo University

² หัวหน้างานวิจัยและบริการวิชาการ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Head of Research and Academic Services Faculty of Information and Communication Maejo University

Abstract

This study was conducted to investigate behaviors and factors effecting online social media using behaviors in the new normal era of people living in Chiang Mai province. A set of questionnaires was used for data collection administered with 400 people and analyzed by using descriptive statistics: percentage, mean and standard deviation.

Results of the study. Revealed that the respondents used online social media around 11–14 times or 6–10 hours per day. They used it at home during 07.00-09.00 a.m.; smart phone was the equipment found most and twitter was the website found most. The respondents were suggested or persuaded to use online social media by friends. They aimed to learn and have experience in social online media using. Three factors were found to have an effect on online social media using behaviors. First, perception of benefits-learning / knowing online social media or various applications (\bar{x} =4.55, a highest level). Second, easy to understand and use-online social media using method based on the using objective (\bar{x} =4.34, a highest level). Third, attitudes towards online social media using-increased efficiency and effectiveness of working performance (\bar{x} =4.12, a high level).

Keywords: *Behavior, online social media, new normal era*

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ตั้งแต่ปี 2562 ส่งผลให้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคสารสนเทศอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อประชาชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวันของคนทุกเพศวัย ทุกระดับการศึกษา อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตที่เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ที่สามารถสร้างสื่อใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างจากสื่อประเภทอื่น ๆ เพราะสามารถเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่หลาย ๆ เครือข่ายเข้าด้วยกันจนทำให้ผู้ใช้งานสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลถึงกันได้ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ทางสังคมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า “สังคมออนไลน์ (Online Community)” ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การนำเสนอ

แบ่งปัน เนื้อหารูปภาพ เสียง ข้อความ คลิปวิดีโอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยน การแบ่งปันเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ระหว่างบุคคลสองคน หรือกลุ่มบุคคลในลักษณะของการเข้าร่วมในเครือข่ายออนไลน์เดียวกัน (วราพร ดำจับ, 2562) หรือพื้นที่บนโลกออนไลน์ที่ผู้คนได้แบ่งปันสิ่งที่สนใจร่วมกันและสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ โดยมีลักษณะพิเศษที่ผู้ส่งสารสามารถสร้างเนื้อหาแบ่งปันข่าวสารและโต้ตอบการสนทนา โดยสื่อสังคมออนไลน์นี้จะครอบคลุมพื้นที่ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะหลาย ๆ ประเด็น (สุภารัตน์ ดิษยวรรธนะ และจันทรา วัฒนากุล, 2555) ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ จึงได้รับการคิดค้นขึ้นมาอย่างหลากหลาย และใช้งานได้ง่ายมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีการสื่อสารของเดิมในอดีต สำหรับการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละยุคนั้นก็เพื่อให้ผู้ใช้งานหรือผู้บริโภคสามารถใช้งานสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ส่วนรูปแบบของเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละยุคนั้นมีรูปแบบที่คล้ายกันหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับมาตรฐานการออกแบบของแต่ละยี่ห้อและราคาที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มอาชีพ เพศ วัย ที่จะเลือกใช้ เช่น ฟังก์ชันและสมรรถนะการใช้งาน ขนาดและน้ำหนักที่ทำให้สามารถนำติดตัวไปไหนมาไหนได้สะดวก จึงทำให้สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์เหนือสื่อในรูปแบบเดิม ซึ่งจากผลการสำรวจของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ได้แสดงให้เห็นว่าภาพรวมประชากรไทยใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาทีต่อวัน และเมื่อแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า เจนเนอเรชัน (Generation) ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ Gen Y อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 55 นาทีต่อวัน ในขณะที่ Gen Z ซึ่งเคยเป็นเจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในปี พ.ศ. 2564 มาในปี พ.ศ. 2565 กลุ่ม Gen Z ใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า Gen Y โดยใช้เวลาในการออนไลน์อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 24 นาทีต่อวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) สอดคล้องกับผลศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชันแซตในยุค New Normal ในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 10 ครั้งขึ้นไปต่อวันโดยใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวันในแต่ละครั้ง 7 ชั่วโมงขึ้นไป (ณชกุล เสนาวงษ์, 2564) และในปัจจุบันนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นการสื่อสารที่ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกเพศทุกวัยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการซื้อขายสินค้าและบริการ การบริการขนส่งสินค้า การรักษาพยาบาล การศึกษา การทำงาน การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนด้านความบันเทิงต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นแหล่งเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร แหล่งแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำให้รูปแบบการสื่อสารเปลี่ยนเป็นการสื่อสารแบบไร้พรมแดนและไร้ข้อจำกัด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าประชากรไทยในแต่ละช่วงวัย ทั้ง Gen Baby Boomers ที่มีอายุ 58 ปีขึ้นไป Gen X มีอายุระหว่าง 42-57 ปี Gen Y มีอายุระหว่าง 22-41 ปี และ Gen Z มีอายุน้อยกว่า 22 ปี ต่างก็มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

ออกไป แต่กลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน คือ กลุ่ม Gen Z ที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นกลุ่มประชากรที่เกิดมาพร้อมกับสภาพแวดล้อมทางที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาอย่างก้าวหน้าทดแทนเทคโนโลยีการสื่อสารดั้งเดิมแบบพริกผัน โดยเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังมีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยี และเรียนรู้ได้เร็วกว่ากลุ่มเจนเนอร์อื่น ๆ ซึ่งประชากรในกลุ่มนี้จะมีความเข้าใจในการใช้สื่อแทบทุกรูปแบบ สามารถรับรู้และปรับตัวให้ทันต่อความรวดเร็วที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยโปรแกรมการสื่อสารที่ประชากรในกลุ่ม Gen- Z นิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ YouTube, Instagram, TikTok, Facebook, Twitter และ Line และมีพฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเพื่อน ดูหนัง ติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องของการเรียน ชอบการเรียนรู้ เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ได้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง จากการสำรวจกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ETDA) ได้สำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 โดยสำรวจทางออนไลน์และลงพื้นที่สำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 20 เมษายน – 4 กรกฎาคม ปี 2565 จำนวน 46,348 ราย โดยผลสำรวจได้แยกคนเป็น 4 Gen คือ Gen X, Gen Y, Gen Z และ Baby Boomers ทำให้เห็นถึงพฤติกรรมที่แตกต่างกันของคนในแต่ละวัย พบว่า กลุ่ม Gen Z ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารสนทนา ทำกิจกรรมสนทนา การและรับบริการออนไลน์ทางการศึกษา กลุ่ม Gen Y ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารสนทนา ทำกิจกรรมสนทนา ทำธุรกรรมออนไลน์ด้านการเงิน และติดตามข่าวสารทั่วไป กลุ่ม Gen X ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารสนทนา การติดตามข่าวสารทั่วไป และทำกิจกรรมสนทนา การ ส่วนกลุ่ม Gen Baby Boomers ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารสนทนา การติดตามข่าวสารทั่วไป การทำกิจกรรมสนทนา และการรับบริการออนไลน์ของภาครัฐ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและทำให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งทำให้แบบแผนและแนวทางการดำเนินชีวิต ที่เคยปฏิบัติมาในอดีตต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้น มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การให้บริการ การขนส่ง การรักษาสุขภาพ การศึกษา การสื่อสาร การทำธุรกรรม ความบันเทิง ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่จนในที่สุด เมื่อเวลาผ่านไป ก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อ

เป็นข้อมูลให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสื่อออนไลน์ที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการวิจัยกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสารภี อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่ริม และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

ยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) หมายถึง ความปกติใหม่หรือฐานวิถีชีวิตใหม่ เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากไวรัสโคโรนา 2019 จนต้องเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินชีวิตไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางที่มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านทางเว็บไซต์ Social Network ที่ให้บริการบนโลกออนไลน์ โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารประเภทต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ฯลฯ เป็นต้น

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ความบ่อยครั้งในการใช้งานสื่อสังคม ออนไลน์ ประเภทต่าง ๆ หรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีการตอบสนองหรือตอบโต้ที่สามารถสังเกตได้ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมทั้งความถี่ในการใช้งาน ช่วงเวลาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคม คุณสมบัตินี้ใช้งาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ 7 อำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง จากจำนวนประชากร 508,290 คน

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอก และแบบสอบถามปลายปิดแบบมีหลายตัวเลือก (Multiple Choice Questions) ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ โดยทำการเลือกข้อที่เหมาะสมที่สุด (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระดับรายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และอาชีพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย จำนวนครั้งการเข้า ระยะเวลา ช่วงเวลา ชนิดของสื่อ ช่องทาง และประสบการณ์ในการใช้สื่อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดโดยกำหนดการให้คะแนนแบบ Arbitrary Weighting Method

ผู้วิจัยได้ นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (Item – Objective Congruence Index: IOC) มีค่าระหว่าง 0.65–1.00 นำมาแก้ไขเฉพาะข้อคำถามที่ควรปรับปรุง หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำผลไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลจากการวิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือโดยรวม (Reliability Coefficients) มีค่า Alpha = 0.881 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 88.10 ของการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้

การศึกษาทั้ง 3 ส่วนใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์ภายใต้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์โดยอาศัยสถิติแบบง่ายในรูปของค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ร้อยละ 62.00 เป็นเพศชาย ร้อยละ 26.50 มีอายุระหว่าง 15–24 ปี ร้อยละ 23.00 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 45.75 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 42.25 มีรายได้ระหว่าง

20,001-30,000 บาท/เดือน ร้อยละ 43.50 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 26.50 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 28.00 มีการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระหว่าง 11-14 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 41.75 มีระยะเวลาการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระหว่าง 6-10 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 22.25 เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่บ้าน ร้อยละ 28.00 เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วงเวลา 07.00 น.-09.00 น. ร้อยละ 36.50 ใช้สมาร์ตโฟน (Smart Phone) เป็นอุปกรณ์ในการเข้าสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 22.00 ใช้ Twitter ในสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 26.50 เพื่อนแนะนำ/ชักชวนให้เล่น ร้อยละ 28.25 มีจุดประสงค์การเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา ร้อยละ 25.25 มีประสบการณ์ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ระหว่าง 7-8 ปี

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 เป็นปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.88 (มาก) และเมื่อแบ่งเป็นรายปัจจัย พบว่า การเรียนรู้และรู้จักสื่อสังคมออนไลน์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (มากที่สุด) รองลงมาเป็นการรับรู้และเรียนรู้วิธีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 (มากที่สุด) เช่นกัน ส่วนสื่อสังคมออนไลน์ช่วยอำนวยความสะดวกทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 (มาก) สามารถเข้าใจและประยุกต์ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (มาก) รู้เท่าทันและทราบถึงคุณประโยชน์หรือโทษในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 (มาก) สื่อสังคมออนไลน์ทำให้การซื้อขายสินค้าและบริการได้สะดวกรวดเร็ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 (มาก) ค้นเคยและเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีได้รวดเร็วขึ้นทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (มาก) เรียนรู้และค้นเคยกับเทคโนโลยีทำให้เข้าใจและถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 (มาก) และรู้จักเครือข่ายสังคมออนไลน์จากบุคคลรอบข้าง อาทิ เพื่อน คนรู้จัก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 (มาก)

ปัจจัยที่ 2 เป็นปัจจัยด้านการเข้าใจง่ายในการใช้งานของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.17 (มาก) และเมื่อแบ่งเป็นรายปัจจัย พบว่า ความเข้าใจวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 (มากที่สุด) รองลงมาสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งานมีรายละเอียดและขั้นตอนการทำงานรวมถึงตัวอย่างที่ชัดเจน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 (มากที่สุด) เช่นกัน ส่วนความสามารถเรียนรู้และดาวน์โหลดหรือเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ได้ไม่ยากมากนัก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (มาก) สามารถเรียนรู้การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่สนใจได้อย่างรวดเร็ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (มาก) และสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งานอยู่มีลักษณะที่ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (มาก)

ปัจจัยที่ 1 เป็นปัจจัยด้านทัศนคติต่อการใช้งานของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.66 (มาก) และเมื่อแบ่งเป็นรายปัจจัย พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (มาก) รองลงมาสื่อสังคมออนไลน์ช่วยลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 (มาก) มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 (มาก) สื่อสังคมออนไลน์ที่เลือกใช้มีประโยชน์และเป็นสื่อทันสมัย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (มาก) และสื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันทั่วถึงและรวดเร็ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 (มาก)

อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่บ้าน และใช้เวลา 6-10 ชั่วโมงต่อวัน โดยใช้สมาร์ตโฟน รองลงมาใช้แท็บเล็ต สื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าบ่อย คือ Twitter, Facebook, Line, YouTube, Instagram, Messenger, TikTok ตามลำดับ มีจุดประสงค์การเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา รองลงมา เพื่อความบันเทิง ติดต่อกับคนรู้จัก/ค้นหาเพื่อนใหม่ กิจกรรมการออนไลน์ สุขภาพ/การรักษาพยาบาล และเพื่อติดต่อกับงาน/ซื้อขายสินค้าและบริการ ซึ่งผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) การมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563 พบว่า กลุ่มอายุ 15-24 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด อุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ ใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone รองลงมาใช้คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ใช้ที่บ้าน/ที่พักอาศัย กิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ก เช่น Facebook, Twitter, Line, WhatsApp เป็นต้น รองลงมา คือ การดาวน์โหลดรูปภาพ หนังสือ วีดีโอ เพลง เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง วิทยุ การอัปโหลดข้อมูล รูปภาพ/ถ่ายภาพ วีดีโอ เพลง software ฯลฯ เพื่อการแบ่งปันบนเว็บไซต์ และใช้ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวดี บุญวัฒน์ (2559) ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสุขภาพของเยาวชนในอำเภอเมืองภูเก็ต พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ทุกวัน ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ การดูวีดีโอหรือฟังเพลงออนไลน์ ประมาณ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน สอดคล้องกับการศึกษาของณิชกุล เสนาวงษ์ (2564) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ 10 ครั้งขึ้นไป/วัน มีระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวันในแต่ละครั้ง 7 ชั่วโมงขึ้นไป มีการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่บ้านในช่วงเวลา 08.00 น.-12.00 น. อุปกรณ์ในการใช้งาน คือ โทรศัพท์มือถือ อีกทั้งยังสอดคล้องกับครองรัตน์ ดุลลาพันธ์ (2561) ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนส่วนใหญ่มีความถี่ตั้งแต่ 12 ครั้งขึ้นไป และสอดคล้องกับการศึกษาของหยาดพิรุณ ศุภรากรสกุล

(2558) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสืบค้นข้อมูลกิจกรรมทางสังคม งานอดิเรกและอพเททสถานะ

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ เรียนรู้และรู้จักสื่อสังคมออนไลน์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ปัจจัยด้านการเข้าใจง่ายในการใช้งานกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามวัตถุประสงค์การใช้งานมากที่สุด และปัจจัยด้านทัศนคติต่อการใช้งานกลุ่มตัวอย่างมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Chen & Wu (2018) ที่ว่าการรับรู้ประโยชน์เป็นปัจจัยพื้นฐานของการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการแสดงถึงระดับที่ผู้ใช้ยอมรับว่าเทคโนโลยีมีส่วนช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับ Ooi & Tan (2016) ที่ว่าการที่บุคคลเชื่อว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการความตั้งใจใช้ด้วยการแสดงถึงระดับที่ผู้ใช้สามารถรับรู้ได้ว่าเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการทำงานให้ดีขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับกัลยา เขียวเปลื้อง (2563) ที่ว่าการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเป็นระดับที่ผู้ใช้เชื่อว่าประโยชน์ของเทคโนโลยีจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับงานของตน ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทัศนคติที่มีต่อการใช้งานและพฤติกรรมของผู้ใช้ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานเป็นระดับที่ผู้ใช้เชื่อว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้มีความง่ายในการใช้งานสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องอาศัยความพยายามมากนัก ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน โดยทัศนคติที่มีต่อการใช้งานเป็นความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น ๆ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานและการรับรู้ความง่ายในการใช้งานซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสืบค้นข้อมูลเพื่อการศึกษามากที่สุด รองลงมาเพื่อความบันเทิง เช่น ดูหนัง ดูละคร ข่าวสาร สารคดีต่าง ๆ และมีช่วงเวลาในการใช้งานมากที่สุดระหว่าง 07.00 น.–09.00 น. ดังนั้นหากมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ เข้าใจ และรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาให้ความรู้ในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุดเพื่อเพิ่มโอกาสในการรับรู้และเรียนรู้มากยิ่งขึ้นด้วย ส่วนจังหวัดอื่น ๆ พฤติกรรมการใช้สื่ออาจไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้

2. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์จาก เว็บไซต์, Twitter มากที่สุด รองลงมาคือ Facebook, Line, YouTube และ Instagram ดังนั้นช่องทางในการให้ความรู้

ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือการโฆษณาผ่านช่องทาง Twitter มากที่สุด เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ การรับรู้ และรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์ เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา เขียวเปลื้อง. (2563). พฤติกรรมของประชาชนในการรับรู้เครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ของ สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทรเกษม*, 16 (2), 79-93.
- ครองรัตน์ ดุลลาพันธ์. (2561). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยทางจิต พยากรณ์. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และนวัตกรรม บัณฑิต วิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- ณิชากุล เสนาวงษ์. (2564). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชั่นแซต ในยุค New Normal ในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ณัฐวดี บุญวัฒน์นภัส. (2559). การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสุขภาพของเยาวชนใน อำเภอเมืองภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 10 (3), 48-62.
- วรภาพร คำจับ. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 7 (2), 143-159.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565.) รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สุดารัตน์ ดิษยวรรณนะ และจันทรา วัฒนากุล. (2555). รู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย. กรุงเทพฯ: ออฟ เซ็ทพลัส.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). รายงานการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- หยาดพิรุณ ศุภรากรสกุล. (2558). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8 (2), 53-71.
- Chen, H. & Wu S. J. (2018). Purchase intention in social commerce: An empirical examination of perceived value and social awareness. *Library Hi Tech*.

Ooi, K. B. & Tan, G. W. H. (2016). Mobile technology acceptance model: An investigation using mobile users to explore smartphone credit card. **Journal of Expert Systems with Applications**, 59 (1), 33-46.

Yamane, T. (1973). **Statistic: An introduction analysis** (3rd ed.). New York: Harper and Row.

คุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรสาคร

Good Leadership Qualities as Expected by Industrial Employees in Samut Sakhon Province

รับบทความ 05/04/2023

แก้ไขบทความ 01/05/2023

ยอมรับบทความ 05/05/2023

ประสงค์ อุทัย¹ สมบัติ ทีฆทรัพย์²

และ จุมพล ขอบขำ³

Prasong Uthai¹ Sombat Teekasap²

and Chumphon Khobchum³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่ดีให้มีประสิทธิผลภายในบริษัท อุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ คุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มี คุณลักษณะผู้นำที่ดี โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานที่ทำงานในพื้นที่ใน อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 717,310 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ พนักงาน จำนวน 400 คน โดยการสุ่มเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณลักษณะผู้นำที่ดีจะต้องมีดีในด้านแรก คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทัศนคติ ด้าน บุคลิกภาพ ด้านทักษะ และด้านความรู้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความ คิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การศึกษาความสัมพันธ์พบว่า อายุกับด้านคุณธรรมจริยธรรม อายุกับด้านความรู้ ตำแหน่งงานกับด้านทักษะ ตำแหน่งกับด้าน บุคลิกภาพ ประสบการณ์กับด้านบุคลิกภาพ ประสบการณ์กับด้านทัศนคติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 3) องค์กรจะอยู่รอดได้นั้นจำเป็นต้องมีผู้นำนั้นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหาร จัดการอย่างมาก และชอบเรียนรู้ตลอดเวลา มีกระบวนการในการสร้างนวัตกรรมเป็นหลักในการ

¹อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี

Lecturer Faculty of Business Administration, Thonburi University

²อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี

Lecturer Faculty of Science and Technology, Thonburi University

³อาจารย์ หมวดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธนบุรี

Lecturer General Education Affair, Thonburi University

ขับเคลื่อนองค์กรเพื่อสร้างความสำเร็จและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในประเทศไทยควบคู่กับคู่แข่งในระดับสากล ตามทิศทางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย

คำสำคัญ: *คุณลักษณะผู้นำที่ดี พนักงาน บริษัทอุตสาหกรรม*

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the characteristics of effective good leaders within industrial companies. in Samut Sakhon Province, 2) to study the relationship between personal factors and good leadership qualities according to employee expectations, 3) to study guidelines for personnel development to have good leadership qualities. using quantitative research The population used in the research was 717,310 employees working in industrial areas in Samut Sakhon Province. The sample group used was 400 employees by purposive random selection. Use questionnaires to collect data. analyze data by using percentage, mean, standard deviation and relationship The results of the study revealed that 1) good leadership qualities must be good, emphasizing on the first aspect, namely morality, attitude, personality, skills and knowledge. When considering in detail, it was found that the sample group had the first level of opinion, that is, able to solve immediate problems. The average was the highest level, followed by the confidence and assertiveness. 2) The relationship study found that age and ethics, age and knowledge, job position and skill, position and personality, experience and personality, experience and attitude. There was a statistical significance at the 0.05 level. And like to learn all the time. There is a process to create innovation as the key to driving the organization to create success and increase competitiveness. in Thailand alongside international competitors according to the direction of Thailand's development strategy

Keyword: *Characteristics good leaders, employees, industrial company*

บทนำ

คุณลักษณะของผู้นำที่ดีภายในองค์กร นับว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะเป็นผู้นำที่ดีให้กับองค์กร ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยคุณลักษณะผู้นำที่ดีของบุคลากรภายในองค์กรนั่นเอง คุณลักษณะของผู้นำที่ดี ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ 1) ลักษณะท่าทางหรือการวางตัว คือ การสร้างความประทับใจในเรื่องท่าทาง การวางตัว และความประพฤติให้อยู่ในระดับสูงสุดที่เป็นที่นิยมผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา 2) ความกล้าหาญ คือการบังคับจิตใจตนเองให้อยู่ในความสงบ ไม่เกรงกลัวว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไม่สะทกสะท้านหรืออ่อนไหว กล้าทำ กล้าพูด กล้ายอมรับผิด 3) ความเด็ดขาด คือ ความสามารถในการตัดสินใจโดยฉับพลัน และประกาศข้อตกลงใจอย่างจริงจัง และชัดเจน โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริง 4) ความไว้วางใจเชื่อใจ คือการได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้องและไม่ผิดพลาด ด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว เฉลียวฉลาด 5) ความอดทน คือ พลังทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งวัดขีดความสามารถในการทนต่อความเจ็บปวด ความเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า ความยากลำบาก ความเคร่งเครียด งานหนัก รวมถึงความอดกลั้นต่อสถานการณ์ที่บีบคั้น 6) ความกระตือรือร้น คือ การแสดงออก ซึ่งความสนใจอย่างจริงจัง และมีความจดจ่อต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง หมายถึง การทำงานด้วยความร่าเริงและคิดในแง่ดีเสมอ 7) ความริเริ่ม คือ การเป็นผู้รู้จักใช้ความคิดในการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ และแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ที่ดีมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม 8) ความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความเที่ยงตรงแห่งอุปนิสัยยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม รักษาความซื่อสัตย์ตลอดเวลา ยึดหลักในเรื่องความถูกต้อง และสำนึกในหน้าที่การงานของตน 9) ความพินิจพิเคราะห์ คือ คุณสมบัติในการใคร่ครวญ โดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยา เพื่อให้ได้ข้อมูลความจริงและหนทางแก้ไขที่น่าจะเป็นไปได้ นำมาใช้ในการตัดสินใจได้ถูกต้อง 10) ความยุติธรรม คือการไม่ลำเอียงเข้าข้างใคร มีความเที่ยงตรง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความเสมอต้นเสมอปลาย 11) ความรอบรู้ คือ ขาวสารที่บุคคลหามาได้ รวมทั้งความรู้วิชาชีพของตน และความเข้าใจในตัวเองได้บังคับบัญชา ควรทราบเหตุการณ์ภายในประเทศ และภายนอกประเทศ 12) ความจงรักภักดี คือ คุณสมบัติของบุคคลที่มีจิตใจเชื่อมั่นและยึดมั่นต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 13) ความรู้จักกาลเทศะ คือ ความสามารถในการปฏิบัติตนกับบุคคลอื่นโดยไม่เกิดความขุ่นข้องหมองใจ ไม่ก่อให้เกิดศัตรู 14) ความไม่เห็นแก่ตัว คือ การไม่ฉวยโอกาสตักตวงความสุข ความสะดวกสบาย ความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเอง โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือเสียผลประโยชน์ ผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรรณ คำแสน (2564) วิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มถ้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนในอำเภออุ้มถ้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-49 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 46.07 มีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อโควิด-19 ในระดับมาก ร้อยละ 80.70 เชื่อมั่น

ว่าประเทศไทย จะเอาชนะโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้ และร้อยละ 83.40 มั่นใจว่าในที่สุดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 จะถูกควบคุมได้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99.80 สวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกจากบ้าน

2) ระดับการศึกษา ความรู้ และทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.10, .18,$ และ $.16$ ตามลำดับ) บุคลากรทางสุขภาพสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ และป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้ เนื่องด้วยเหตุการณ์การระบาดหนักของโควิด-19 ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นบทเรียนให้กับผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงที่กำลังดูแลด้านนโยบายความเป็นอยู่ของประชาชน ชุมชน และพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาครซึ่งมีจำนวนมาก ประมาณ 1,000 กว่าโรงงาน อันความจริงนั้นในกรณีการที่ไม่พบรายงานผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีความจริงไม่ได้หมายถึงว่าจะไม่มีผู้ติดเชื้อโควิด-19 จังหวัดสมุทรสาครและภายในประเทศไทย ซึ่งมีผลต่อการทำงานของบุคคลหรือพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาครอย่างต่อเนื่อง

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อทราบถึงคุณลักษณะผู้นำที่ดีที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่ดีให้มีประสิทธิผลภายในบริษัทอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะผู้นำที่ดี

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตการวิจัย

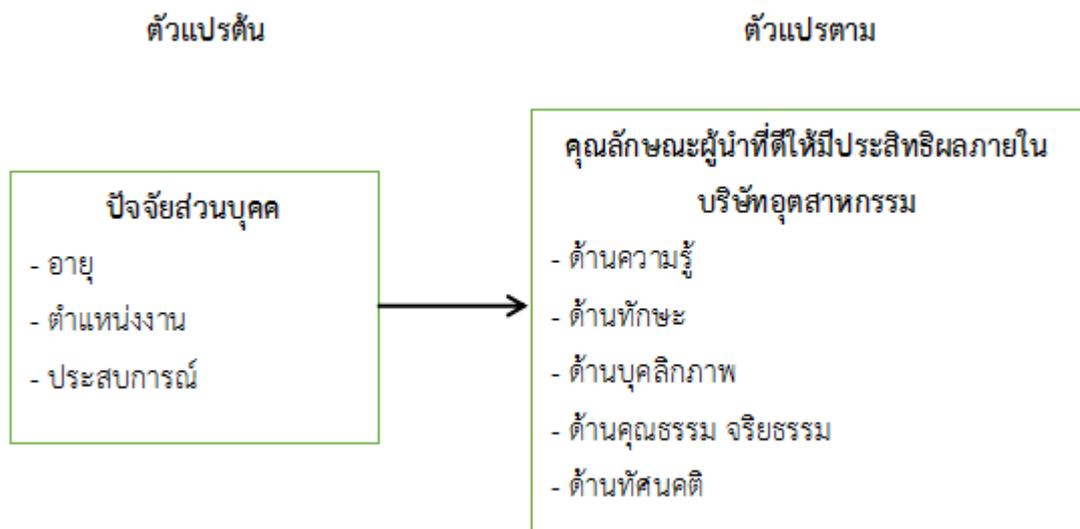
1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานที่อาศัยในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 586,789 คน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, 2565: ออนไลน์) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ พนักงานในอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ซึ่งคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973)

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงาน ในอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ คือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทัศนคติ

4. ระยะเวลาในการวิจัยจำนวน 1 ปี เริ่ม 31 พฤษภาคม 2565-31 พฤษภาคม 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทางการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ (trait theories)

Bass (1990) ได้แสดงแนวความคิดที่ได้จากการศึกษางานวิจัยเก่า 167 เรื่อง ว่า การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้นำกับบุคคลที่เป็นผู้ตาม และทฤษฎีกลุ่มนี้มีสมมติฐานว่า ผู้นำเป็นโดยกำเนิด ไม่ใช่ถูกสร้างขึ้นมา (born not made)

Morden (1997) ได้กล่าวแย้งกับคุณสมบัติของผู้นำทั้ง 6 ประการ ดังกล่าวข้างต้น โดยได้กล่าวถึงข้อจำกัดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะว่า นักวิจัยไม่สามารถระบุคุณลักษณะที่

แน่นอนชัดเจนในการจำแนกว่า บุคคลที่มีภาวะผู้นำ และไม่มีภาวะผู้นำมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร ซึ่งในบางครั้งคุณลักษณะอย่างหนึ่งก็เหมาะสมกับสถานการณ์แบบหนึ่งแต่ก็ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์อีกแบบหนึ่งโดยสังเกตได้

สรุปได้ว่าตัวอย่าง การมีคุณลักษณะที่เหมาะสม และสอดคล้อง จะช่วยให้ผู้นำมีแนวโน้มที่จะเกิดประสิทธิผลมากขึ้น แต่ก็ไม่อาจรับประกันได้แน่นอนว่าจะต้องมีประสิทธิผล ผู้นำที่มีคุณลักษณะแบบหนึ่งเฉพาะตนอาจมีประสิทธิผลได้ในสถานการณ์หนึ่ง แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งอาจไร้ประสิทธิผลก็ได้ ยิ่งกว่านั้นผู้นำที่มีแบบแผนของคุณลักษณะของตนนี้แตกต่างกัน แต่สามารถที่จะมีประสิทธิผลได้ในสถานการณ์เดียวกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (behavioral theories)

ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1940 นักวิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทำให้นักพฤติกรรมศาสตร์มุ่งความสนใจเรื่อง ภาวะผู้นำในการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำที่เกิดขึ้นจริงว่า ผู้นำจริง ๆ แล้วเขาทำอะไร และทำอย่างไร คือ ศึกษาว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จะต้องใช้พฤติกรรมอย่างไรในการนำจึงจะทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายได้ นักวิจัยกลุ่มนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมที่แบ่งแยก ระหว่างผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลกับผู้นำที่ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล คล้ายกับทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ และพวกเขาเชื่อว่าพฤติกรรมที่ค้นพบนั้น จะเป็นพฤติกรรมที่ประยุกต์ใช้โดยทั่วไป ไม่ต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่ผู้นำเผชิญอยู่ก็ได้ ดังนั้นจึงพยายามศึกษาค้นคว้าว่า รูปแบบพฤติกรรมใดที่ดีที่สุดในการนำ เพื่อนำเอาแบบนั้นไปพัฒนาให้บุคคลมีรูปแบบพฤติกรรมแบบนั้นเพื่อที่จะได้ผู้นำที่มีคุณภาพ สมมติฐานของทฤษฎีนี้จึงเชื่อว่าภาวะผู้นำถูกสร้างขึ้นได้ไม่ใช่เป็นมาโดยกำเนิด (made not born) จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่มีอยู่หลากหลาย มีทั้งที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้อำนาจ พฤติกรรม การบริหารจัดการ เป็นต้น โดยจะศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

การวิจัยในภายหลัง ได้เสริมเพิ่มเติมในการศึกษา แบบฉบับของผู้นำที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำควรใช้การประชุมของกลุ่มเพื่อกระตุ้น การที่ส่วนรวมของพนักงานในการทำการตัดสินใจ และแก้ปัญหาการติดต่อสื่อสารความร่วมมือกัน และการแก้ปัญหาของความขัดแย้ง ผู้นำแบบมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุน และแนะแนวทาง การตัดสินใจของกลุ่ม และมุ่งเน้นให้ทำการตัดสินใจ และแก้ปัญหาโดยใช้แบบสอบถามที่พวกเขาได้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปจนถึงปัจจุบัน คือ Leader Behavior Descriptive Questionnaire (LBDQ) จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของผู้นำสามารถอธิบายได้ใน 2 มิติ คือ การมุ่งคน และการมุ่งงาน ดังนั้น ผู้นำประเภทนี้จะคำนึงถึงตนเองเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับบทบาทของตนเองมากกว่าบทบาทของผู้ตาม (สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุทักษณ์ สมิตะสิริ, 2544)

1. การมุ่งคน (Consideration) หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ด้านจิตใจของผู้ตาม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้ตาม ปฏิบัติกับผู้ตามอย่างเท่าเทียมกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงจะบอกให้ทราบล่วงหน้า ใส่ใจกับความเป็นอยู่ของผู้ตาม ยกย่องผู้ตาม เป็นมิตรกับผู้ตาม เป็นต้น ผู้นำประเภทนี้จะคำนึงถึงผู้ตามเป็นสำคัญ

2. การมุ่งงาน (initiating) หมายถึง ผู้นำที่มุ่งการกากับผู้ตาม เพื่อที่จะได้ทำงานได้สำเร็จตามที่คุณำต้องการ เช่น การวางกำหนดการทำงาน วางมาตรฐานการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ผู้ตามทำตามระเบียบ ตัดสินใจแทนผู้ตาม กำหนดบทบาทของ ผู้ตามให้ชัดเจน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรชัย ศักดานุวัฒน์วงศ์ (2563) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของพนักงานในบริษัทที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย พบว่า ระดับภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและความไว้วางใจของพนักงานในองค์กรที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทุกคู่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จากตัวแบบสมการโครงสร้าง ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ และมีค่าความแปรปรวนที่ถูกทำนายโดยภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับสูงมาก นอกจากนั้นภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความไว้วางใจของพนักงานในองค์กรผ่านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าความแปรปรวนที่ถูกทำนายโดยภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง สุดท้ายความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจของพนักงานในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลจากการทดสอบพบว่าแบบจำลองตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สุรเชษฐ์ สุชัยยะ (2560) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำขององค์กร นวัตกรรมจัดการและความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิผลธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศไทย พบว่า 1) ตัวแปรนวัตกรรมจัดการ มีค่าสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 รองลงมาคือภาวะผู้นำขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ประสิทธิภาพธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 เมื่อทำการตรวจสอบการกระจายของข้อมูลด้วยการพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรข้อมูลมีการกระจายตัวมากที่สุด มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .50 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำขององค์กร มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .45 นวัตกรรมจัดการ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .41 และประสิทธิภาพธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .39 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมจัดการ ความผูกพันของพนักงาน

ต่อองค์กรและประสิทธิผลธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก สำหรับนวัตกรรมการจัดการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก และความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก นวัตกรรมการจัดการ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรแต่ประการใด โดยแบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้

บัณฑิต คุณาวุฒิกุล (2561) วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ซึ่งความสำเร็จขององค์กร ดังนี้ คุณลักษณะผู้บริหารที่ดี ควรจะมีลักษณะดังนี้ 1) กล้าตัดสินใจ 2) ไวต่อข้อมูล 3) เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ 4) ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน 5) ประสานสืบทอด 6) คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ ๆ 7) จูงใจเพื่อร่วมงาน 8) ทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค 9) รู้จักยืดหยุ่น ตามเหตุการณ์ 10) บริหารงานแบบมีส่วนร่วม จะต้องบริหารงานแบบให้ทีมงานมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ

นพดล ไชยสุระ และคณะ (2561) วิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร และธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร และประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (.06) ด้านวัฒนธรรมองค์กร (.09) ด้านธรรมาภิบาล (.89) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (.62) ด้านวัฒนธรรมองค์กร (.29) และรูปแบบที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรมองค์กรด้านธรรมาภิบาล และด้านประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 4.72 df=29 P-value=0.99 RMSEA=0.13 CN=672.09 GFI=0.99 AGFI=0.96) และ 3) แนวทางพัฒนาด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ประกอบด้วย พัฒนาด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านวัฒนธรรมการปรับตัว ด้านวัฒนธรรมพันธกิจ ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 ปัจจัย สามารถอธิบายประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ได้ร้อยละ 33.05

โอภาส วิริยะสกุลธรณ์ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2561) วิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมและคุณภาพการบริการที่มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรของอนันตรา ริเวอร์ไซด์

กรุงเทพฯ รีสอร์ท พบว่า 1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ระหว่าง .423- .632 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง 2) ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริการระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (SRLDgSQT, $\gamma\beta=.58$, $p<.01$) และมีค่าความแปรปรวนที่ถูกทำนายโดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ร้อยละ (68.3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อภาพลักษณ์องค์การของอนันตรา ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ รีสอร์ท อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (SRLDgIMG, $\gamma\beta=.65$, $p<.01$) และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .20 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (SRLDgSQTgIMG, $\gamma\beta=.20$, $p<.01$) มีค่าความแปรปรวนที่สามารถถูกอธิบายโดยภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ร้อยละ 80 และ 4) คุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์องค์การของอนันตรา ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ รีสอร์ท อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (SQTgIMG, $\gamma\beta=.36$, $p<.05$) และมีค่าดัชนีความเหมาะสม $X^2/df=0.941$, $CFI=1.00$, $NNFI=1.00$, $RMSEA=.00$ และ $90\% CI for RMSEA=.00$

ณัฐชานันท์ รุจิราภักดิ์ และนุชนรา รัตนศิริระประภา (2557) วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 5 พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 5 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อยดังนี้ด้านการตัดสินใจด้านสารสนเทศและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) การดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อยดังนี้การใช้จ่ายทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาการระดมทรัพยากรต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจตามความเหมาะสมและความจำเป็นสถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรได้ตามมาตรา 58 สถานศึกษาต้องรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการระดมทรัพยากรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการระดมทรัพยากรของสถานศึกษาและสถานศึกษาต้องเสนอแผนและโครงการในการระดมทรัพยากรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 มีความสัมพันธ์กันโดยภาพรวมในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา เขียวหวาน, ชัชฎาภรณ์ แหวนเงิน และวันวิภา ทำประโยชน์ (2566) วิจัยเรื่อง การระดมทรัพยากรเพื่อความเป็นเลิศด้านวิชาการของสถานศึกษา พบว่า การระดมทรัพยากรเพื่อความเป็นเลิศด้านวิชาการของสถานศึกษาเป็นบทความวิชาการที่ต้องการนำเสนอกระบวนการบริหารคุณภาพ “Par ADVICE” ที่มีจุดเด่นในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมผนวกกับการบริหารแบบ

กัลยาณมิตรในการบริหารสถานศึกษาด้านการระดมทรัพยากรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการของสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสุดของระบบงานในสถานศึกษาเป็นงานที่สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้รอบด้าน กระบวนการบริหารประกอบด้วยหลักสำคัญ 2 ประการคือ 1) หลักการมีส่วนร่วมของบุคลากร (participation) ได้แก่ 1.1) ร่วมคิดตัดสินใจ 1.2) ร่วมทำและรับผิดชอบ 1.3) ร่วมประเมินและพัฒนา 1.4) ร่วมรับผลจากผลลัพธ์ และ 2) กระบวนการบริหารกัลยาณมิตร (ADVICE) 5 ขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่ 2.1) การวิเคราะห์องค์การและเป้าหมายคุณภาพโดยใช้ SWOT analysis และ 4M'S 2.2) การออกแบบแผนบริหารคุณภาพโดยใช้หลัก 3P ในการดำเนินงาน 2.3) การขับเคลื่อนวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ 2.4) การปฏิบัติและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องภายใต้วัฒนธรรมคุณภาพ 2.5) การประเมินผลผู้บริหารต้องทำความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและเป้าหมายของสถานศึกษาพัฒนาแนวทางการบริหารคุณภาพการศึกษาซึ่งกระบวนการบริหารคุณภาพ “ParADVICE” เป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการในการจัดการศึกษาต่อไป

สรุปตัวอย่าง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้เห็นว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นมีคุณลักษณะผู้นำที่ดี ได้แก่ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติ ซึ่งแต่ละด้านส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ผู้นำที่ดีมีความเป็นตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาความคิดของตัวเองเป็นใหญ่ และถ้าเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด สามารถแก้ไขเฉพาะหน้าได้ดีและทันท่วงที จึงได้ซึ่งกรอบแนวคิดและงานวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของบริษัทยุทธศาสตร์ในจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล คือ พนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านทัศนคติ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปใช้ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหาเท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการศึกษาประเด็นการแบบสอบถามอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการแบบสอบถามที่ครบถ้วนและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามโดยแยกรายด้าน เปรียบเทียบกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ข้อมูลในทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีอายุต่ำกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 36 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 อายุ 41-59 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 ตามลำดับ ตำแหน่งพนักงานรายวัน จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 พนักงานประจำ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 ผู้บริหาร จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ ประสบการณ์ ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ทำงานมากกว่า 3 ปี จำนวน 157 คน จำนวน 41.3 ทำงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ตามลำดับ

2. คุณลักษณะผู้นำที่ดีให้มีประสิทธิผลภายในบริษัทอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร

2.1 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความรู้

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือสามารถใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถวิเคราะห์สาเหตุหรือองค์ประกอบของสาเหตุได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือสามารถรับมือกับอุปสรรคหรือปัญหาได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ ศึกษาหาความรู้และทักษะอยู่ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนให้ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือสามารถนำความรู้และความสามารถใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือสามารถประยุกต์ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ด้านความคิดเห็นบุคลิกภาพ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ พุดจาไพเราะ สุภาพ นุ่มนวล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือวางตัวได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ รวมทั้งตำแหน่งหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้คงที่ เมื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ รู้จักสร้างและระวังรักษาบุคลิกลักษณะของตนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้ายคือมีความสุข รอบคอบ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ ตระหนักในคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือวางตัวได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ รวมทั้งตำแหน่งหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้คงที่ เมื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.5 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ เปิดใจ และเข้าใจมุมมอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือเมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคมักจะคิดในแง่บวกก่อนเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และให้กำลังใจและคำแนะนำแก่บุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือให้ความสนใจ เข้าใจปัญหาทางการปฏิบัติงานของบุคลากร

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานในอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงาน

		ด้าน ความ รู้	ด้าน ทักษะ	ด้าน บุคลิกภาพ	ด้าน คุณธรรม จริยธรรม	ด้าน ทัศนคติ
เพศ	Pearson Correlation	1	.760**	.691**	.722*	.730**

		ด้าน ความรู้	ด้าน ทักษะ	ด้าน บุคลิกภาพ	ด้าน คุณธรรม จริยธรรม	ด้าน ทัศนคติ
	Sig. (2-tailed)	.000	.100	.080	.000	.072
	N	479	479	479	479	479
ตำแหน่ง งาน	Pearson Correlation	.760*	1	.731*	.732*	.723*
	Sig. (2-tailed)	.100	.000	.000	.065	.081
	N	479	479	479	479	479
ประสพ การณ์	Pearson Correlation	.691*	.731**	1	.745**	.702*
	Sig. (2-tailed)	.067	.054	.000	.070	.000
	N	479	479	479	479	479

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีตามความคาดหวังของพนักงานสรุปดังนี้ อายุกับด้านคุณธรรมจริยธรรม พบมีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05 อายุกับด้านความรู้ มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05 ตำแหน่งงานกับด้านทักษะ มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05 ตำแหน่งกับด้านบุคลิกภาพ มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05 ประสพการณ์กับด้านบุคลิกภาพ มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05 ประสพการณ์กับด้านทัศนคติ มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05

อภิปรายผล

การมีคุณลักษณะผู้นำที่ดีในเกิดประสิทธิผล ควรมีดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมการเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และจริงใจ ผู้อื่นไว้วางใจได้และเป็นคนที่ฟังพาของผู้อื่นได้ ด้านบุคลิกภาพการเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นไว้วางใจในตนเองและมั่นใจในขีดความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ด้านทักษะการเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับของผู้ตามและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ด้านทัศนคติการเป็นผู้ที่มีพลังสูง แสดงความคิดริเริ่มและมีความมุ่งมั่น ด้านความรู้ในองค์การธุรกิจ

เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความรู้พื้นฐานทางเทคนิคเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2555) พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดีจะต้อง ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ 2) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี 3) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและอดทน 4) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม 5) ผู้บริหารต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 6) ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี 7) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 8) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร 9) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา 10) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ 11) ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนอกจากภาวะผู้นำแล้ว ผู้นำต้องบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้านภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน นั้นเกี่ยวพันกันในลักษณะที่เป็นด้านภาวะผู้นำที่ดีนั้นต้องมีการพัฒนาตนเองสู่การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกรอบแนวคิดที่ใช้อธิบายถึงภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านความรู้ก็บออายุก็มีผลหากความรู้ความสามารถอายุมากผ่านประสบการณ์มากก็จะทำให้มี ด้านทักษะการทำงานที่ดีเยี่ยมกับด้านเพศไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายก็มีผลในสถานะภาพการตัดสินใจหญิงกับชายก็มีความสามารถไม่แตกต่างกัน ในเรื่องของตำแหน่งงานเป็นผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง มีผลต่อการเป็นผู้นำที่ดีจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานจะต้องยอมรับในความรู้ความสามารถด้วย ด้านบุคลิกภาพจะต้องมีบุคลิกที่ดีแต่งการสุภาพวางตัวเหมาะสมกับประสบการณ์หากเคยทำงานมานานส่งผลให้มีองค์ความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาได้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องมีคุณธรรม ศีลธรรม พูดแล้วต้องทำตามที่ทำไว้กับพนักงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านทัศนคติจะต้องมีทัศนคติที่ดีหรือมีความคิดในเชิงบวกกับองค์กร หรือกับตัวเองและเพื่อนร่วมงานผู้ใต้บังคับบัญชาประสบการณ์ก็มีผลผู้นำที่ดีนั้นเชื่อว่าจะสามารถใช้ความรู้ความสามารถนำพาต่อองค์กรให้ฝ่าฟันอุปสรรคไปให้ประสบผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั่นเอง

แนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะผู้นำที่ดี องค์กรจะอยู่รอดได้นั้นจำเป็นต้องมีผู้นำนั้นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมาก และชอบเรียนรู้ตลอดเวลา มีกระบวนการในการสร้างนวัตกรรมเป็นหลักในการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อสร้างความสำเร็จและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นถึงนักอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาครคาดหวังถึงความสำคัญและเห็นรูปแบบแนวทางของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรมองค์กร การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงในอันที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานในบริบทของขีดความสามารถของพนักงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางปรับปรุง

อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาครควรเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในประเทศไทยควบคู่กับคู่แข่งในระดับสากล ตามทิศทางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

1.1 ผู้นำควรนำความคิดเห็นที่เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีทั้ง 5 ด้านมาเป็นข้อคิดในการพัฒนาพนักงานให้เกิดความเป็นมีคุณลักษณะผู้นำที่ดีเกิดขึ้นภายในองค์กรมากขึ้น

1.2 บุคลากรภายในองค์กรทุกคนควรที่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพในการมีคุณลักษณะผู้นำที่ดีภายในองค์กร เพื่อที่บุคลากรจะเป็นผู้นำที่ดี และสามารถเปิดโอกาสให้เป็นผู้นำภายในอนาคตได้ เช่น การเข้าอบรม การเข้าร่วมโครงการสัมมนา การเข้าร่วมประชุม เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเป็นผู้นำที่พนักงานต้องการของพนักงานในภาคอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร

1.3 บุคคลที่เป็นผู้นำที่ดีต้องมีความคิดเชิงบวก คิดก่อนพูดมีใจเป็นกลางและมีความมุ่งมั่น เอาใส่บุคลากรให้เกิดเป็นมิตรสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่แข็งแรงดูสง่าอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาการเตรียมความพร้อมของภาวะผู้นำสำหรับการเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง. (2565). **จำนวนประชากรจังหวัดสมุทรสาคร**. ค้นเมื่อ เมษายน 4, 2565 จาก <http://www.dashboard.anamai.moph.go.th/population/pop-all/changwat?year=2022&cw=74>
- กาญจนา เขียวหวาน, ชัชฎาภรณ์ แหวนเงิน และวันวิภา ทำประโยชน์. (2565, มกราคม-มิถุนายน) การระดมทรัพยากรเพื่อความเป็นเลิศด้านวิชาการของสถานศึกษา. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**, 13 (1), 115-127.
- ณัฐวรรณ คำแสน. (2564, มกราคม). ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ของประชาชนในเขตอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี**, 4 (1), 33-48.
- ณัฐชานันท์ รุจิราภรณ์สิทธิ์ และนุชนรา รัตนศิริประภา. (2557, มกราคม). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 5. **วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร**, 4 (2), 61-72.

- นพดล ไชยสุระ และคณะ. (2561, มกราคม). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร และธรรมาภิบาลประสิทธิผลขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, 6 (1), 28-38.
- บัณฑิต คุณาวุฒิกิจ. (2561, มกราคม-มิถุนายน). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 3 (1), 27-40.
- พรชัย ศักดานุวัฒน์วงศ์. (2563, มกราคม). ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของพนักงานในบริษัทที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 24 (1), 305-304.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุทลัษณ์ สมิตะสิริ. (2544). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ไทย.
- สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2565, พฤษภาคม). ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น. **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 29 (2), 97-117.
- สุรเชษฐ์ สุชัยยะ. (2560, กรกฎาคม). ภาวะผู้นำขององค์กรนวัตกรรมการจัดการและความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิผลธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศไทย. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**, 4 (2), 324-336.
- โอภาส วิริยะสกุลธรรม และพิพัฒน์ นนทนาธรณ. (2561, กันยายน). อิทธิพลของภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม และคุณภาพการบริการที่มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรของอนันตรา ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ รีสอร์ท. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 23 (3), 52-63.
- Bass, B. M. (1990). **Bass and Stogdill's handbook of leadership: Theory, research, and managerial application** (3rd ed.) New York: Free Press.
- Morden, T. (1997). Leadership as competence. **Management Decision**, 35, 519- 526.
- Taro, Y. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

หมอฟันบ้านกับกระบวนการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยาก
The Folk Healers in the Treatment Process for Paresis and Infertility

รับบทความ	30/04/2023
แก้ไขบทความ	13/06/2023
ยอมรับบทความ	14/07/2023

ไฟศอล มาหะมะ¹ มะสุฟรัน บาโงปะแต²
คอรีเยาะ อะแซ² และ กนกร มอหะหมัด²
Faisol Mahama Masufrun Bangopatae
Khoreeyoh Asae and Kanokkorn Mohamad

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยากของหมอฟันบ้าน โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นหมอฟันบ้านในพื้นที่ จำนวน 1 คน และผู้ร่วมให้ข้อมูลเป็นผู้เข้ารับการรักษาจำนวน 4 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า หมอฟันบ้านสามารถรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยากประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ 1. โรคอัมพฤกษ์ มีขั้นตอนคือ 1.1 ขั้นตอนก่อนการรักษา มีการเรียกค่าครู การตรวจวินิจฉัยจากการซักประวัติอาการและการตรวจร่างกาย 1.2 ขั้นตอนการรักษา ใช้การนวดด้วยน้ำมัน การประคบสมุนไพร การอาบน้ำสมุนไพร และการรับประทานยาสมุนไพรสำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจร่วมด้วย และ 1.3 ขั้นตอนหลังการรักษา มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยหลังเข้ารับการรักษา 2. ในภาวะสตรีมีบุตรยาก มีขั้นตอนคือ 2.1 ขั้นตอนก่อนการรักษา มีการเรียกค่าครู การตรวจร่างกายและการวินิจฉัยโรค 2.2 ขั้นตอนการรักษา มีการนวดยกมดลูก ทาน้ำมันพืชบริเวณ อู้งเชิงกราน รับประทานยาสมุนไพรแบบตัวยาเดี่ยวและยาตำรับ และ 2.3 ขั้นตอนหลังการรักษามีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนการติดตามนัดผู้ป่วยมาดูอาการ 1 สัปดาห์/ครั้ง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ จากผลการศึกษาสามารถนำไปบูรณาการกับการสาธารณสุขในพื้นที่ได้ เพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ประชาชน

คำสำคัญ: หมอฟันบ้าน โรคอัมพฤกษ์ ภาวะสตรีมีบุตรยาก

¹ อาจารย์, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Teacher, Sirindhorn College of Public Health, Yala. Faculty of Public Health and Allied Health Sciences. Praboromarajchanok Institute

² นักศึกษา, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Student, Sirindhorn College of Public Health, Yala. Faculty of Public Health and Allied Health Sciences. Praboromarajchanok Institute

Abstract

This qualitative research aimed to treatment process for paresis and infertility. The main informant was a folk healer in Patae sub-District, Yaha district, Yala province and the participants were 4 patients who received the treatment. The data were collected by interview with the interview method, then analyzed by the content analysis method.

Results have shown that the folk healers can treat paresis and infertility, consisting of 3 processes: 1. Paresis 1.1 pre-treatment steps; praying for their medical teacher, diagnosis from history taking, symptoms and physical examination. 1.2 Procedure for treatment; using oil massage, the herbal compress, herbal bath and taking herbal for heart disease patients and 1.3 the post-treatment; advice on the patient's behavior after treatment and 2. In infertile women, consisting of 2.1 Pre-treatment; praying for their medical teacher, physical examination and diagnosis. 2.2 Procedure for treatment; uterine lifting massage and rubs oil to the pelvic area. Taking herbal as single drugs and formulations drug. 2.3 the post-treatment; giving advice on practice, follow-up, visit patients 1 week per time for 3 weeks. The results can be integrated with public health in the area and to be an alternative for the people.

Keywords: *Folk healers, Paresis, Infertility*

บทนำ

สถานการณ์การรักษาโรคหรือการเจ็บป่วยในปัจจุบันมีทางเลือกหลากหลายมากขึ้น นอกจากการแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนจีนแล้ว ยังมีคนไทยอีกจำนวนไม่น้อยที่เลือกใช้การรักษาแบบพื้นบ้าน ส่วนใหญ่แล้วจะยึดเหตุผลคือ สะดวก ประหยัดและได้ผล โดยมีหมอพื้นบ้านเป็นผู้ให้การดูแลสุขภาพของประชาชนตลอดมา (สิริรัตน์ เลหาประภานนท์ และคณะ, 2562) ทั้งนี้การเจ็บป่วยของประเทศไทยพบโรคมากมายที่เป็นปัญหาทางสาธารณสุข ในปัจจุบันโดยโรคหลอดเลือดสมองหรืออัมพฤกษ์เป็นหนึ่งในอีกหลายโรคที่มีแนวโน้มผู้ป่วยสูงขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. 2563 มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าจากปีที่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า โรคหลอดเลือดสมองเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่สำคัญอันดับ 1 ในเพศหญิง อีกทั้งยังเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับต้น ๆ ของประชากรในประเทศไทย (วันวิสา

จันทร์วิบูลย์, 2563; ปิยะนุช จิตตุนนท์ และคณะ, 2564) และอีกหนึ่งสถานการณ์คือ การมีบุตรยาก จากสถิติพบว่า มีคู่สมรสจำนวน 48.5 ล้านคู่ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากภาวะมีบุตรยาก จากรายงาน สถานการณ์ประชากรไทย ปี พ.ศ. 2558 พบว่าคู่สมรสมีภาวะการมีบุตรยากร้อยละ 15.40 ซึ่งกลุ่มอาการเจ็บป่วยดังกล่าวมีการพูดถึงทางการแพทย์แผนไทยในเรื่อง “โรคโลหิตระดูสตรี” ตามตำรา ทางด้านการแพทย์แผนไทยที่ได้มีการระบุไว้ในคัมภีร์มหาโชดรัต (กัญทร ยินเจริญ, สิริรัตน์ เลหาประภานนท์ และศรีนทร์รัตน์ จิตจำ, 2562; เสาวรส แพงทรัพย์ และคณะ, 2564)

ในพื้นที่ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา พบว่ามีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาโรคอัมพฤกษ์ และภาวะสตรีมีบุตรยากจากหมอฟันบ้านที่มีประสบการณ์การรักษามากกว่า 10 ปี ซึ่งหมอฟันบ้านมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการรักษา ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงว่ามีความสามารถในการรักษาโรคดังกล่าว ปัจจุบันมีผู้ป่วยมารับการรักษาเป็นจำนวนมากทั้งในท้องถิ่น และต่างถิ่น จากคำพูดคำบอกเล่าจากปากต่อปาก (นุรีมัน ลือแบ ลูวง, 2565: สัมภาษณ์)

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาหมอฟันบ้านในการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะมีบุตรยาก จึงสนใจศึกษากระบวนการรักษาโรคของหมอฟันบ้านในพื้นที่ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ผลของการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านตลอดจนผลการรักษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพให้กับประชาชนและเป็นการเก็บรวบรวมภูมิปัญญาหมอฟันบ้านไทยมิให้สูญหาย และยังเป็นส่งเสริมให้ประชาชนคนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาหมอฟันบ้าน ซึ่งควรแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกแก่คนรุ่นหลังสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยากของหมอฟันบ้าน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการรักษาโรคของหมอฟันบ้านในพื้นที่ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการรักษา โดยวิธีการสัมภาษณ์หมอฟันบ้านและผู้รับบริการจากหมอฟันบ้าน ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแพทย์พื้นบ้าน

เป็นลักษณะชาวบ้านที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนซึ่งให้บริการบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วย เป็นระบบการรักษาโรคแบบอาศัยความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านที่ได้สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ รวมทั้งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น การผสมผสานวัฒนธรรมความเชื่อของชาวบ้าน หมอพื้นบ้านและระบบการแพทย์พื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งพัฒนาขึ้นตามปัจจัยเฉพาะที่มีความหลากหลายในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม (วิโรจน์ มุมานะจิตต์ และบุญเชิด หนูอ้อม, 2559; ภัทรธิดา ผลงาม, 2561)

2. ทฤษฎีโรคอัมพฤกษ์

ในทางการแพทย์แผนไทยเป็นภาวะที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้บางส่วน ทำให้การเคลื่อนไหวไม่ได้ตามทิศทางที่ต้องการ อาการที่อวัยวะบางส่วน เช่น แขน ขาอ่อนแรงเกิดจากลมเบื้องสูง และลมเบื้องต่ำ พัดระคนกันจนเกิดโทษลมทั้งสองนี้เมื่อระคนกัน คือ ลมอโรคี มาวาตา พัดย้อนขึ้นไประคนกับลมอุทงคมาวาตา จึงเป็นเหตุให้โลหิตถูกพัดเป็นฟองหรือร้อนดังไฟ ส่วนลมในทิศเบื้องต่ำ ก็คือ ลมอัมพฤกษ์และลมอัมพาต เกิดแต่ปลายเท้าถึงเบื้องบน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี, งานแพทย์แผนไทย, 2559) และในทางการแพทย์แผนปัจจุบันเป็นความผิดปกติของหลอดเลือดสมอง เช่น เกิดการตีบหรืออุดตันของหลอดเลือดสมองจะมีผลให้สมองขาดออกซิเจน จึงเกิดภาวะสมองขาดเลือดและสมองตายตามมาในที่สุด ในกรณีที่เกิดการแตกของหลอดเลือดสมอง เลือดที่ออกจะกดเบียดเนื้อสมองบริเวณโดยรอบ ส่งผลให้เกิดอาการทางระบบประสาทขึ้น (คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล, 2563: ออนไลน์)

3. ทฤษฎีภาวะมีบุตรยาก

ภาวะสตรีมีบุตรยากสามารถเกิดขึ้นได้หลายปัจจัย หนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดภาวะการมีบุตรยากคือ ความผิดปกติของประจำเดือน (ระดู) ซึ่งในทางการแพทย์แผนไทยได้กล่าวถึงความผิดปกติของประจำเดือน และโรคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรีไว้ในคัมภีร์มหาโชติรัตน์ (กัญทรยินเจริญ, สิริรัตน์ เลหาประภานนท์ และศรีนทร์รัตน์ จิตจำ, 2562; นูรอัสมา ปุติ, 2564: สัมภาษณ์)

4. กรรณวิธีรักษาโรคทางแพทย์พื้นบ้าน

กรรณวิธีของภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยด้านการแพทย์พื้นบ้านในการส่งเสริมดูแลสุขภาพประชาชนของหมอพื้นบ้านจะมีลักษณะที่แตกต่างกันและมีความหลากหลายสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการนวด 2. ด้านสมุนไพร 3. ด้านพิธีกรรม 4. ด้านการรักษากระดูก 5. ด้านการวินิจฉัย 6. ด้านอื่น ๆ (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2562)

5. กรรมวิธีการรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

5.1 กรรมวิธีการรักษาโรคอัมพฤกษ์ (พรเทพ มิ่งมาลัยรักษ์, 2563: ออนไลน์)

5.1.1 ในระยะเฉียบพลัน ได้แก่ การให้ยาละลายลิ่มเลือด การให้รับประทานยาแอสไพรินอย่างน้อย 160 mg/วัน ภายใน 48 ชั่วโมงหลังเกิดอาการ การรับตัวผู้ป่วยไว้ในหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเฉียบพลัน การผ่าตัดเปิดกะโหลก การทำกายภาพบำบัดในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะเฉียบพลัน

5.1.2 การฟื้นฟู ได้แก่ การทำกายภาพบำบัดในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในระยะฟื้นตัวคือระยะ 3 - 6 เดือน หลังจากมีอาการป่วยเป็นโรคหลอดเลือดสมองและการทำกายภาพบำบัดในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะทรงตัว

5.2 กรรมวิธีการรักษาโรคภาวะสตรีมีบุตรยาก

การรักษาภาวะมีบุตรยาก สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือการรักษาด้วยยา การรักษาด้วยการผ่าตัด และการรักษาโดยการใช้นวัตกรรมช่วยการเจริญพันธุ์ (Assisted Reproductive medicine; ART) (ธีระพร วุฒยวนิช และคณะ, 2564: ออนไลน์)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยากของหมอฟันบ้าน ในพื้นที่ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบและประเด็นที่ต้องศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

2. ผู้ให้ข้อมูล

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หมอฟันบ้านจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติคัดเข้าและคัดออก ได้แก่ มีประสบการณ์ในการรักษาผู้ป่วยโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยากต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี มีความยินยอมที่จะให้ข้อมูลและผ่านการฝึกอบรมและได้ใบรับรองการเป็นหมอฟันบ้านจำนวน 1 คน

2.2 กลุ่มผู้รับบริการจากหมอฟันบ้านด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติคัดเข้าและคัดออก ได้แก่ เป็นผู้ป่วยที่เคยใช้บริการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยากกับหมอฟันบ้านมีความยินยอมที่จะให้ข้อมูล และสามารถพูดภาษาไทยจำนวน 4 คน ประกอบด้วยผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาโรคอัมพฤกษ์จำนวน 2 คน และผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาภาวะมีบุตรยากจำนวน 2 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 อุปกรณ์สำหรับจดบันทึกข้อมูล ได้แก่ กระดาษสำหรับบันทึกข้อมูล เครื่องเขียน แฟ้มสำหรับเก็บข้อมูล อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง ตลอดจนอุปกรณ์ถ่ายภาพ

3.2 เอกสารแนวทางการสัมภาษณ์ 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ประเด็นการสัมภาษณ์หมอพื้นบ้านเกี่ยวกับกระบวนการรักษาผู้ป่วยโรคอัมพฤกษ์และภาวะมีบุตรยาก และชุดที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับบริการจากหมอพื้นบ้านเกี่ยวกับกระบวนการรักษาที่ได้รับจากหมอพื้นบ้าน

ข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความตรงของเนื้อหา CVI (Content Validity Index) ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.80

4. วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยมีการดำเนินการ ดังนี้

4.1 เตรียมตัวผู้วิจัย และเตรียมอุปกรณ์ภาคสนาม

4.2 ขอพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสำนักพิจารณาจริยธรรม วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

4.3 สร้างความสัมพันธ์ภาพกับหมอพื้นบ้านและผู้รับบริการจากหมอพื้นบ้านจากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

4.4 บันทึกภาคสนามและแปลผลข้อมูลรายวัน

4.5 ทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูลเมื่อข้อมูลมีความอึมตัวจึงยุติการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

6. การพิทักษ์สิทธิ

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการอนุมัติการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กับทางวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา เลขที่ SCPHYLIRB-010/2565

สรุปผลการวิจัย

1. โรคอัมพฤกษ์

1.1 กระบวนการก่อนการรักษามี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ค่าครู ประกอบด้วย ไบพลู เชือก ด้ายสีขาว ตะบันหมาก มีดสนาค ยาเส้น และเงินตามประสงค์ของผู้ป่วย 2) การชักประวัติและโรคประจำตัว 3) การตรวจร่างกายโดยใช้การคลำอัตรากาเต้นของหัวใจ เคาะปอด และคลำบริเวณที่เป็นโรค ว่ามีการตอบสนองหรือไม่ 4) การตรวจวินิจฉัยโรคที่ตรวจพบว่าเป็นอัมพฤกษ์ประเภทใด ดังคำกล่าวของหมอพื้นบ้าน (มะสุพรรณ บาโงปะแต, 2565: สัมภาษณ์)

“ป๊อโลมแม่เนาะฟูบะออแรสาเก๊ะ 1. ก๊อนอป๊อสิก็อรัส 2. ลือป๊อสตุแม่เนาะตายอยา
เก๊ะดาแลตูโป๊ะ ยาเก๊ะยาดง ดาเราะห์ตังก็อจิงมานิห์ 3. ลือป๊อสตุแม่ฆาฆานาดี เฆาะห์ดีองาซอรอสิ
ปง ฆาฆาดีอปะยอชาติยาเก๊ะ 4. บูเลฆอเยยาดีกาปอ”

1.2 กระบวนการรักษามีขั้นตอนการรักษาทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.2.1 การนวด โดยก่อนนวดหมอพื้นบ้านอ่านบทขอพร (ดูอาร์) “ซื่อซุเราะห์อัลฟาตี
ฮะห์ 1 ครั้ง และสรรเสริญศาสนาตามอัมหมัด 3 ครั้ง” ก่อนทำการนวด 7 จุด

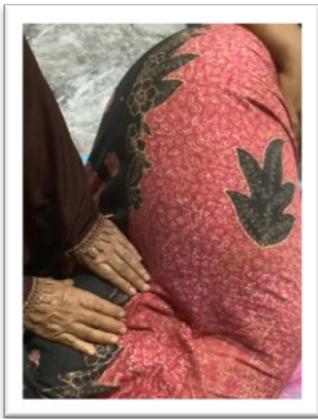

Figure 1 Show that
leg massage

Figure 2 Show that
shoulder massage

Figure 3 Show that
back massage

Figure 4 Show that
hand massage

Figure 5 Show that
fingers massage

Figure 6 Show that
arm massage

Figure 7 Show that
calf massage

1.2.2 การประคบสมุนไพร สมุนไพรประกอบด้วย 1) ใบปลาไหลเผือก 1 หยิบมือ 2) เหง้าไพล 1 หยิบมือ 3) เหง้าขมิ้นชัน 1 หยิบมือ 4) ใบมะกรูดครึ่งหยิบมือ 5) ผิวมะกรูดครึ่งหยิบมือ 6) ใบมะขามครึ่งหยิบมือ 7) การบูรครึ่งช้อนชา ห่อรวมกันประคบตามบริเวณที่เป็นโรคอัมพฤกษ์

1.2.3 การอาบน้ำสมุนไพร สมุนไพรประกอบด้วย 1) ใบตะไคร้ 7 ใบ 2) ใบชา 5 ใบ 3) ใบไพล 5 ใบ นำมาต้มเป็นน้ำร้อน 2 ลิตร แล้วผสมน้ำเปล่าเพิ่ม 1 ลิตร อาบตั้งแต่คอลงมาถึงขา

1.2.4 รับประทานยาสมุนไพรสำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจร่วมด้วย ให้รับประทานใบโสม 4-5 ใบ ลวกน้ำร้อนแล้ว รับประทานเป็นฝักรวมกับรับประทานข้าว 3 มื้อ

1.3 กระบวนการหลังการรักษาผู้ป่วยมาดูอาการทุกสัปดาห์และมีการแนะนำเรื่องอาหาร การกินที่ต้องห้ามได้แก่ อกุ่นทุกสายพันธ์ เห็ดทุกสายพันธ์ และไก่ที่เลี้ยงเป็นฟาร์ม ดังคำกล่าวของหมอพื้นบ้าน (มะสุพรัน บาโงปะแต, 2565: สัมภาษณ์)

“แม่ชูโร๊ะออแรสาเกะมารีฟูปะงาแม่ะวาซอลือซาปาดอดูดู ฟูปะจูโก๊ะตี๋มเมง บูเลห์เกเสาะตาแยบตี๋ยัจฉินีห์ กูละตี๋ยัจฉินีห์ ดันอาแยกือดา”

1.4 ผลการรักษา หลังการรักษาครบ 3 สัปดาห์ ผู้ป่วยสามารถเคลื่อนไหวแขนขาได้มากขึ้นกว่าเดิมและบางรายหายขาดจากโรคอัมพฤกษ์ ดังคำกล่าวของหมอพื้นบ้าน (มะสุพรัน บาโงปะแต, 2565: สัมภาษณ์)

“ออแรสาเกะมารีฟูปะงาแม่ะวาซอลือซาปาดอดูดู ฟูปะจูโก๊ะตี๋มเมง บูเลห์เกเสาะตาแยบ เกเสาะกาก็ลือตะปาดอดูดู อาดอเหาะฮีแลปาดอยาเกะจูเฆาะ”

2. ภาวะสตรีมีบุตรยาก

2.1 กระบวนการก่อนการรักษามี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ค่าครูประกอบด้วย ใบพลู เชือกด้าย สีขาว ตะบันหมาก มีดสนาค ยาเส้น ผ้าถุง และเงินตามประสงค์ของผู้ป่วย 2) การชักประวัติอาการ โรคประจำตัว ประวัติประจำเดือน และประวัติสามีผู้ป่วย 3) การตรวจร่างกายโดยใช้การคลำ

บริเวณ อู่เชิงกราน ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าบริเวณอู่เชิงกรานจะแคบกว่าคนปกติ 4) การวินิจฉัยอาการที่ตรวจพบ ดังคำกล่าวของหมอฟันบ้าน (มะสุพรัน บาโงปะแต, 2565: สัมภาษณ์)

“ป้อโลมแม่เนาะฟูปะออแรสาเก๊ะก๊อโน 1. ป้อลิก๊อรัส 2. ลือปัสตุแม่เนาะตายอวา ซอแอยาเก๊ะออแรสาเก๊ะ ตายอวาเก๊ะดาแลตุโป๊ะ ยาเก๊ะยาตง ดาเราะห์ตังก๊อจิงมานีห์ ตายอมารีอูโซ รออแรสาเก๊ะ ตายอก๊ออาดอแอซวามี 3. ลือปัสตุแม่ฆาฆาฆะลือเป๊ะแกลูลัวล 4. บูละฆอเยกาตอ ยา ดีกาปอ”

2.2 กระบวนการรักษา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.2.1 การนวด 3 จุด ได้แก่ 1) การนวดทั้งตัวจากส่วนบนลงส่วนล่าง 2) การนวด ต้นขาทั้งสองข้างพร้อมอ่านบทขอพร(ดูอาร์) “ชื่อซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์ 1 ครั้ง และสรรเสริญศาสนา มุฮัมมัด 3 ครั้ง” 3) การนวดยกมดลูก หลังจากนั้นทาน้ำมันร้อน ที่ประกอบด้วย ขมิ้นชัน ไพล เปราะหอม กระชายดำ และเกลือ ดังคำกล่าวของหมอฟันบ้าน (มะสุพรัน บาโงปะแต, 2565: สัมภาษณ์)

“1. แม่ลูโร๊ะสุเตตุโป๊ะวือออแรสาเก๊ะวาซอลือฆา 2. ลือปัสตุวือออแรสาเก๊ะตีโดจิง ริงคาแน ลูโร๊ะกาว่าแสตวอโปฮอลือปัสตุแม่บาจอซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์สาตุกาลีตันสลาวัตินบีตีฆาลี 3. ซูเตาะห์ตุลูโร๊ะอาเก๊ะวาเนาะแก ลือปัสตุแม่จอมอมีเยาะปานัส”

2.2.2 การรับประทานยาสมุนไพร ได้แก่ ต้นกุยช่ายต้มน้ำร้อนรับประทานวันละ 3 ครั้ง เข้า-เที่ยง-เย็น ต่อเนื่องเป็นเวลา 3 วัน ร่วมกับตำรับยาที่ประกอบด้วย เหง้าวานชักมดลูก เหง้าขมิ้นชัน และเหง้าชิงแดง มาบดเป็นผงแล้วชงเป็นชาดื่ม วันละ 3 ครั้ง เข้า-เที่ยง-เย็น

Figure 8 Show that formulations drug

2.3 กระบวนการหลังการรักษาผู้ป่วยมาตุอาการ 1 สัปดาห์/ครั้ง จำนวน 3 สัปดาห์ สำหรับผู้ป่วยที่หายจากโรคภาวะมีบุตรยาก หมอพื้นบ้านจะแนะนำให้มาฝากครรภ์เดือนที่ 7 กับหมอพื้นบ้าน ดังคำกล่าวของหมอพื้นบ้าน (มะสุพรีน บาโงปะแต, 2565: สัมภาษณ์)

“แม่ชูโร๊ะออแรสาเก๊ะมารีฟูปะเมงูกาลี มาสอติหมอเมงูตูโร๊ะ ๆ ลียาปอลือกะปือโร๊ะแม่ชูโร๊ะมารีคีเร็งปือโร๊ะบูแลยงตูใจห์ต้องาแม่ะ”

อภิปรายผล

กระบวนการรักษาของโรคอัมพฤกษ์และภาวะมีบุตรยาก ได้แก่

1. กระบวนการก่อนการรักษา

โรคอัมพฤกษ์และภาวะมีบุตรยาก มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ค่าครู 2) การซักประวัติอาการของผู้ป่วย 3) ประวัติโรคประจำตัว และการตรวจร่างกาย 4) การวินิจฉัยโรคสอดคล้องกับการศึกษาของธัชกร ศรีระเรณู และวิชัย โชควิวัฒน์ (2561) กล่าวว่าวิธีการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านจะเริ่มจากการซักประวัติการสังเกตลักษณะบุคลิกของผู้ป่วยตรวจร่างกายด้วยการดูสัมผัสตำแหน่งที่มีอาการวินิจฉัยโรค การตั้งคาย การลงมือรักษา การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนระหว่างรักษาและการปลงคายหลังจากการรักษาผู้ป่วยหายแล้ว

2. กระบวนการระหว่างการรักษา

2.1 โรคอัมพฤกษ์

การรักษาโดยการนวดด้วยน้ำมันกระดูกทั้งหมด 7 จุด เริ่มจากผู้ป่วยนอนตะแคง นวด 6 จุด คือ 1) นวดบริเวณต้นขาด้านนอกข้างขาที่เป็นและเปิดประตูลม 2) นวดบริเวณบ่า 3) นวดบริเวณหลัง 4) นวดกดจุดใจกลางฝ่ามือ 5) นวดนิ้วมือพร้อมดิ่ง 6) นวดบริเวณแขนด้านนอก จากนั้นให้ผู้ป่วยนั่งแล้วหมอพื้นบ้านนวดโดยน่องใช้สองมือในการนวด สอดคล้องกับการศึกษาของพิชชานันท์ เขียรทองอินทร์ และนำพล แปนเมือง (2562) กล่าวว่า หมอพื้นบ้านมีขั้นตอนการนวดรักษาโรคอัมพฤกษ์และอัมพาต ใช้การนวดประกอบด้วย 1) นวดบริเวณศีรษะด้านหน้า 2) นวดบริเวณศีรษะด้านหลัง 3) นวดบริเวณบ่า 4) นวดบริเวณหลัง 5) นวดบริเวณสะบัก 6) นวดบริเวณสะโพก 7) นวดบริเวณขา 8) นวดบริเวณกระเบนเหน็บ 9) นวดบริเวณท้อง 10) นวดบริเวณแขน ผู้วิจัยพบว่าหมอพื้นบ้านมีการจ่ายยาสมุนไพรซึ่งเป็นตัวยาเดี่ยวคือ ใบโสม ให้แก่ผู้รับการรักษาไว้รับประทาน มีวิธีรับประทานตอนให้ยาการปฏิบัติตัว ข้อห้าม อาหารแสลง มีรายงานจากสุรพจน์ วงศ์ใหญ่ (2565) พบว่า สารจินเซ็นโนไซด์ในโสมส่งผลต่อการปรับสมดุลของของเหลวรวมทั้งความดันโลหิต มีส่วนช่วยในการคลายการบีบตัวของผนังหลอดเลือด ส่งผลให้ความดันโลหิตลดลง อีกทั้งยังช่วยลดการแข็งตัวของหลอดเลือดอันเป็นสาเหตุของภาวะหลอดเลือดเสื่อม

2.2 ภาวะมีบุตรยาก

หมอพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา รักษาด้วยการนวด โดยทำการนวดทั้งตัวเพื่อให้ผู้ป่วยได้ผ่อนคลายและรู้สึกสบายตัวมากขึ้นจากนั้นให้ผู้ป่วยนอนตะแคงซ้ายขวาแล้วทำการนวดบริเวณต้นขาทั้งสองข้างและนวดยกมดลูก จากนั้นจะทาน้ำมันพืชที่หมอพื้นบ้านได้เตรียมไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของไฟคอล มาหะมะ และอานิตา นิแว (2565) กล่าวว่า การนวดยกมดลูก ผดุงครรภ์โบราณเริ่มด้วยการคลำหาตำแหน่งของมดลูก จากนั้นใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง นิ้วก้อย หรือใช้เพียงแค่นิ้วหัวแม่มือแลนิ้วชี้ในการนวดยกมดลูก โดยแต่งรสมือให้นุ่มนวล และไม่ควรรู้น้ำหนักมือแรงจนเกินไป

3. กระบวนการหลังการรักษา

การให้คำแนะนำของหมอพื้นบ้านจะให้ความสำคัญและเน้นย้ำการปฏิบัติตัว สำหรับโรค อัมพฤกษ์หมอพื้นบ้านจะเน้นย้ำเรื่องอาหารที่ควรรับประทานและอาหารแสลงที่ควรหลีกเลี่ยง ได้แก่ องุ่นทุกสายพันธุ์ เห็ดทุกสายพันธุ์ ไข่เมื่อก และนัดติดตามอาการทุก ๆ สัปดาห์ และในส่วนของโรค ภาวะสตรีมีบุตรยากหมอพื้นบ้านจะให้คำแนะนำในเรื่องการเข้ามารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ ละครั้ง จำนวน 3 สัปดาห์สอดคล้องกับการศึกษาของวันวิสา จันทร์วิบูลย์ (2563) กล่าวว่า การรักษา อัมพฤกษ์อัมพาตตามคัมภีร์แพทย์แผนไทยด้านศาสตร์การแพทย์แผนไทยจะมีการรักษาโดยการหา สาเหตุของการเกิดโรคโดยย้อนกลับไปดูพฤติกรรมการใช้ชีวิตและตรวจดูว่าสาเหตุที่แท้จริงของอาการ ป่วยนั้นเกิดจากส่วนใดภายในร่างกาย หลังการรักษาจะแนะนำทำบริหารยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อ ต่ออย่างสม่ำเสมอทุกวันและการรับประทานอาหารที่ย่อยง่ายมีประโยชน์ต่อร่างกาย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาหมอพื้นบ้านกับกระบวนการรักษาโรคอัมพฤกษ์และภาวะสตรีมีบุตรยาก พบว่า มี 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการก่อนการรักษา กระบวนการตรวจรักษา และกระบวนการหลัง การรักษา จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการรักษาโรคอย่างอื่น โดยการค้นหา ขั้นตอนการรักษา

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2562). **คู่มือประกอบการรับรองหมอพื้นบ้าน.**

นนทบุรี: กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.

กัญทร ยินเจริญ, สิริรัตน์ เลหาประภานนท์ และศรินทร์รัตน์ จิตจำ. (2562). **ภูมิปัญญาการใช้**

สมุนไพรรักษาโรคโลหิตระดูสตรีของหมอพื้นบ้านภาคใต้. นครศรีธรรมราช:

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.

- คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล. (2563). **โรคหลอดเลือดสมองรักษาได้อย่างไร**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 6, 2564, จาก <https://www.si.mahidol.ac.th/>
- ฉัตร ศรีระเริญ และวิชัย โชควิวัฒน์. (2561). ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านไทยกรณีศึกษา: อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารการพยาบาลและสุขภาพ**, 12 (4), 88-99.
- ธีระพร วุฒยวนิช และคณะ. (2564). **เชียงใหม่ ไอ.วี.เอฟ. คลินิก**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 31, 2564, จาก <http://www.cmivf.com/>
- นุรอัสม่า ปูติ. (2564). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาเวชกรรมไทย 3: **คัมภีร์มหาโชตรัต**. ยะลา: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา.
- นุรีมัน ลือแบลวง, (2565). **สัมภาษณ์**. 19 พฤษภาคม.
- ปิยะนุช จิตตบุญท์ และคณะ. (2564). ความรู้โรคหลอดเลือดสมองและพฤติกรรมป้องกันของกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง: กรณีศึกษาตำบลห้วยนาง จังหวัดตรัง. **วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์**, 41 (2), 13-25.
- พรเทพ มิ่งมาลัยรักษ์. (2563). **โรคหลอดเลือดสมอง**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 6, 2563, จาก <https://www.sikarin.com>
- พิชชานันท์ เรียรทองอินทร์ และนำพล แปนเมือง. (2562). ภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการรักษาโรคอัมพฤกษ์และอัมพาต: กรณีศึกษานางบัวพัน น้ำจันท์ จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารหมอยาไทยวิจัย**, 5 (1), 63-73.
- ไพศอล มาหะมะ และอานิตา นิแว. (2565). การนวดพื้นบ้านในการบริหารหญิงหลังคลอดของอำเภอเมือง จังหวัดยะลา. **วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพแห่งประเทศไทย**, 4 (2), 57-66.
- ภัทรธิรา ผลงาม. (2561). กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาสุขภาพในชุมชนจังหวัดเลย. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 26 (52), 1-27.
- วันวิสา จันท์วิบูลย์. (2563). การรักษาอัมพฤกษ์อัมพาตตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น**, 7 (1), 44-49.
- วิโรจน์ มุมานะจิตต์ และบุญเชิด หนูอิม. (2559). การฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยชลบุรี. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 24 (46), 147-170.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี, งานแพทย์แผนไทย. (2559). **การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) ในชุมชนด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก**. ปราจีนบุรี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี.

- สิริรัตน์ เลหาประภานนท์ และคณะ. (2562). ตำรับยาสมุนไพรในการรักษาอาการตกขาว: กรณีศึกษา หมอพื้นบ้านภาคใต้ “หมอเสठीอน หอมเกตุ”. **วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก**, 17 (2), 253-262.
- สุรพจน์ วงศ์ใหญ่. 2565. ผลทางเภสัชวิทยาของสารจินเซ็นโนไซด์ในโสมอเมริกาต่อสุขภาพ. **วารสารพยาบาลทหารบก**, 13 (3), 90-95.
- เสาวรส แพงทรัพย์ และคณะ. (2564). ประสิทธิภาพของผู้หญิงที่มีภาวะมีบุตรยาก: การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ. **วารสารพยาบาลศาสตร์**, 39 (3), 1-16.

การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

The Products with Cultural Identity to the Creative Economy at Sa-Thale

Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province

รับบทความ	01/05/2023
แก้ไขบทความ	05/07/2023
ยอมรับบทความ	28/08/2023

พรชประเวศ อชิโนบุญวัฒน์¹ อธิพร พรหมมาศ²

ทัศนพร วิศาลสุวรรณกร³ ชุณษิตา นาคภพ⁴

และ เพียงพิศ ชะโกทอง⁵

Passaprawas A-chinboonwat Teeraporn Prommas

Tassaneeporn Wisansuwannakorn Chunsita Nakabhop

and Phiengpit Chagotong

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาข้อมูลของประเพณีวัฒนธรรมการละเล่นเต๋นกำรำเคียว ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 2) ออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงถึง อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ และสอบถามความต้องการของชุมชนตัวอย่างในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้งานวิจัยแบบมีส่วนร่วม และนำข้อมูลมาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยในวัสดุในท้องถิ่น สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยผ่านแนวความคิดและทฤษฎีการออกแบบเชื่อมโยงตามวัตถุประสงค์และประเด็นสำคัญของงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้

¹ รองศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Associate Professor Faculty of Agricultural Technology and industrial technology Nakhonsawan Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Assistant Professor Faculty of Humanities and social sciences Nakhonsawan Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Assistant Professor Faculty of Humanities and social sciences Nakhonsawan Rajabhat University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Assistant Professor Faculty of Management Sciences Nakhonsawan Rajabhat University

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Assistant Professor Faculty of Agricultural Technology and industrial technology Nakhonsawan Rajabhat University

ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวสามารถยืนยันว่าสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสร้างความพึงพอใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ได้

คำสำคัญ: เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจชุมชน ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม
วิถีชีวิตชุมชน

Abstract

The objectives of this research were studied the cultural tradition of folk dance in Sra Thale Sub-district, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province; cultural products that represents the identity of the local Sa Thale Sub-district, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province. The researcher studied and collected data by interviewed, asked about the needs of the sample communities in Muang District, Nakhon Sawan Province, used participatory research and brought information to outreach and created products with cultural identity by local materials to the creative economy of Sa Thale Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province through design concepts and theories connect according to the objectives and key points of the research. Research tools were interview forms and the satisfaction assessment form of the experimenters.

The results of the satisfaction assessment were at a high level, from which the study was able to confirm that public relations and creating products with cultural identity to the creative economy of Sa Thale Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province can create satisfaction and promote tourism in Nakhon Sawan Province.

Keywords: *creative economy, community economy, public relations tourism, arts and culture, community lifestyle.*

บทนำ

ตามวิสัยทัศน์ของประเทศไทยที่ทำให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านมิติของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่ทำให้ประชาชนมั่นคงในชีวิต มีงาน และมีความมั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต ประชากร มีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น สามารถสร้างความเจริญทางรายได้ และคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปรุงจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคณะกรรมาธิการใหม่ รวมถึงปรับปรุงรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลกควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562)

ใน พ.ศ. 2560-2579 โดยหนึ่งในนโยบายที่สำคัญคือ การให้บริการทางวิชาการ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การน้อมนำแนวพระราชดำริและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมีแนวทางที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมในสถานะสถาบันอุดมศึกษา ชี้นำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย และมียุทธศาสตร์ให้ตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม โดยการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการให้กับท้องถิ่น มีวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญที่เป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานเพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ ตลอดจนสร้างสื่อเพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้สืบต่อไป ซึ่งชุมชนบ้านสระทะเลมีวัฒนธรรมที่สำคัญที่โดดเด่น คือ การเดินกำรำเคียวที่มีคุณค่าควรแก่การนำมาสร้างเป็นสื่อการเรียนรู้ในลักษณะร่วมสมัย เพื่อสร้างกลุ่มผู้สนใจในหลากหลายวัยและเป็นช่องทางในการศึกษาเรียนรู้ในวงกว้าง และนำอัตลักษณ์ที่สำคัญนั้นมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อสร้างมูลค่าเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อ

ได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยประโยชน์ที่ได้นอกเหนือไปจากให้ชุมชนได้จำหน่ายแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้จากสถานที่จริงแล้ว ของที่ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งช่วยในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่วัฒนธรรมได้อีกด้วย นับได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ของชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลของประเพณีวัฒนธรรมการเล่นเต็นท์กำรำเคียว ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตทางการศึกษาข้อมูล

1. ข้อมูลทางด้านเต็นท์กำรำเคียว
2. ข้อมูลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้สื่อทางการตลาดและประชาสัมพันธ์
3. ข้อมูลการออกแบบ เทรนด์การออกแบบ และเทรนด์การตลาดในปัจจุบัน และอนาคต
4. ข้อมูลทางด้านเทคโนโลยี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการตรวจแบบสอบถาม และการประเมินผลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด ด้านเนื้อหาข้อมูลและแบบสอบถาม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี ทองอ่อน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และกราฟิก

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ ทองทรัพย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลและแบบสอบถาม ความพึงพอใจ

1.3 อาจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอิทธิกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินผลความพึงพอใจในการพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค

ประชากรที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจในต้นแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับจากผู้ทดลองใช้ โดยผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรของตำบลสระทะเล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นตัวแทนในการประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีจำนวน 3,185 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล, 2556: ออนไลน์)

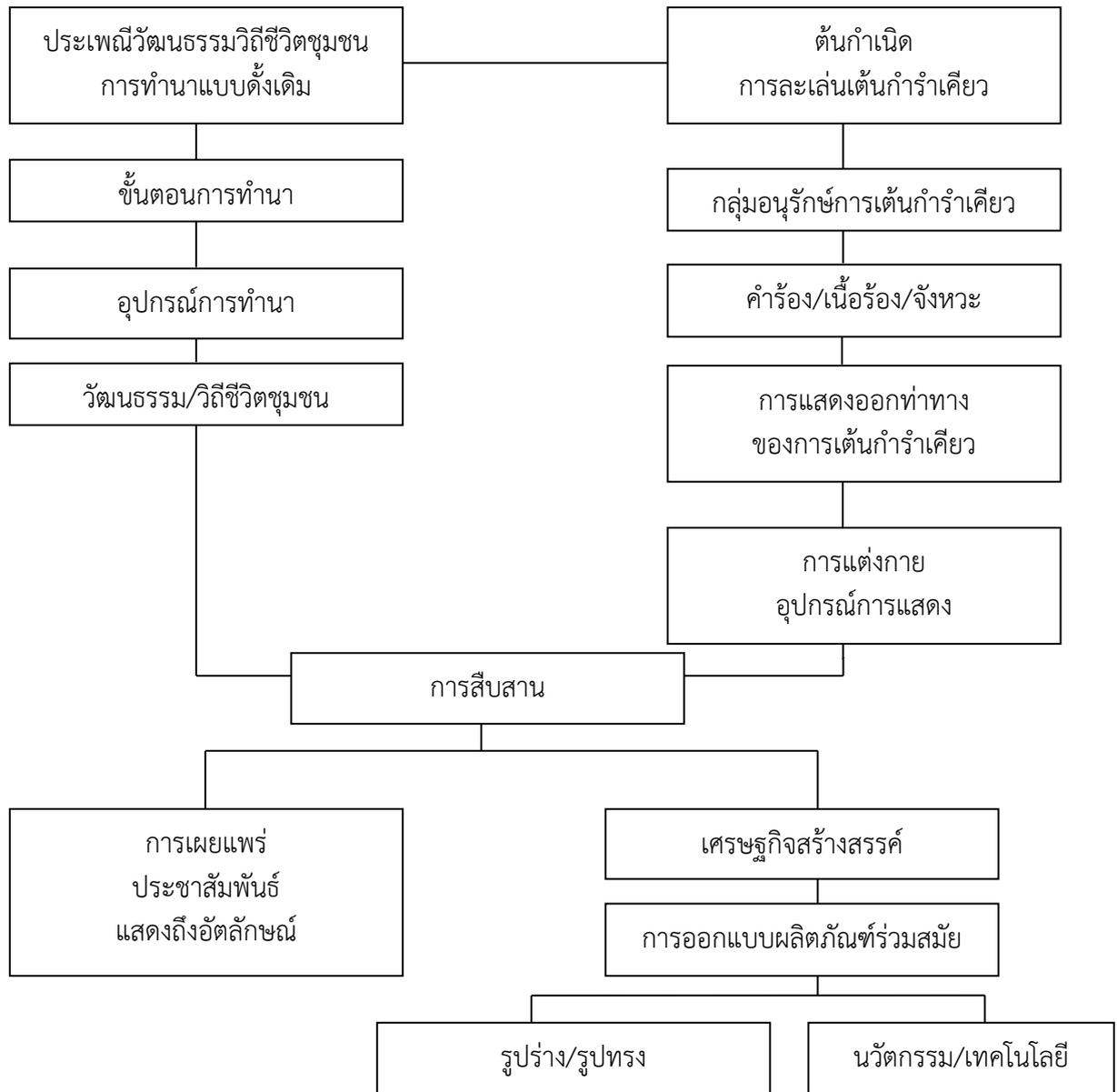
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้วิธีของ Yamane จากตารางความคลาดเคลื่อนที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อนขนาดประชากร $\pm 10\%$ ที่มีต่อการประเมินความพึงพอใจในการพัฒนา (นิรัช สุดสังข์, 2559: 49) จำนวน 100 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการออกแบบสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลสระทะเล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมีดังนี้

กรอบแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย โดยใช้กรอบแนวคิดของ วัฒนะ จุฑะวิภาค (2545: 53) ที่กล่าวถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้แนวคิดให้แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้มีความร่วมสมัย ควรสอดคล้องกับสมัยนิยม ซึ่งในงานวิจัยนี้ เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากเทคนิคการสานเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชุมชน จึงต้องพิจารณาองค์ความรู้ทั้งสิ่งใหม่และความเป็นแบบดั้งเดิมร่วมกัน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีคุณค่าที่สามารถใช้สอยได้ตลอดไป

กรอบแนวคิดการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ได้ประยุกต์ใช้ตามแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์จากกรอบแนวคิดของอุดมศักดิ์ สาริบุตร (2549: 10) คือ การพิจารณา ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสะดวกสบาย ด้านความแข็งแรงปลอดภัย ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต และด้านความสวยงาม เพื่อให้ต้นแบบผลิตภัณฑ์มีความงามและสามารถใช้สอยได้ตามหน้าที่และประเภทของผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นให้มีอัตลักษณ์ของชุมชน สาระทะเลที่แสดงวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ และสร้างรายได้ให้กับชุมชน
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับสมัยนิยม ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากการสืบทอดภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กำหนดแนวคิดและทฤษฎีนำวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ข้อมูลต้นกำเนิดกำเนิดเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระองค์เป็นผู้ประกาศเลิกทาสของประเทศไทย กำเนิดครั้งแรกที่หมู่บ้านสระทะเล ตำบลย่านมัทรีในสมัยนั้น ซึ่งปัจจุบันคือตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยหลวงศรีบุรีรักษ์เป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้อง ทำนองขึ้นและได้นำมาร้องเล่น ที่หมู่บ้านสระทะเลเป็นแห่งแรก ต่อมาได้นำไปเล่นยังตำบลใกล้เคียงเช่น ตำบลม่วงหัก ตำบลพยุหะ เป็นต้น การเล่นต้นกำเนิดกำเนิดนิยมเล่นในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ก่อนเล่นต้นกำเนิดกำเนิดมักจะเล่นเพลงเกี่ยวข้าวก่อนเสมอเป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในเชิงเกี่ยวพาราตี

การเล่นต้นกำเนิดกำเนิด แบ่งการเล่นเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยจะยืนฝ่ายละครึ่งวงกลม แต่ละคนของฝ่ายหญิงจะถือเคียวเกี่ยวข้าวกับรวงข้าวคนละมือ มือซ้ายถือต้นข้าวที่มีรวงข้าวแก่สีเหลืองทอง มือขวาถือเคียวเกี่ยวข้าว ส่วนฝ่ายชายจะมีเคียวขัดไว้ที่สะเอวเพื่อจะใช้มือปรบเป็นจังหวะ ทั้งสองฝ่ายจะมีหัวหน้าทีมที่เรียกว่า พ่อเพลง หัวหน้าทีมของฝ่ายชาย ส่วนหัวหน้าทีมของฝ่ายหญิงเรียกว่า แม่เพลง ไม่มีดนตรีประกอบการแสดงแต่ใช้การปรบมือขัดจังหวะ โดยฝ่ายชายร้องขัด ขัดซ่า เป็นจังหวะ

เมื่อการเล่นเริ่มขึ้น ฝ่ายชายที่เป็นพ่อเพลงจะเป็นผู้เดินออกไปกลางวงตามจังหวะการปรบมือของลูกคู่และร้องเพลงบทเชิญหญิงว่า “มาเถิดเอ๋ย เอ๋ยมา แม่มา มาหรือแม่มา แม่มา มาเดินกำยำหญ้าที่ในอันน่านี้อยู่” แล้วลูกคู่ของฝ่ายชายจะร้องรับว่า “เอ้อ เอ๋ย ร้าเอ๋ย มาเดินกำยำหญ้าที่ในอันน่านี้อยู่” เอ้ เอ้ว พร้อมปรบมือเป็นจังหวะ เพลงมาจะมีเนื้อร้องถึง 3 เพลง เนื่องจากในการเล่นเมื่อครั้งอดีต ฝ่ายชายจะเป็นผู้เริ่มก่อนและจะร้องเชิญฝ่ายหญิงจนกว่าฝ่ายหญิงจะลุกออกมาร้องแก้เป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและหญิง คำร้องของเนื้อเพลงในขณะที่เล่นจริงในท้องทุ่ง จะเป็นคำร้องที่ใช้ปฏิภาณไหวพริบของแม่เพลงและพ่อเพลง ร้องสด ดูคล้ายกับเพลงลำตัด บางช่วงบางขณะ จะเป็นการร้องเกี่ยวพาราตี การละเล่นนี้กำลังจะสูญหายไปตามกาลเวลาเนื่องจากไม่มีการสืบทอดจากคนรุ่นหลัง

2. ทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางด้านวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาไทยเป็นผลจากองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่งพัฒนา และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนไทย ทำให้ชุมชน

ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้โดยมีอัตราการจ้างหรือจุดเด่นของท้องถิ่น วิถีชีวิตและประสบการณ์ของกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น ผสานกับวัสดุและกระบวนการผลิตด้วยมือหรือหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ที่ได้จะมีรูปแบบที่ประณีต เรียบง่าย โดยเริ่มต้นจากการผลิตเพื่อใช้เองก่อน แล้วจึงแบ่งปันกันในชุมชน เมื่อการผลิตมีเหลือเพื่อ ก็พัฒนาโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนเพื่อการผลิตขายให้เกิดรายได้ขึ้นมาในชุมชน เป็นการเพิ่มมูลค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจ เกิดความสามัคคี การแบ่งปัน การร่วมแรงร่วมใจกันในสังคม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความหมายคือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของโลก (อรัญ วาณิชกร, 2559)

3. เทคโนโลยีนาโน ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ในท้องตลาดหลายรายการที่ผลิตด้วยนาโนเทคโนโลยีหรือใช้วัสดุนาโนเป็นส่วนประกอบ เช่น ผ้าเคลือบสารกันน้ำ (เคลือบ ด้วยอนุภาคนาโนของเทฟลอน) กันเปื้อน กันกลิ่น กันเชื้อแบคทีเรีย (ด้วยอนุภาค เงินนาโน) ผ้าฝ้ายที่ปรับผิวของเส้นใยเพื่อกันยับ (ด้วยไททาเนียมไดออกไซด์นาโน) และผ้าผสมอนุภาคตัวนำไฟฟ้า (เช่น ไททาเนียมไดออกไซด์นาโนซิงค์ออกไซด์นาโน) ทำให้ไม่เก็บประจุไฟฟ้าสถิตไททาเนียมไดออกไซด์เป็นสารเก่าแก่ชนิดหนึ่ง และเป็นหนึ่งใน 50 ชนิดของสารที่ผลิตมากที่สุดทั่วโลกลักษณะทั่วไปมีสีขาวทึบแสงเกิดเองตามธรรมชาติ มี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือรูทึบและอนาเทส ทั้ง 2 รูปแบบมีไททาเนียมไดออกไซด์บริสุทธิ์อยู่กับสารปนเปื้อนจึงต้องผ่านกระบวนการทางเคมีเพื่อนำสารปนเปื้อนออก ไททาเนียมไดออกไซด์เป็นสารที่มีสีขาวมีประโยชน์สำหรับการใช้งานได้หลากหลาย เนื่องจากไม่มีกลิ่นและมีความสามารถในการดูดซับรังสีชนิดนี้พบได้ในหลาย ผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สีทาบ้านอาหารและเครื่องสำอางโดยใช้เป็นตัวป้องกันแสงแดด ด้วยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทำให้มีการผลิตแร่ไททาเนียมให้มีอนุภาค ขนาดนาโนเมตรเพื่อเพิ่มคุณสมบัติหรือประสิทธิภาพของแร่ในการเติมอนุภาคนาโนลงในผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิตเช่นการเคลือบ อนุภาคนาโนของเงินเพื่อกำจัดแบคทีเรียการเติมท่อนาโนคาร์บอนเพื่อเพิ่ม ความแข็งแรงของผลิตภัณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2553)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลทางด้านต้นกำเนิด
2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแกนนำและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อทำความเข้าใจ และรับฟังปัญหาทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์
3. ศึกษาข้อมูลโดยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนของสาขาวิชาการออกแบบจัดเก็บข้อมูลและการถ่ายภาพ วิถีชีวิตชุมชน และศิลปวัฒนธรรม
4. ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการทดลองวัสดุท้องถิ่นและกรรมวิธีผลิต และออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้วัสดุภายในท้องถิ่น และจัดทำต้นแบบ

5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านนาโนเทคโนโลยีเคลือบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม
6. สอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม โดยเป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชน
7. สรุปงานวิจัย และจัดทำเอกสาร

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาข้อมูล เก็บข้อมูลภาคสนาม ประชาชนชาวบ้าน และวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่น

ในการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เรื่องการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับกับงานวิจัยใช้วิธีการศึกษาจาก SWOT ANALYSIS สรุปออกมาว่าชุมชนมีความต้องการทางด้านการศึกษาทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยผู้วิจัยและกลุ่มผู้บริโภคนำมาวิเคราะห์ และลงพื้นที่ไปวิเคราะห์อัตลักษณ์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้จะมีลักษณะเป็นความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลหรือความรู้แบบฝังลึก (Tact knowledge) ดังนั้น ในการศึกษาข้อมูลทางภูมิปัญญาคลุกคลีหรือฝังตัวในระดับที่สามารถทำได้ เช่น การสังเกตการณ์วัสดุท้องถิ่นโดยใช้สิ่งเหลือจากการเกษตร จากการปลูกข้าวคือฟางข้าว มีคุณสมบัติที่เหนียวและมีความทนทาน ถ้านำมาต่อกันจะเป็นเชือกมัดต้นข้าวจากการเก็บเกี่ยว การศึกษาความเป็นมาวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องว่าเพราะอะไรถึงได้ทำรูปแบบชิ้นงานแบบนี้คือ วิถีชีวิตของชุมชนสระทะเลเป็นเกษตรกรรมมีการทำนาข้าว ข้าวของชุมชนสระทะเลเป็นข้าวหอมหุงชั้นหม้อ และยังเป็นต้นกำเนิดการละเล่นเต็นท์กำรำเคียวมีคุณค่าของภูมิปัญญาและมีเทคโนโลยีอะไรบางอย่างที่สามารถทำให้ชิ้นงานแข็งแรงและทนทานโดยใช้เทคโนโลยีนาโนในการเคลือบเช่นเดียวกับการเคลือบสารบรอนซ์ทำกันฝุ่น และน้ำ

สรุปผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ต.สระทะเล อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการถ่ายภาพโดยการบูรณาการเรียนการสอนของสาขาวิชาการออกแบบ โดยใช้หลักการออกแบบการพิจารณาด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสะดวกสบาย ด้านความแข็งแรงปลอดภัย ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต และด้านความสวยงาม เพื่อให้ต้นแบบผลิตภัณฑ์มีความงามและสามารถใช้สอยได้ตามหน้าที่และประเภทของผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการคัดเลือกจากแบบสเกต และนำแบบที่ได้รับการคัดเลือกสูงสุคนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาหาความพึงพอใจรูปแบบ และความแข็งแรงของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและนำเอาต้นแบบมาทดลองกับเทคโนโลยีนาโนเพื่อป้องกันน้ำ และฝุ่นทำให้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบแข็งแรงขึ้น

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ ต.สระทะเล อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์

ในการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดแบบสอบถามตามกรอบการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้แนวคิดให้แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้มีความร่วมสมัย ควรสอดคล้องกับสมัยนิยม เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากเทคนิคการสานเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชุมชน และกรอบแนวคิดการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ได้ประยุกต์ใช้ตามแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์จากกรอบแนวคิดของการพิจารณาด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสะดวกสบาย ด้านความแข็งแรงปลอดภัย ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต และด้านความสวยงาม เพื่อให้ต้นแบบผลิตภัณฑ์มีความงามและสามารถใช้สอยได้ตามหน้าที่และประเภทของผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมโดยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ด้วยการบูรณาการเรียนการสอนของสาขาวิชาการออกแบบ ใช้วิธีการคัดเลือกจากแบบสเก็ตช์จำนวน 20 แบบ และนำแบบที่ได้รับการคัดเลือกสูงสุคนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาหาความพึงพอใจจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 100 คนสรุปผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวม ได้ค่าระดับความพึงพอใจมาก

ภาพที่ 2 ตัวอย่างรูปแบบการสเก็ตช์กระเป๋าทำมาจากฟางข้าว

ภาพที่ 3 กระเป๋าต้นแบบเพื่อการผลิต

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การสรรค์สร้างเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ตำบลสระทะเล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทั้งนักวิจัย นักศึกษา และกลุ่มชุมชนตัวอย่างในการศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาต้นแบบมีความสอดคล้องกับขั้นตอนการวิจัยของงานวิจัยเรื่องการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญตำบลบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (จิรทัศน์ ดาวสมบูรณ์, 2565) เพื่อประเมินผลการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ โดยใช้วัสดุท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยนำการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยนี้มาเป็นต้นแบบแนวความคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่าเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบันมีราคาต่ำแต่มีต้นทุนการผลิตสูง ด้านความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา พบว่า อายุ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา และเชื่อมโยงเครื่องปั้นดินเผาเข้ากับอยู่อาศัย ดังนั้นจึงสรุปแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ คือ การลดปริมาณดินที่ใช้เพื่อให้น้ำหนักเบา ลดเวลาในการผลิตชิ้นงาน และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่เชื่อมโยงถึงที่อยู่อาศัย จากนั้นจึงสร้างสรรค์ชิ้นงาน

เครื่องปั้นดินเผาให้มีมูลค่า โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การหาข้อมูล 2) การสร้างความคิดใหม่ 3) การประเมินความคิด 4) วางแผนปฏิบัติ และได้ทำการสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญา และสถานที่กำลังจะสูญหายไป ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ศึกษาเรียนรู้สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรัญชัย กรเขตมหาชัย. (2555). **ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการฝึกอบรมของบริษัท แบงค์คอก ควอลิตี้ เซอร์วิส จำกัด**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริการธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรทัศน์ ดาวสมบุรณ์ (2565). การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญตำบลบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. **วารสารกระแสนวัตกรรม, 23** (43). 19-33
- นิรัช สุดสังข์. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- วัฒน์ จุฑะวิภาค. (2545). **การออกแบบ**. กรุงเทพฯ: ปรรณนา.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2553). **ชุดความรู้ด้านเทคนิคและวิชาการ เรื่อง “ความปลอดภัยของวัสดุและผลิตภัณฑ์นาโน (Nano Safety)” สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ประกอบการ และนักวิชาการ**. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิกแอนดี้ไซน์
- สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์. (2561). **วิถีชีวิตวัฒนธรรม จังหวัดนครสวรรค์**. นครสวรรค์: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล. (2556). **ข้อมูลหน่วยงาน ประชากร**. ค้นเมื่อ มีนาคม 19, 2565, จาก <https://www.sratale.go.th/history.php>
- อรัญ วาณิชกร. (2559). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดมศักดิ์ สาริบุตร. (2549). **เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

พัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Develop the Inventory Management System of the Building Unit and Landscape Architecture, Nakhon Pathom Rajabhat University

รับบทความ	15/05/2023
แก้ไขบทความ	11/07/2023
ยอมรับบทความ	28/08/2023

ตรีชฎาพร ขำสุวรรณ¹

Treechadaporn Khamsuwan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม การศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุและผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีระดับความพึงพอใจต่อระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่พัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการระบบรักษาความปลอดภัยภาพรวมเท่ากับ 4.80 และด้านความครบถ้วนตามความต้องการค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.56 ส่วนด้านการประเมินด้านการใช้งานของระบบ และการประเมินด้านหน้าที่ของระบบมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.40 และ 4.25 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการจัดการวัสดุคงคลังที่พัฒนาขึ้นมีความปลอดภัยในการใช้งานมากที่สุด สามารถรองรับการปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วน ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานและตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ และจากผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลมีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรศึกษาจำนวนประชากรให้ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และน่าเชื่อถือ สามารถรองรับการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอื่น ๆ หรือขององค์กรที่มีปริมาณข้อมูลและจำนวนผู้ใช้งานปริมาณมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระบบการจัดการวัสดุ วัสดุคงคลัง การพัฒนา

¹ งานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

Building work and landscape architecture office of the president Nakhon Pathom Rajabhat University, Mueang District, Nakhon Pathom Province

Abstract

The purpose of this research is twofold: 1) to develop a material management system for the building and facilities unit of Nakhon Pathom Rajabhat University, and 2) to study satisfaction with the material management system among personnel and stakeholders. A questionnaire was used to collect data from a target group of 5 individuals who are involved in material procurement and related tasks. The data collected was analyzed using statistical methods such as frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The study discovered that the targeted group showed a great deal of satisfaction with the material management system that was created for the building and facilities unit of Nakhon Pathom Rajabhat University. The group was most satisfied with two areas in particular: the security system management, which had an average score of 4.80, and the completeness of the system with respect to the requirements, which had an average score of 4.56. The satisfaction levels were also high for the system usability evaluation and system duties evaluation, with average scores of 4.40 and 4.25, respectively. This indicates that the developed material management system has the highest level of security in operation and can fully support the work according to the requirements of the users and the research objectives of this study. Based on the survey and data analysis, there are recommendations for improving the efficiency of the organization's material management system. It is suggested to study a more diverse and comprehensive population to obtain reliable and diverse information that can support the material management system of other organizations with high volume of data and users effectively.

Keywords: *material management system, material inventory, development*

บทนำ

หน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ เป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนและดูแลความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ปรับปรุงพื้นที่ สภาพสิ่งแวดล้อม อาคารสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงสิ่งสาธารณูปโภคและสุขาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและสวยงาม สำหรับผู้ที่ใช้บริการ ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อมหาวิทยาลัย ตลอดจนการอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการแก่

อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และผู้ขอรับบริการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานทำให้ภาระงานด้านงานซ่อมบำรุงของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรมมีปริมาณมาก และยังพบว่าภาระงานที่ปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับงานซ่อมบำรุงเป็นหลัก ซึ่งทำให้วัสดุที่ต้องดำเนินการจัดซื้อเพื่อให้บริการสำหรับงานซ่อมบำรุงต่าง ๆ ตามภาระงานของหน่วยงานมีปริมาณมากส่งผลให้ยากต่อการจัดเก็บ ควบคุม และจัดทำรายงานบัญชีวัสดุคงเหลือประจำปี

ด้วยในอดีตกระบวนการจัดการสินค้าภายในคลังสินค้าและการจัดส่งสินค้าให้กับผู้รับบริการมีปัญหาความล่าช้า ปัญหาหลักส่วนใหญ่คือ ปัญหาด้านการจัดการตำแหน่งการจัดเก็บสินค้าไม่เป็นระเบียบและไม่มีเครื่องมือรองรับในการช่วยสืบค้นหาสินค้าภายในคลังสินค้า ปัญหาด้านกระบวนการจัดส่งสินค้าที่ขาดการควบคุม ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการจัดส่งสินค้า ก่อให้เกิดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา คือเกิดความล่าช้าในการทำงานเนื่องจากต้องใช้เวลาในการค้นหาสินค้านานเกินไป มีโอกาสสูญเสียจากการขาย และความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ลดน้อยลง และยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานที่ต้องปรับปรุง ความเจริญทางเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและเป็นเครื่องมือในการผลักดันความสำเร็จตั้งแต่กระบวนการผลิต จัดหา การจัดการต้นทุน การบริการลูกค้า รวมทั้งกระบวนการสำคัญในการจัดการระบบข้อมูลต่าง ๆ ความสำคัญของการบริหารคลังสินค้าคือความถูกต้องแม่นยำ ความรวดเร็ว การลดเวลา การเพิ่มผลผลิตและเรื่องสำคัญคือการลดปัญหาภายในที่จะตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้นั้น จำเป็นต้องมีระบบการจัดการที่ดีและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การนำระบบการจัดการคลังสินค้ามาใช้ เพื่อให้การทำงานภายในหน่วยงานมีความถูกต้องตรง รวดเร็ว เนื่องจากงานด้านคลังสินค้าที่มีความซับซ้อน มีข้อมูลมาก และมีความหลากหลายของสินค้ามาก (วารสารอินเทล, 2558: 74-75)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการพัสดุเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งที่ควรศึกษาและพัฒนาเครื่องมือและระบบขึ้นมา เพื่อบริหารจัดการข้อมูลพัสดุของหน่วยงานที่มีปริมาณมากให้มีประสิทธิภาพสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการจัดเก็บ ควบคุม และตรวจสอบ และต้องการพัฒนาเครื่องมือและระบบการจัดการวัสดุคงคลังเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมบริหารจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม ที่มีจำนวนรายการข้อมูลปริมาณมากและมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการจัดเก็บข้อมูลวัสดุคงคลังที่มีความล่าช้า คลาดเคลื่อน เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานพัสดุให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้รายงานข้อมูลวัสดุคงคลังประจำปีซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็น มีความถูกต้อง ครบถ้วนอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

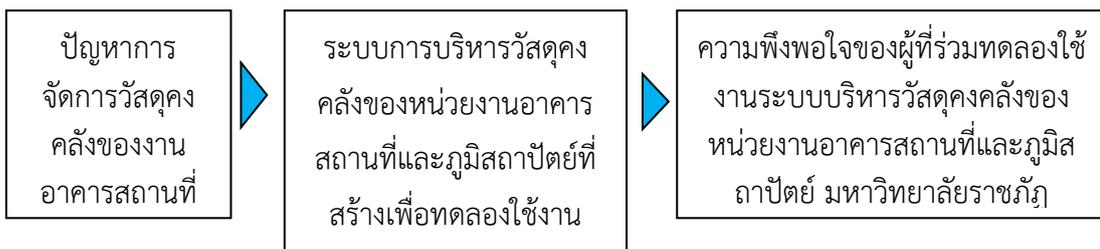
1. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการวิจัยงานประจำ ในรูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อนำผลงานวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือนวัตกรรมสำหรับใช้แก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการบริหารวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. ด้านประชากร ศึกษาเฉพาะบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบนี้ และรักษาการหัวหน้างานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานพัสดุกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง
3. ด้านเวลา ทำการศึกษาตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2565 – 15 มีนาคม พ.ศ. 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการวัสดุ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการจัดหาจัดเก็บ การนำไปใช้เพื่อการผลิต และการกระจายวัสดุในระบบ โดยพิจารณาถึงกำลังคน และกำหนดการหรือแผนการใช้วัสดุ เพื่อร่นระยะเวลา และลดต้นทุนในระบบให้น้อยลง

สินค้าคงคลัง หรือ วัสดุคงคลัง หมายถึง สินค้าและวัสดุที่เก็บไว้อยู่ในกระบวนการผลิต ทั้งก่อนผลิต ระหว่างผลิต และผลิตสำเร็จจรรยาหมาย ในบางบริบทอาจหมายถึงสินค้าสำเร็จเท่านั้น สินค้าคงคลัง

ถือว่าเป็นสินทรัพย์ขององค์กรธุรกิจ และเพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินธุรกิจขาดตอน จึงจำเป็นต้องมีการจัดการสินค้าคงคลัง

วัสดุคงเหลือ (ในแนวปฏิบัตินี้เรียกว่าวัสดุคงคลัง) หมายถึง สินทรัพย์ที่หน่วยงานมีไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามปกติโดยทั่วไปมีมูลค่าไม่สูงและไม่มีความเสี่ยงสูงจนเกินไป วัสดุสำนักงานหน่วยงานจะรับรู้วัสดุคงเหลือในราคาทุน โดยแสดงเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนรายการหนึ่งในงบแสดงฐานะการเงิน

การจัดการสินค้าคงคลัง หมายถึง การเก็บทรัพยากรไว้ใช้ใน ปัจจุบัน หรือในอนาคต เพื่อให้การดำเนินงานดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น ผ่านการวางแผนกำหนดปริมาณ สินค้าคงคลังที่เหมาะสม

บาร์โค้ด หมายถึง เลขหมายประจำตัวสินค้า สามารถอ่านได้ด้วยเครื่องสแกนเนอร์บาร์โค้ด โดยอาศัยหลักการสะท้อนแสง หรือ การถ่ายภาพประมวลผล นิยมใช้กับสินค้าอุปโภคบริโภคแทบทุกชนิด และสินค้าสำเร็จรูปต่าง ๆ ในภาษาไทยเรียกว่า “รหัสแท่ง” ประกอบด้วยเส้นมืด(มักจะเป็นสีดำ)และเส้นสว่าง (มักเป็นสีขาว)วางเรียงกันเป็นแนวตั้ง เป็นรหัสแทนตัวเลขและตัวอักษร ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถอ่านรหัสข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยใช้เครื่องอ่านบาร์โค้ด (Barcode Scanner) ซึ่งจะทำงานได้รวดเร็วและช่วยลดความผิดพลาดในการคีย์ข้อมูลได้มาก

ความพึงพอใจ หมายถึง ภาวะของอารมณ์ ความรู้สึกร่วม ของบุคคลที่มีต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งเป็นพลังภายในของแต่ละบุคคล อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่คาดหวังและความต้องการ ด้านจิตใจ นำไปสู่การค้นหาสิ่งที่ต้องการมาตอบสนองเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วจะเกิดความรู้สึกมีความสุข กระตือรือร้น มุ่งมั่น เกิดขวัญ กำลังใจ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการกระทำกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายนั้นสำเร็จตามที่กำหนดไว้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการคลังสินค้าที่ขาดความเป็นระเบียบส่งผลให้การเคลื่อนย้ายสินค้าทำได้ลำบาก หาสินค้ายาก เชื้อคสต่อกพลาดบ่อย แต่ยังรวมไปถึงความรวดเร็วในการจัดส่งและความถูกต้องในการดำเนินงานการส่งออเดอร์ผิดพลาดและจัดการล่าช้า ฯลฯ หากปล่อยปัญหานี้ทิ้งไว้นานเข้าอาจไม่ได้ส่งผลเพียงความสับสนภายในคลังสินค้าเท่านั้นแต่ยังกระทบถึงความเชื่อมั่นของลูกค้าอีกด้วย ดังนั้น การนำระบบจัดการเชื่อมโยงกิจกรรมภายในโปรแกรมแบบสำเร็จรูปเพื่อประสิทธิภาพและสามารถควบคุมระบบติดตามกิจกรรม WMS (Warehouse Management Software) หรือซอฟต์แวร์ เพื่อรองรับการบริหารภายในคลังสินค้าโดยเฉพาะเชื่อมโยงระบบต่าง ๆ เพื่อการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ฐิตินันท์ สิวันดี และอัศวิน ปสุธรรม, 2564)

ระบบบาร์โค้ด เป็นระบบที่ให้ประโยชน์เชิงตัวเลข ซึ่งส่งผลต่อเนื่องทางธุรกิจในเชิงคุณภาพ การที่ธุรกิจสามารถกำหนดเวลาในแต่ละกิจกรรมได้แน่นอน มีความแม่นยำทางสารสนเทศ ทำให้เกิดการปรับปรุงการจัดส่งสินค้ารวมถึงบริการ เพิ่มระดับการให้บริการที่ดีขึ้น ระบบบาร์โค้ดจึงถือว่าเป็น

เทคโนโลยีเชิงกลยุทธ์ ทำให้การรับคำสั่งซื้อทางการค้าทำได้เร็วขึ้น รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ซึ่งการมีสารสนเทศที่แม่นยำ ทำให้การตัดสินใจในทางบริหารในการจัดการคลังสินค้าและการจัดการซัพพลายเชนสามารถทำได้เร็วขึ้น ระบบนี้ทำให้เกิดการลดต้นทุนอย่างชัดเจน เนื่องจากการรับข้อมูลได้รวดเร็ว โดยอัตโนมัติ ความผิดพลาดด้านสินค้าคงคลังและปริมาณการจัดส่งจะน้อยลง ทำให้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ลดลงตามไปอีกด้วย (ชัยภักดิ์ นูอินทร์ และอรรถพล สมหวัง, 2553: 10)

การพัฒนาาระบบสินค้าคงคลัง เป็นการเก็บรักษาสินค้าในคลังสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพนั้นล้วนเป็นไปเพื่อการใช้พื้นที่ของคลังสินค้าให้เกิดประโยชน์ที่สุดต่อพื้นที่การจัดวางกระบวนการจัดเรียง สินค้าที่มีการพัฒนาจะใช้เวลาและกำลังคนน้อยที่สุดแต่เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะระบบการจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องสามารถเข้าถึงสินค้านั้นได้โดยสะดวก มีการเก็บรักษาที่ถูกต้อง และลักษณะของสินค้านั้น ๆ ภายใต้การป้องกันความเสียหายและถูกลักขโมย (อภิปรัชญาสกุล, 2547 อ้างถึงใน พรทิสภา หุทัยวรกุล, 2560: 12-13)

นราธิป วงษ์ปัน (2556) กล่าวถึง การพัฒนาาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง ด้วยการนำกูเกิ้ล ชาร์ต เอพีไอ มาช่วยในการแสดงผลบาร์โค้ดสองมิติและพิมพ์ลงสติ๊กเกอร์นำไปติดที่ครุภัณฑ์ จำนวน 2,450 รายการพบว่าข้อมูลครุภัณฑ์ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งการพัฒนาาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเก็บข้อมูลครุภัณฑ์ให้สามารถตรวจสอบ บันทึก และแก้ไขข้อมูลครุภัณฑ์ผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว โดยมีหลักการทำงานง่าย ๆ เพียงแค่ใช้เพียงโทรศัพท์มือถือที่มีกล้องถ่ายภาพ และมีการติดตั้งโปรแกรมสำหรับอ่านบาร์โค้ดสองมิติ ก็สามารถตรวจสอบข้อมูลครุภัณฑ์ได้ทันทีว่า ครุภัณฑ์มีหมายเลขอะไร ประจำอยู่ที่ห้องไหน มีการจัดซื้อเมื่อไร เป็นต้น ส่งผลทำให้การตรวจสอบข้อมูลครุภัณฑ์เกิดความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตรงกับฐานข้อมูลครุภัณฑ์ของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง

ภาสพงค์ วุฒิมาคุณ (2554) กล่าวถึง การนำเอาระบบบาร์โค้ดเข้ามาประยุกต์ใช้ในระบบการส่งกำลังของกองทัพ เกี่ยวกับบัญชีคุมแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดระบบการเบิกจ่าย และการจัดเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ของหน่วยส่งกำลัง โดยนำเทคโนโลยีบาร์โค้ดมาดัดแปลงให้เข้ากับหมายเลขสิ่งอุปกรณ์ ที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามบัญชีคุม ทำให้สามารถเข้าได้ง่าย และไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบเก่าที่ใช้อยู่ จากการทดสอบการเรียกฐานข้อมูลพบว่า ได้ผลเป็นอย่างดี เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาเพื่อหาบัญชีคุมที่ต้องบันทึกและสะดวกในการควบคุมตรวจสอบสิ่งอุปกรณ์ในคลังสิ่งอุปกรณ์

ชัยภักดิ์ นูอินทร์ และอรรถพล สมหวัง (2553) กล่าวถึง การนำระบบสารสนเทศเพื่อจัดการมาประยุกต์ใช้งาน เพื่อออกแบบระบบฐานข้อมูลมาสนับสนุนการทำงานภายในหน่วยงานสตรีทคอมบำรุงในการเบิกจ่าย รับอะไหล่และจัดทำรายงาน พบว่าสามารถตอบสนององวัตถุประสงค์ได้ สามารถลด

ระยะเวลาในการค้นหาอะไหล่ และลดความผิดพลาดจากการเบิกจ่ายอะไหล่ วัสดุคงคลังในการซ่อมบำรุงในแต่ละครั้งลงได้

วรพล เกิดงาม (2549) กล่าวถึง การนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการวางแผนความต้องการวัสดุ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีโครงสร้างผลิตภัณฑ์ซับซ้อน มีรายการวัสดุจำนวนมาก จะช่วยให้การวางแผนความต้องการวัสดุมีความถูกต้องและรวดเร็วกว่าการคำนวณด้วยมือ และทำให้การเปลี่ยนแปลงแผนความต้องการวัสดุทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ประสิทธิภาพของการนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการวางแผนความต้องการวัสดุนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ ความถูกต้องของข้อมูล การสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนความต้องการวัสดุของผู้ใช้ หากปราศจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ การนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการวางแผนความต้องการวัสดุอาจประสบความล้มเหลวหรือใช้ได้แต่ไม่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบการจัดการพัสดุและวัสดุคงคลังด้วยการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สารสนเทศ และระบบบาร์โค้ดมาใช้ในการบริหารจัดการพัสดุ และวัสดุคงคลังเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการนำระบบดังกล่าวมาใช้ได้ผลเป็นอย่างดี ช่วยให้การปฏิบัติงานควบคุม เบิกจ่าย พักสต็อก วัสดุคงคลัง สะดวก รวดเร็ว ลดระยะเวลาและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ลดความผิดพลาดจากการบันทึกข้อมูล ใช้วางแผนการจัดซื้อวัสดุคงคลังได้อย่างเหมาะสมซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการตัดสินใจจัดหาจัดซื้อวัสดุคงคลัง อีกทั้งฐานข้อมูลยังมีความถูกต้อง ครบถ้วน ส่งผลให้ระบบการจัดการพัสดุและวัสดุคงคลังมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมในครั้งนี้ ต้องการพัฒนาเครื่องมือและระบบการจัดการวัสดุคงคลังเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมบริหารวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ ที่มีจำนวนรายการข้อมูลปริมาณมากและมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ให้สามารถแก้ไขปัญหาการจัดเก็บข้อมูลวัสดุคงคลังที่มีความล่าช้า คลาดเคลื่อน เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานพัสดุให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้รายงานข้อมูลวัสดุคงคลังประจำปี ซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็น มีความถูกต้อง ครบถ้วนอีกด้วย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบนี้ และรักษาการหัวหน้างานอาคารสถานที่

และภูมิสถาปัตย์ จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานพัสดุกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Hardware)

2.1.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ Intel(R) Core(TM) i7

2.1.2 อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเชื่อมต่อระบบเครือข่าย

2.2 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software)

2.2.1 ระบบปฏิบัติการ Linux Ubuntu

2.2.2 แอปพลิเคชันเซิร์ฟเวอร์ Apache 2.0

2.2.3 ระบบจัดการฐานข้อมูล phpMyAdmin Database Manager Version 4.7.4

2.2.4 โปรแกรม Visual Studio Code

2.3 ภาษาคอมพิวเตอร์ (Computer Language)

2.3.1 ภาษาเอชทีเอ็มแอล (HTML)

2.3.2 ภาษาพีเอชพี 7.1 (PHP Language)

2.3.3 ภาษาเอสคิวแอล (SQL)

2.4 แบบประเมินและแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ได้แก่

2.2.1 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อระบบการบริหารจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

2.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เถลถายการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ การศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานซึ่งจะพิจารณาค่าความถี่โดยสรุปผลออกมาเป็นค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้ใช้งานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจ โดยระดับการประเมินตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยให้เกณฑ์ระดับ 5 คะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนคำถาม 19 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน เกณฑ์การจัดกลุ่มและแปลความหมายด้านทัศนคติเพื่อจัดระดับ

คะแนนเฉลี่ยค่าความคิดเห็นและความพึงพอใจ พิจารณาตามค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 กลุ่ม

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงาน อาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาจัดข้อมูล เป็นหมวดหมู่ นำเสนอด้วยข้อมูลเชิงพรรณนา

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจะใช้วิธีการตรวจสอบหาความเที่ยง (Validity) โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อลงข้อสรุป โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พร้อมทั้งหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนเพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามต่อไป โดยใช้สูตรของ Rovinelli & Hambleton (1977: 49-60 อ้างถึงใน สมชาย วรรกิกเกษมสกุล, 2554: 269)

$$\text{โดยใช้สูตรการหาค่า IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ให้ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

ให้ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินประสิทธิภาพของระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงาน อาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยผู้ใช้งานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ดำเนินการให้กลุ่มเป้าหมายคือผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงาน อาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบนี้ และรักษาการหัวหน้างานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานพัสดุกกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน ทดลองใช้ระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงาน อาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

3.2 หลังจากนั้นให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการระบบการบริหารจัดการวัสดุคงคลังฯ

3.3 รวบรวมข้อมูลผลการประเมินระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงาน อาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และทำการบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผู้ให้บริการตอบเพื่อประเมินความพึงพอใจ

3.4 นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลหาค่าทางสถิติ

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลระบบ พิจารณาจากความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ งานระบบโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานอาคารสถานที่ และภูมิสถาปัตย์ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบนี้ และรักษาการหัวหน้างานอาคารสถานที่และ ภูมิสถาปัตย์ จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานพัสดุกกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน โดยหัวข้อในการประเมินจะแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

4.1 การประเมินด้านความครบถ้วนตามความต้องการ เป็นการประเมินเพื่อดูว่าระบบที่ได้ พัฒนาขึ้นมานั้นมีความถูกต้องและมีความพึงพอใจตามความต้องการของผู้ใช้มากน้อยเพียงใด

4.2 การประเมินผลด้านหน้าที่ของระบบ เป็นการประเมินเพื่อดูว่าระบบที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้นมี ความถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากเพียงใด สามารถทำงานได้ตามหน้าที่ที่มีอยู่ในระบบมากน้อยเพียงใด

4.3 การประเมินด้านการใช้งาน เป็นการประเมินเพื่อดูว่าระบบที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้นมีความง่าย และความสะดวกต่อการใช้งานมากน้อยเพียงใด

4.4 การประเมินผลด้านความปลอดภัยของระบบ เป็นการประเมินเพื่อดูว่า ระบบที่ได้ พัฒนาขึ้นมานั้นมีความปลอดภัยของข้อมูลมากน้อยเพียงใด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังต่อไปนี้

5.1 ค่าความถี่และค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลปัจจัย ส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน โดยวิธีการหาค่าความถี่ แล้ว สรุปลงออกมาเป็นค่าร้อยละ (%)

5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการหาค่าเฉลี่ย น้ำหนักของความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายจากแบบสอบถามในส่วนของ 2 จากข้อคำถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542: 35-36)

การทดสอบสมมติฐาน ค่าสถิติที่ใช้ คือ การทดสอบแบบสถิติแบบ F-test และ Correlation ตามลักษณะตัวแปรในแต่ละชนิด

6. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

พัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ดังนี้

6.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติงานเดิม

6.2 วิเคราะห์และออกแบบระบบ

6.3 การสร้างและการหาคูณภาพเครื่องมือ

6.4 ประเมินประสิทธิภาพของระบบ

6.5 สรุปผลการวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สรุปผลการศึกษามีได้ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 80 ส่วนมากปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ร้อยละ 40 และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 3 ปี และมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 40

2. ทักษะ ความพึงพอใจที่มีต่อระบบการบริหารจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติความพึงพอใจที่มีต่อระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งแบ่งประเด็นความคิดเห็นออกเป็น 4 ด้าน มีผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านการประเมินความครบถ้วนตามความต้องการ ในภาพรวมมีทัศนคติ และมีความมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งหมายถึงระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองตรงความต้องการได้มากที่สุด จากค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.56

2.2 การประเมินด้านหน้าที่ของระบบ ในภาพรวมมีทัศนคติ และความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งหมายถึงระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่พัฒนาขึ้นสามารถจัดเก็บข้อมูล แก้ไข เปลี่ยนแปลงรายการ รวมถึงการประมวลผลลัพธ์และการตรวจสอบข้อมูล มีความถูกต้องในระดับมาก จากผลค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.25

2.3 การประเมินด้านการใช้งานของระบบ ในภาพรวมมีทัศนคติ และความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งหมายถึงระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่พัฒนาขึ้นสามารถเข้าถึงการใช้งานได้ง่าย การออกแบบ ตัวอักษร สี และสัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมถึงการตอบสนองของระบบต่อผู้ใช้งานมีความเหมาะสมในระดับมาก จากผลค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.40

2.4 การประเมินด้านการจัดการระบบรักษาความปลอดภัย ในภาพรวมมีทัศนคติ และความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งหมายถึงระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่พัฒนาขึ้นมีความปลอดภัย ทั้งการเข้าใช้งานและการควบคุม

สิทธิ์ในการใช้งานระบบของผู้ใช้งานแต่ละท่านมีความเหมาะสมและปลอดภัยในระดับมากที่สุด จากผล
ค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.80

3. ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากผู้ตอบแบบสอบถาม

บุคคลากรที่ปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องกับจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่
และภูมิสถาปัตย์ให้ความเห็นว่าในขั้นตอนของการบันทึกข้อมูลเบิก-จ่ายวัสดุควรปรับให้สามารถพิมพ์
ตัวอักษรเพื่อค้นหารายการวัสดุที่ต้องการเบิก-จ่ายได้ด้วย ควบคู่ไปกับการใช้เครื่องสแกนบาร์โค้ดยิงรหัส
บาร์โค้ดหรือพิมพ์รหัสบาร์โค้ดได้เพียงอย่างเดียว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง พัฒนาระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และ
ภูมิสถาปัตย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นบุคคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุและ
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์ จำนวน 5 คน พบว่ามีทัศนคติ และ
ระดับความพึงพอใจต่อระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความครบถ้วนตามความต้องการ
ด้านการใช้งานของระบบ การประเมินด้านการใช้งานของระบบ และด้านการจัดการระบบรักษาความ
ปลอดภัย พบว่ามี 2 ด้าน ภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านความครบถ้วนตาม
ความต้องการ และด้านการจัดการระบบรักษาความปลอดภัย แต่ให้ความพึงพอใจต่อระบบการจัดการ
รักษาความปลอดภัยของระบบการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มากที่สุด เพราะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ 4.80 รองลงมาคือด้านความครบถ้วน
ตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และพบว่ามี 2 ด้านที่ภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ
มากที่สุดได้แก่ ด้านการใช้งานของระบบ และการประเมินด้านการใช้งานของระบบโดยด้านการใช้งานของ
ระบบภาพรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และด้านการใช้งานระบบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ตามลำดับ ซึ่งนำมา
อภิปรายผลโดยแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการระบบรักษาความปลอดภัย ภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมสูงสุด คือ 4.80 เมื่อเทียบจาก 4 ด้าน โดยผู้ใช้งานระบบให้ความสำคัญ
และพึงพอใจกับการจัดการระบบรักษาความปลอดภัยสำหรับการเข้าใช้งานระบบ การกำหนดรหัสผู้ใช้
และรหัสผ่านในการเข้าใช้งาน รวมไปถึงการกำหนดสิทธิ์ของผู้ใช้งาน มีความเหมาะสมและปลอดภัย
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธนนท์ หงส์วริทธิ์ธร และเกรียงไกร มะโนใจ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลของ
การมีจุดอ้างอิงและวิธีการสร้างรหัสผ่านที่มีต่อความปลอดภัยและการใช้งานรหัสผ่านรูปภาพแบบกริด
ด้วยเห็นว่าทุกวันนี้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เต็มไปด้วยอันตรายจากการคุกคามข้อมูลจาก
ผู้ไม่ประสงค์ดี กระบวนการพิสูจน์ตัวตนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงเห็นว่าการให้ความสำคัญกับ

การจัดการรหัสผู้ใช้และรหัสผ่านมีความจำเป็นและต้องจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยสูงสุดเพื่อไม่ให้ข้อมูล ถูกโจรกรรมหรือมีการรั่วไหลของข้อมูลและอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดหรือสร้างความเสียหายร้ายแรงได้

2. ด้านความครบถ้วนตามความต้องการ ภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาจากด้านการจัดการระบบรักษาความปลอดภัย เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมรองลงมา คือ 4.56 เมื่อเทียบกับ 4 ด้าน ซึ่งหมายถึงผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจในระบบที่พัฒนาขึ้นที่สามารถแสดงรายละเอียด ข้อมูลได้ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ตรงตามความต้องการและจุดประสงค์ของการพัฒนาระบบ การจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สอดคล้องกับงานวิจัยชัยภักดิ์ นุอินทร์ และอรุณพล สมหวัง (2553) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดทำระบบบาร์โค้ดเข้ามาช่วยในการจัดเก็บและเบิก-จ่ายวัสดุคงคลังในอาคารปฏิบัติการวิศวกรรมอุตสาหกรรม กรณีศึกษานี้พบว่า การนำระบบสารสนเทศเพื่อจัดการมาประยุกต์ใช้งาน เพื่อออกแบบระบบฐานข้อมูลมาสนับสนุนการทำงานภายในหน่วยงานสตรีช่อมบ่ารุ่ง ในการเบิกจ่าย รับอะไหล่และจัดทำรายงาน พบว่า สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ได้ สามารถลดระยะเวลาในการค้นหาอะไหล่ และลดความผิดพลาดจากการเบิกจ่ายอะไหล่ วัสดุคงคลังในการซ่อมบำรุงในแต่ละครั้งลงได้

3. การประเมินด้านการใช้งานของระบบ ภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาจากด้านความครบถ้วนตามความต้องการ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในภาพรวมรองลงมา คือ 4.40 เมื่อเทียบกับ 4 ด้าน ซึ่งหมายถึงผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจในใช้งานระบบที่มีความง่าย ตัวอักษร สี รูปภาพและสัญลักษณ์ต่าง ๆ มีความชัดเจน ส่งผลให้การใช้งานระบบมีความเข้าใจง่ายมากขึ้น ไม่ซับซ้อน จึงมีความเหมาะสมกับการใช้งานระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของนราธิป วงษ์ปัน (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กรณีศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ด้วยการนำกุ๊กเกิ้ลชาร์ต เอพีไอ มาช่วยในการแสดงผลบาร์โค้ดสองมิติและพิมพ์ลงสติ๊กเกอร์นำไปติดที่ครุภัณฑ์ พบว่าข้อมูลครุภัณฑ์ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งการพัฒนาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเก็บข้อมูลครุภัณฑ์ให้สามารถตรวจสอบ บันทึก และแก้ไขข้อมูลครุภัณฑ์ผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว เพียงแค่ใช้เพียงโทรศัพท์มือถือที่มีกล้องถ่ายภาพ และมีการติดตั้งโปรแกรมสำหรับอ่านบาร์โค้ดสองมิติ ก็สามารถตรวจสอบข้อมูลครุภัณฑ์ได้ทันที ส่งผลทำให้การตรวจสอบข้อมูลครุภัณฑ์เกิดความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

4. การประเมินด้านหน้าที่ของระบบ ภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาจากด้านการใช้งานของระบบ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมต่ำที่สุด คือ 4.25 เมื่อเทียบกับ 4 ด้าน

ซึ่งหมายถึงผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจในระบบที่พัฒนาขึ้นที่สามารถประมวลผลแสดงข้อมูล ผลลัพธ์ได้อย่างถูกต้อง การจัดเก็บข้อมูลรวมถึงการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลมีการประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kennedy (2003) ที่ศึกษาเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ กรณีศึกษา นี้พบว่า การจัดการกับสินค้าคงคลังและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยี จะช่วยให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าคงคลังได้อย่างแม่นยำลดการใช้พลังงานและบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถตรวจสอบอุปกรณ์สิ้นเปลือง และกำหนดการบำรุงรักษาได้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนา

1. นำผลการไปพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรือการนำเสนอรายงานต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงตามระเบียบ กฎ ข้อบังคับและรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุได้

2. สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาฐานข้อมูลให้รองรับการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอื่น ๆ หรือขององค์กรที่มีปริมาณข้อมูลและจำนวนผู้ใช้งานปริมาณมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้เลือกจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นความน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ผล อาจไม่มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร จึงควรศึกษาจำนวนประชากรให้ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และน่าเชื่อถือ

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการพัฒนากระบวนการจัดการวัสดุคงคลังของหน่วยงานอาคารสถานที่และภูมิสถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำหรับใช้ภายในหน่วยงานอาคารสถานที่เท่านั้น ผู้ที่สนใจอาจนำไปพัฒนาต่อยอดปรับใช้งานควบคู่กับระบบอื่น ๆ ให้สามารถเผยแพร่หรือเข้าถึงข้อมูลได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ผลการศึกษาที่มีความครบถ้วน หลากหลาย และนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาและพัฒนาระบบให้สามารถรองรับการทำงานได้ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และบนสมาร์ตโฟน เพื่อให้มีความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัยและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในปัจจุบันมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง. (2551). *แนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับวัสดุคงคลัง*. ค้นเมื่อ เมษายน 6, 2565, จาก <https://shorturl.asia/fscTN>.

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2542). **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา กาญจนสุนทร. (2551). **หลักการพื้นฐานของการบริหารงานวัสดุและวัสดุคงคลัง** ค้นเมื่อ เมษายน 6, 2565, จาก <https://citly.me/p4NFb>.
- ชนกานต์ ภิญโญภูมิมินทร์, ดำรงค์ศักดิ์ รินชุมภู และเกรียงไกร อรุโณทยานันท์. (2563). การบริหารวัสดุคงคลังในธุรกิจก่อสร้างขนาดเล็ก. ใน **การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 25** (15-17 กรกฎาคม หน้า 394-400). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยภักดิ์ นุอินทร์ และอรรถพล สมหวัง. (2553). **การจัดทำระบบบาร์โค้ดเข้ามาช่วยในการจัดเก็บและเบิก-จ่ายวัสดุคงคลังในอาคารปฏิบัติการวิศวกรรมอุตสาหการ**. ปริญญาานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฐิตินันท์ สาวันดี และอัศวิน ปสุธรรม. (2564). การบริหารสินค้าคงคลังและห่วงโซ่อุปทานกรณีศึกษา บริษัทผู้ป้กกรุงเทพฯเขตภาคเหนือใต้. ใน **การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16** (19 สิงหาคม หน้า 1049-1058). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐธนนท์ หงส์วริทธิ์ธร และเกรียงไกร มะโนใจ. (2559). ผลของการมีจุดอ้างอิงและวิธีการสร้างรหัสผ่านที่มีต่อความปลอดภัยและการใช้งานรหัสผ่านรูปภาพแบบกริด. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 24 (3), 500-513.
- นราธิป วงษ์ปิ่น. (2556). การพัฒนาระบบสารสนเทศศรูกัมภ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. **วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 6 (2), 12-23.
- บาร์โค้ด คืออะไร ทำงานอย่างไร.** (2564). ค้นเมื่อ กรกฎาคม 15, 2565 จาก <https://shorturl.asia/ZwzKm>.
- พรทิตา หลุทัยวรกุล. (2560). **แนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลังของร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างแบบดั้งเดิม: กรณีศึกษา ร้าน พ สุวรรณภูมิ**. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย และจิระศักดิ์ ทัพพา. (2563, มกราคม-มิถุนายน). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)**, 26 (1), 59-66.
- ภาสพงศ์ วุฒิมาศุณ. (2554). การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเทคโนโลยีบาร์โค้ดมาประยุกต์ใช้กับระบบส่งกำลังและการจัดเก็บรักษา สป.5 ของกรมสรรพาวุธทหารบก. **วารสารทางวิชาการ สภาอาจารย์ สกศ.ร.จปร**, 9 (1), 46-51.

- ภูมรินทร์ พรหมเพชร. (2561). การเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการคลังสินค้าด้วยเทคโนโลยี
บาร์โค้ด กรณีศึกษาธุรกิจจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วรพล เกิดงาม. (2549). **การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการวางแผนความต้องการวัสดุ**.
วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วราภรณ์ สารอินมุล. (2558). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมของพนักงานแผนก
คลังสินค้ากับการใช้โปรแกรมระบบบริหารจัดการคลังสินค้า WMS (Warehouse
Management System)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมชาย วรรณเกษมสกล. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**
(พิมพ์ครั้งที่ 2). อุตรธานี: อักษรศิลป์การพิมพ์.
- สารานุกรมเสรีไทย. (2561). **สินค้าคงคลัง**. ค้นเมื่อ เมษายน 6, 2565, จาก
<https://citly.me/7qye3>.
- Kennedy, M. (2003). Machines that manage. *American School & University*, 75 (9), 47-48.

การรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบ็กไพร
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

Perception of Information on Internet by the Elderly in Tambon Berkprai,
Bann Pong District, Ratchaburi Province

รับบทความ	23/05/2023
แก้ไขบทความ	13/06/2023
ยอมรับบทความ	17/07/2023

นุชรี บุญศรีงาม¹

และสุภนิช สวัสดิ์²

Nucharee Boonsringam

and Suphanich Sawatdee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบ็กไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุใน ตำบลเบ็กไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ 3) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบ็กไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในตำบลเบ็กไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเริ่มรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเวลา 3-4 ปี โดยรับรู้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตทุกวัน ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละครั้งประมาณ 1-2 ชั่วโมง และใช้ในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. เรียนรู้วิธีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากครอบครัว สาเหตุเลือกใช้เพราะรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ วัตถุประสงค์ในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ เข้าใช้เว็บไซต์ประเภทสื่อและข่าวสาร และรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรูปแบบวิดีโอที่มากที่สุด ผู้สูงอายุมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สูงอายุมีปัญหาในการใช้ภาษา รองลงมา คือ มีปัญหาทางด้านสายตา ไม่เข้าใจคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ขาดทักษะในการพิมพ์ และอุปกรณ์ที่ใช้มีประสิทธิภาพไม่ดีพอ และผู้สูงอายุในตำบลเบ็กไพรที่มีเพศต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมไม่

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

² บรรณารักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช

Librarian, Boromarajonani college of nursing, Chakrira

แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรับรู้สารสนเทศ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the information perception behavior on the internet network of the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province 2) to study the problem of information perception on the internet network of the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province and 3) to compare the problems of information perception on the internet network of the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province according to gender, education level and income. The sample group used in this research is 302 the elderly in Berk Prai Sub-district, Ban Pong, Ratchaburi province. The research tools were questionnaires. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance. The results showed that the elderly began to perceive information on the internet for 3-4 years, receiving information on the internet every day. The duration of using internet is about 1-2 hours and is used during 6:01 PM - 12:00 AM. Learn how to use the internet from family. The reason for using internet because it is fast and up to date. The purpose of receiving information on the internet is to keep track of news and new knowledge by accessing media and news websites and percept the information on the internet network in the form of videos at most. The elderly had overall problems in perception of information on the Internet at a high level. The highest mean was the elderly having difficulty using language, followed by having visual problems, not understanding commands or programs. The least average is the lack of typing skills and the equipment used is insufficient and the elderly in Berk Prai Sub-district with different genders had no difference in overall perception of information on the internet. As for the elderly who have different levels of education, occupation and income, there were problems in perceived information on the internet network at statistical significance at the .05 level.

Keywords: *information perception, internet network, the elderly*

บทนำ

สังคมในอดีตเป็นสังคมขนาดเล็ก วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ คนในวัยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวโดยใช้แรงงาน ทำไร่ ทำสวน ทำนาเป็นอาชีพหลัก ผู้สูงอายุบางคนอาจยังทำงานได้หรือทำหน้าที่เลี้ยงหลาน ทำงานบ้าน สมาชิกบางครอบครัวอาจอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ หรือแยกครอบครัวออกมาแต่ยังอยู่ในระแวกใกล้เคียงกัน แต่มีบางครอบครัวที่ต้องแยกย้าย ถิ่นฐานต่างคนต่างไปทำงานกันคนละที่ การติดต่อสื่อสารในอดีตเป็นลักษณะวงแคบ ใช้การติดต่อกันในรูปแบบจดหมาย การใช้โทรเลข ภายหลังได้มีการพัฒนาเป็นการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์ที่มีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร (สิทธิชัย คูเจริญสิน, 2558)

จากการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) และเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) ส่งผลให้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้รับการพัฒนาและแพร่กระจายสู่สังคมในวงกว้างอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet Network) นับว่ามีบทบาทและเพิ่มความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น

ประเทศไทยเริ่มการใช้งานอินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2530 เป็นการให้บริการรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยเริ่มที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (Prince of Songkla University) และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียหรือสถาบันเอไอที (AIT) ภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและออสเตรเลีย (IDP) เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้วยอีเมล ต่อมาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้พัฒนามากขึ้นจนทำให้เกิดสถาบันออนไลน์กับอินเทอร์เน็ตเป็นกลุ่มแรกได้สำเร็จ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ อาจกล่าวได้ว่า การเชื่อมต่อเข้าสู่อินเทอร์เน็ตของประเทศไทยมีจุดกำเนิดมาจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกว่า Campus Network ปัจจุบันนี้อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นระบบพื้นฐานด้านข้อมูลที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วทุกมุมโลก นับว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นอย่างยิ่ง (โทรคมนาคมแห่งชาติ, 2561: ออนไลน์)

เมื่อมีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้ระยะทางมิใช่อุปสรรคในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์อีกต่อไป และกล่าวได้ว่าปัจจุบันเราอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน คือ “หมู่บ้านโลก” ซึ่งมนุษย์ทั่วทุกมุมโลกสามารถค้นหาความรู้และสารสนเทศต่าง ๆ จากฐานข้อมูลนับพันนับหมื่น ธุรกิจต่าง ๆ สามารถติดต่อผ่านระบบเครือข่าย ส่งผลให้เกิดความรวดเร็วสามารถตรวจสอบข้อมูลทางธุรกิจได้อย่างทันทั่วถึงที่ เครือข่ายการค้าขยายวงออกไปอย่างกว้างไกล สินค้าและบริการต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของสังคมทุกมุมโลก (ศิริพร ชิตพันธ์, 2542) เครือข่ายอินเทอร์เน็ตปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศทุกวัย รวมถึงมีกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นทุกขณะ จึงมีการสำรวจ “กลุ่มผู้สูงอายุ” หรือผู้ที่อายุ 60 ปี

ขึ้นไป จำนวน 11.6 ล้านคนว่ามีพฤติกรรมท่องอินเทอร์เน็ตผ่าน “สมาร์ทโฟน” เป็นหลัก กิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุที่รักการออนไลน์นิยมทำกันมากที่สุดก็คือ โซเชียลมีเดีย และระยะเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เฉลี่ยอยู่ที่ 2 ชั่วโมงต่อวัน และยังมีผู้สูงอายุอีกเกือบ 85% ที่ล็อกอินเข้าใช้งานเป็นประจำทุกวัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2562: ออนไลน์) ผู้สูงอายุ ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในช่วงวัยต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

ตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีประชากรประมาณ 16,256 คน มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ประมาณ 1,236 คน (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลเบิกไพร ณ เดือนมกราคม 2565) ตำบลเบิกไพร อยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลเบิกไพร มีการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากในช่วงปลายปี 2562 ถึงปัจจุบัน ประชากรโลกกำลังประสบปัญหาโรคระบาดอย่างรุนแรง นั่นคือ “โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)” จักรภัทร เครือฟ้า และรุจโรจน์ แก้วอุไร (2564) กล่าวว่า โดยการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้คนอยู่ในสังคมอย่างหวาดกลัวและวิตกกังวล อีกทั้งยังต้องเว้นระยะห่างทางสังคม งดเว้นการพบปะกับผู้อื่นหากไม่จำเป็น ทำให้การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคลก็ลดน้อยลงตามไปด้วย ขณะเดียวกันก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น มีการนำสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์เข้าใช้มาในชีวิตประจำวันกันอย่างมาก ไม่ว่าจะนำมาใช้ประกอบการศึกษา การทำงาน หรือการประกอบอาชีพ จึงทำให้ประชาชนต้องมีการรับรู้และแสวงหาสารสนเทศบนเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจทำให้มีการพบเจอสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถืออยู่มาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ที่ต้องมีการปรับตัวในด้านการเข้าถึงและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารธุรกิจ สุขภาพ ความบันเทิง อ่านข่าวสาร ทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ สื่อสารระหว่างเพื่อน และการพัฒนาอาชีพ ซึ่งผู้สูงอายุในปัจจุบัน ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในช่วงวัยต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข แต่ด้วยมีอายุสูงขึ้น สุขภาพร่างกายก็จะเสื่อมลงด้วย พร้อมทั้งความแตกต่างด้านระดับการศึกษา จึงอาจจะเกิดปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งปัญหาในการใช้ภาษา ปัญหาทางด้านสายตา และการไม่เข้าใจคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการรับรู้สารสนเทศ ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนำสารสนเทศออกมาใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย การรู้สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เพราะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหลาย ๆ แหล่ง จึงเกิดการคิดวิเคราะห์ ประเมิน และ

คัดเลือกข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อเท็จจริงไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร มีปัญหาในการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในด้านใดบ้าง เพื่อต้องการทราบพฤติกรรมการรับรู้ และการรู้เท่าทันสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ และเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปส่งเสริมการรู้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลให้กับเข้ากับสังคมยุคดิจิทัลต่อไปจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้

สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน จะมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 1,236 คน (ข้อมูลจากเทศบาลตำบลเบิกไพร ณ เดือนมกราคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 302 คน ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้สูตรของ Yamane (1973) มีความคลาดเคลื่อนในระดับ $\pm 5\%$ ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก (Lottery) โดยการพิมพ์ชื่อนามสกุลของประชากรทั้งหมดแล้วหยิบครั้งเดียวจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรอิสระคือ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมและปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา

และรายได้ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นคำถามแบบเลือกตอบชนิดมาตราส่วนแบบประมาณค่า (rating scale) จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นคำถามแบบปลายเปิด

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ นำมาสร้างแบบสอบถามการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนด IOC เท่ากับ 0.67 และ 1.00 ซึ่งการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC = 0.74 ถือว่ามีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551: ออนไลน์) แล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นโดยทดลองเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุตำบลอื่น จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (1974) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และแสดงว่ามีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง ทำให้พบข้อบกพร่องของแบบสอบถามและได้นำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 302 ฉบับ ไปขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้สูงอายุในตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในช่วงเดือนมีนาคม 2565 โดยผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม วิธีการเก็บข้อมูล และรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ในแต่ละข้อ และนับจำนวนแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ และผู้วิจัยได้นำข้อมูลในแบบสอบถามไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 3 ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามเพศ ด้วยวิธีการทดสอบที (t-test) ตามระดับการศึกษา และ

รายได้ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบรายคู่ เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ LSD

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.30) รองลงมาเพศหญิง (ร้อยละ 47.70) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 34.80) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 33.80) แต่มีรายได้จากการที่ลูกหลานอุปการะซึ่งมีรายได้ประมาณ 5,000-10,000 (ร้อยละ 39.10) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเป็นระยะเวลา 3-4 ปี รองลงมา 1-2 ปี ความถี่ในการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยจะใช้ทุกวัน รองลงมา ใช้ 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ ระยะเวลาการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในแต่ละครั้ง ใช้ประมาณ 1-2 ชั่วโมง รองลงมา ใช้ 3-4 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่ใช้ เวลา 18.01-24.00 น. รองลงมา ใช้เวลา 12.01-18.00 น. การเรียนรู้วิธีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่เรียนรู้จากครอบครัว รองลงมา เรียนรู้ด้วยตนเอง สาเหตุที่เลือกใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตคือ รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ รองลงมา สะดวกในการรับส่งสารสนเทศ วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ รองลงมา เพื่อค้นหาข้อมูลด้านการบันเทิง ด้านสุขภาพและอนามัย ด้านการเกษตร ด้านการกีฬา และข้อมูลด้านการลงทุน ส่วนใหญ่เลือกใช้เว็บไซต์ประเภทสื่อและข่าวสาร รองลงมา ใช้เว็บไซต์ประเภทสุขภาพและอนามัย เว็บไซต์ประเภทบันเทิง รูปแบบการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่รับรู้ในรูปแบบวีดิทัศน์ รองลงมา รับรู้ในรูปแบบอักษร รูปแบบภาพ และรูปแบบเสียง

2. ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีปัญหาในการใช้ภาษา รองลงมา คือ มีปัญหาทางด้านสายตา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ต่อเนื่อง ติดขัด และประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ไม่ดีพอ

3. เปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

3.1 ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เพศที่ต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คือ ปัญหาการใช้ภาษา ปัญหาทางสายตา และปัญหาทักษะในการพิมพ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกัน มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายได้ที่ต่างกันมีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ ตำบลเพิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีพฤติกรรมการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. ของทุกวัน เพื่อติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ เพื่อค้นหาข้อมูลด้านการบันเทิง ด้านสุขภาพและอนามัย ด้านการเกษตร ด้านการกีฬา และข้อมูลด้านการลงทุน และรับรู้สารสนเทศในรูปแบบวีดิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ มัยยงพงษ์ และเกื้อกุล ตาเย็น (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุสามารถรับชมภาพยนตร์และฟังเพลงบนอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความบันเทิงเริงใจ ทำให้คลายความเครียดได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเข้าถึงและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารธุรกิจ สุขภาพ ความบันเทิง อ่านข่าวสาร ทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ สื่อสารระหว่างเพื่อน และการพัฒนาอาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุ ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ อาริยา ศรีแจ่ม (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในช่วงวัยต่าง ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

2. ปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุตำบลเพิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระดับมาก ปัญหาสำคัญคือมีปัญหาในการใช้ภาษา รองลงมา คือ มีปัญหาทางด้านสายตา และไม่เข้าใจคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษทำให้ผู้สูงอายุไม่ชำนาญด้านภาษาจึงมีปัญหาในเรื่องของการแปลเนื้อหาที่ต้องการ หรือแปลคำสั่งของโปรแกรมต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษ และเมื่อมีอายุที่มากขึ้นจึงมีปัญหาด้านสุขภาพตา ทำให้เป็นอุปสรรคในการรับรู้สารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชิตา อุปลัมภ์ (2559) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคใน

การแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ไม่ทราบแหล่งสารสนเทศ การรู้สารสนเทศ การศึกษา สภาพแวดล้อม และภาษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา คชาทอง (2545) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุที่พบมากที่สุด คือ ขาดคำแนะนำในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล รองลงมา ขาดคำแนะนำในการสืบค้นข้อมูล และการใช้ภาษาอังกฤษในบางเว็บไซต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลเนตร์ แก้วบุคดี (2561) ที่พบว่า ผู้เกษียณอายุราชการ มีปัญหาการรับสารสนเทศด้านสุขภาพสายตาสองสุด

3. เปรียบเทียบปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

3.1 ผู้สูงอายุตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เพศชายและเพศหญิง มีปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3.2 ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาต่างกัน และด้วยองค์ความรู้ในแต่ละระดับการศึกษามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน รวมทั้งผู้สูงอายุมีลักษณะระหว่างบุคคลต่างกันในแต่ละระดับการศึกษา ดังที่ ลฎาภา แผนสุวรรณ และจิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์ (2562) กล่าวว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด อายุเท่าใด การศึกษาในระดับใด และมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมากเท่าใด ก็ย่อมต้องการเรียนรู้เทคโนโลยีเพิ่มเติม ควรมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้สูงอายุจะมีระดับการศึกษาใดก็จำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้อาจใช้ชีวิตในโลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข เพราะการศึกษาเรียนรู้มันไม่มีใครแก่เกินเรียนนั่นเอง

3.3 รายได้แตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาการรับรู้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุมีรายได้ต่างกัน ทำให้การเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตต้องมีค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ มัยงพงษ์ (2556) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป สามารถเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการในการฝึกอบรมกับวิทยากร และเลือกหลักสูตรในการเข้าอบรมได้มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพล บันทัดทอง (2557) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน 7,001–15,000 บาท มีความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ยังคงประกอบอาชีพของตัวเอง ทำให้มีโอกาสได้ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่า เช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 7,000 บาท อาจมีอายุมากแล้วจึงมีรายได้ต่ำทำให้มีโอกาสใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยลงเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีนโยบายในการกำหนดอัตราค่าบริการโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุที่ต่ำกว่าค่าบริการปกติ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการวิจัย และพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเลือกประชากรกลุ่มผู้สูงอายุจากพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุกำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศของผู้สูงอายุผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อีกทั้งควรศึกษาวิจัยเพื่อใช้ในการนำไปพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจนทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้กับผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กมลเนตร์ แก้วบุตดี. (2561). การรับสารสนเทศของผู้เกษียณอายุราชการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กันตพล บันทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- จักรภัทร เครือฟัก และรุจโรจน์ แก้วอุไร. (2564). สื่ออินโฟกราฟิกกับการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤติโควิด-19. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 17 (1), 47-66.
- โทรคมนาคมแห่งชาติ. (2561). ย้อนรอยอดีต ของอินเทอร์เน็ต มีที่มาที่ไปอย่างไร. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 30, 2564, จาก <https://www.tot.co.th/blogs/>
- พรชิตา อุปลัมภ์. (2559). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ. วารสารปาริชาติ, 29 (2), 72-80.

- ลฎาภา แผนสุวรรณณ์ และจิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีในยุค หลอมรวมเทคโนโลยี ของผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 14 (2), 99-117
- ศิริพร ชิตพันธ์. (2542, เมษายน-มิถุนายน). การประเมินค่าสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต. *ห้องสมุด*, 43 (2), 18- 25.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). “สูงวัย” ยุคใหม่หัวใจติดเน็ต. ค้นเมื่อ กันยายน 4, 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/854410>
- สิทธิชัย คุเจริญสิน. (2558). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพัตรา คชาทอง. (2545). การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่ม OPpy Club. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). ค้นเมื่อ เมษายน 25, 2565, จาก <https://www.mcu.ac.th>.
- อารีย์ มัยยพงษ์. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อารีย์ มัยยพงษ์ และเกื้อกุล ตาเย็น. (2559). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยี ของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อารีญา ศรีแจ่ม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐกิจดิจิทัล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.) New York: Harper and Row.

การสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนตร์เรือ บทแห่งমনก
ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)

Creative Digital Art Illustration: Prince Dhammathibet (Chao Fah Kung)'s Kap He
Ruea (Royal Ship Lyrics)

รับบทความ	07/06/2023
แก้ไขบทความ	07/07/2023
ยอมรับบทความ	28/08/2023

จารุวรรณ นครจารุพงศ์¹

และกาญจนา ลำเภา²

Charuwan Nakhoncharupong
and Kanchana Lampao

บทคัดย่อ

เห็นผู้ย่องเรือพอน คิดบังอรร้อนรำกราย สร้อยทองย่องเยื้องชาย เหมือนสายสวาทนาคนวนจรบท
ประพันธ์ในเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร หรือที่รู้จักกันในนาม “เจ้าฟ้ากุ้ง” ที่ทรงพรรณนาให้เห็นถึงความสง่างาม
ของกระบวนเรือพระที่นั่ง ทรงพรรณนาอารมณ์ ความรู้สึก เมื่อพระองค์ทรงทอดพระเนตรธรรมชาติสอง
ข้างทาง ครั้นตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ไปในขบวนเสด็จเพื่อสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรีทาง
ชลมารค เป็นบทแห่งชมธรรมชาติ ชมปลา ชมไม้ และชมนก โดยแต่ละบทจะมีเนื้อหาที่กล่าวถึงความคิดถึง
สตรีอันเป็นที่รัก เช่น จากบทแห่งชมนก ทรงเปรียบเปรยนางอันเป็นที่รักกับนกยูง เมื่อพระองค์เห็นนกยูง
รำแพนหาง ก็นึกถึงนางอันเป็นที่รักเวลาที่นางกำลังพอนรำ

ภาพยนตร์เรือในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) 1 ใน 6 วรรณคดีที่คนไทยควรอ่าน
ที่ร้อยเรียงความงดงาม วิจิตรตระการตาของกระบวนเรือ ธรรมชาติอันสวยงาม เป็นภาพยนตร์โคลงที่
ไพเราะ ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม สลวยจับใจ รวมถึงการใช้โวหาร อุปมาอุปไมย สะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิต
ของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายที่ใช้การสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ เสริมความรู้เกี่ยวกับขบวน
พยุหยาตรา ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรี

ตำราหรือหนังสือที่มีภาพประกอบถูกต้อง สวยงามจึงเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดเรื่องราวในอดีต
ได้เป็นอย่างดี ภาพประกอบจึงมีความสำคัญกับการถ่ายทอด อนุรักษ์ สืบสานความงามของบริบท
บ้านเมืองในแต่ละยุคแต่ละสมัย และด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล
ถ่ายทอดความงามในอดีต ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาพประกอบ ศิลปะดิจิทัล โปสเตอร์เอท

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Lecturer of Art Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

² ครูศิลปะ โรงเรียนธรรมจารินีวิทยา อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

Art Teacher, Dhammajarinnee Witthaya School, Pak Tho, Ratchaburi.

Abstract

Witnessing peafowls gracefully dance, Contemplating the allure of the Golden rod's glance, An adornment of elegance, a cherished stance, Like a beloved, a cherished romance... The literary opus authored by Prince Dhammathibet, known as “Chao Fah Kung,” epitomizes a lyrical composition that splendidly showcases the magnificence of the royal barge procession. It encapsulates profound sentiments and emotions evoked as the monarch conveys the essence of nature, embracing both sides of the journey during his royal barge to pay homage to the Buddha’s footprint at Saraburi. This poetic masterpiece reveres the beauty of nature, encompassing its aquatic marvels, arboreal wonders, and avian inhabitants. Every section exudes a profound sense of affection for women, exemplified by the poetic admiration of birds (Bott Hae Chom Nok), metaphorically likening the beloved woman to the graceful peafowl. The sight of the peafowl's elegant tail in rhythmic motion conjures vivid memories of the king's beloved woman, intertwined with their moments of blissful dance.

“Kap Hae Rua,” the royal barge procession's boat songs authored by Prince Dhammathibet (Chao Fah Kung), is esteemed as a precious masterpiece, deserving the esteemed readership of Thais. It masterfully delineates the captivating allure and scenic grandeur inherent in the royal boat procession. This melodious epic poem weaves a tapestry of enchanting words, employing metaphors and poetic devices that engage and captivate the reader. It serves as a poignant reflection of the Thai way of life during the late Ayutthaya period, a time when water transport played a role in society. Its narrative imparts a comprehensive understanding of boat processions, customs, traditions, and the profound appreciation for the inherent beauty of women.

The meticulous illustration of manuscripts or books plays a pivotal role in accurately preserving the historical narratives. These visual depictions carry immense significance, effectively conveying, safeguarding, and perpetuating the aesthetic beauty embedded within the local context of each era. With the advent of modern technology, digital art emerges as the paramount medium for crafting vivid and impactful representations of historical events, preserving their allure in a clear and resounding manner, thereby enhancing communication to its utmost potential.

Keywords: *illustration, digital art, procreate*

บทนำ

บทประพันธ์กาพย์เห่เรือ ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร หรือรู้จักกันในนาม “เจ้าฟ้ากุ้ง” ถือเป็นบทเห่เรือที่เก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายและได้รับความนิยมกระทั่งเป็นแบบแผนในการประพันธ์บทเห่เรืออื่น ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน “กาพย์เห่เรือ” บทพระนิพนธ์ใน เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร-ไชยเชษฐาสุริยวงศ์ หรือเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) พระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้กล่าวถึงความงดงามวิจิตรตระการตาของเรือกระบวน ธรรมชาติอันงดงามทั้งสองข้างลำน้ำระหว่างล่องเรือ ทั้งปลา พืชพรรณดอกไม้ และนกหลากหลายสายพันธุ์ เมื่อพระองค์ทรงทอดพระเนตรธรรมชาติข้างทาง โดยตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ไปในขบวนเสด็จเพื่อสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรีทางชลมารค ทรงพรรณนาเปรียบเปรยกับสตรีอันเป็นที่รักของพระองค์ กาพย์เห่เรือสะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายที่ใช้การสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ แฝงความรู้เกี่ยวกับขบวนพยุหยาตรา ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรี ซึ่งงามพร้อมทั้งมารยาท รวมถึงการแต่งกาย ทั้งยังให้ความรู้สึกเมื่ออ่านแล้วเหมือนได้เห็นกับตา จากบทประพันธ์กาพย์เห่เรือ บทเห่ชมนกเจ้าฟ้ากุ้งทรงเปรียบเปรยนางอันเป็นที่รักกับนกทั้ง 10 ชนิดซึ่งอยู่ในบทประพันธ์ ดังเช่นการเปรียบเปรยถึงนางอันเป็นที่รักกับนกยูง เมื่อพระองค์เห็นนกยูงรำแพนหาง ก็นึกถึงนางอันเป็นที่รักเวลาที่นางกำลังพ้อนรำ

กาพย์เห่เรือ บทเห่ชมนก เป็นบทประพันธ์ที่เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรหรือเจ้าฟ้ากุ้งทรงประพันธ์ขึ้นเพื่อเห่เรือของพระองค์เอง ในเวลาที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศไปนมัสการรอย พระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางทั้งวัน โดยขบวนเสด็จจะออกจากกรุงเก่าเวลาเช้า พอเย็นก็ถึงท่าเจ้าสนุก ในเนื้อความจะขึ้นต้นตั้งแต่ “พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย” ซึ่งเป็นบทเห่ชมกระบวนเรือ ต่อจากนั้นจะว่าด้วยการชมปลา ชมไม้ ชมนก เท่กาก็ เห่สังวาสและเห่ครวญ โดยพรรณนาแสดงความรู้สึกในใจของพระองค์ซึ่งคุกรุ่นด้วยความรัก ความอาลัย ระคนไปกับการชมธรรมชาติ (ศรีธรรมาธิเบศร, 2548: 16) การเห่ชมเรือแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ช่วงเวลา ได้แก่ เช้า สาย บ่าย และเย็น ซึ่งช่วงเย็นจะเป็นบทเห่ชมนก ที่มีการกล่าวถึงนกทั้งหมด 10 ชนิด คือ นกยูง นกสร้อยทอง นกสาธิตา นกนางนวล นกแก้ว ไก่ฟ้า นกแขกเต้า นกดุเหว่า นกโนรี และนกสัตว์วา

ทั้งนี้เพื่อถ่ายทอดความงดงามของกาพย์เห่เรือ บทเห่ชมนก ผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรค์เป็นผลงานภาพประกอบศิลปะดิจิทัลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยให้เกิดความงามยิ่งขึ้น เพื่อบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของนกแต่ละชนิดที่หาได้ยาก และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ภาพประกอบศิลปะดิจิทัลนี้จัดทำขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับเรื่องราวจากบทประพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นการถ่ายทอดเพื่อนำไปใช้บูรณาการเป็นสื่อการสอนในสถานศึกษาหรือเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นเครื่องมือสื่อสารให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบภาพประกอบภาพยนต์เหวี่ยง บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)
2. เพื่อนำเสนอแนวทางสร้างสรรค์ภาพประกอบภาพยนต์เหวี่ยง บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)

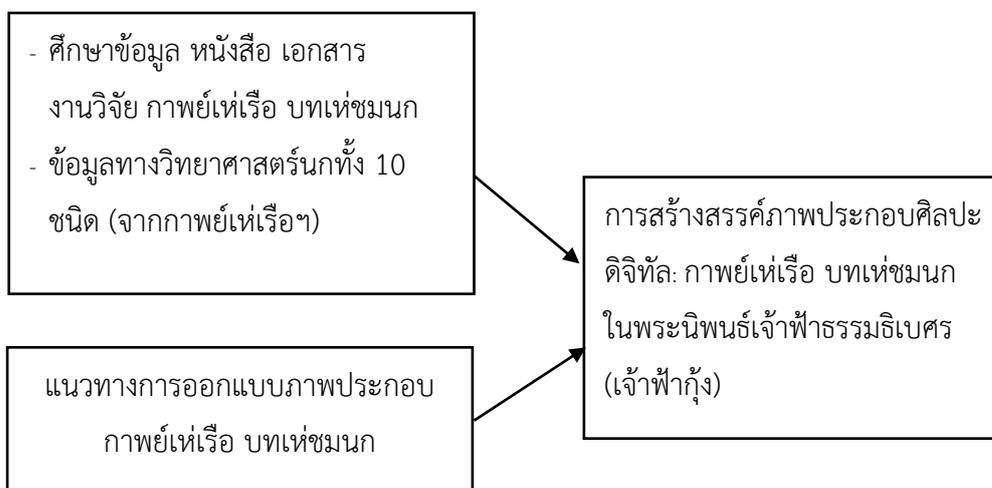
ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา ศึกษาเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนต์เหวี่ยง ในพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) เอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบ และเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะดิจิทัล และแอปพลิเคชันโปรครีเอท

ด้านเวลา งานวิจัยภาพยนต์เหวี่ยง ในพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ระยะเวลา 1 ปี พฤษภาคม 2564-เมษายน 2565

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: จากภาพยนต์เหวี่ยง บทเห่ชมนกในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาข้อมูล จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย ภาพยนต์เหวี่ยง บทเห่ชมนกและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์นทั้ง 10 ชนิด (จากภาพยนต์เหวี่ยง) เพื่อรวบรวมและศึกษาแนวทางในการออกแบบจากภาพจริงหรือข้อมูลทางกายภาพของนกชนิดต่าง ๆ ในภาพยนต์เหวี่ยงสู่การออกแบบภาพประกอบ โดยเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่การกำหนดกรอบทิศทาง การสร้างสรรค์ภาพประกอบที่เหมาะสม ถูกต้อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างสรรค์เป็นภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เหวี่ยง บทเห่ชมนกในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การออกแบบภาพประกอบ หมายถึง ภาพที่ใช้ในการอธิบายประกอบกับเนื้อหาเรื่องราว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้

ศิลปะดิจิทัล หมายถึง ผลงานศิลปะที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือหลักในกระบวนการสร้างสรรค์และนำเสนอผลงาน

การสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล หมายถึง การออกแบบผลงานศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โดยนำภาพและเรื่องราวมาประกอบกัน ด้วยการวาดภาพจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก

ภาพย่นหรือ บทเทศน์ หมายถึง บทร้อยกรอง เป็นคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ภาพย่นหรือ ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) พรรณนาถึงนกชนิดต่าง ๆ 10 ชนิด ได้แก่ นกยูง นกสร้อยทอง นกสาลิกา นกนางนวล นกแก้ว ไก่ฟ้า นกแขกเต้า นกคู้เหว่า นกโนรี และนกสัตวา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาพประกอบหนังสือหรือสิ่งพิมพ์โฆษณาเพื่อช่วยเสริมให้ข้อเขียนในหนังสือมีผลในการสื่อความหมายได้ดียิ่งขึ้น ผลงานศิลปะที่เดิมที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอาจนำมาใช้ประกอบได้เช่นกัน ถ้าผลงานนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือหรือสิ่งพิมพ์นั้นภาพที่ใช้กับสื่อสิ่งพิมพ์หรือหนังสือในกรณีอื่นจัดเป็นการประดับตกแต่งมิใช่ภาพประกอบหนังสือ (พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ, 2560: 432 อ้างถึงใน ศิริ หนูแดง, 2547: 11) “ภาพประกอบ” เป็นหัวใจของหนังสือและงานโฆษณาทุกประเภท เพราะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้อ่านและผู้บริโภคเกิดความสนใจและเข้าใจเรื่องราว และถ้อยคำที่บรรยายในเรื่องและจุดขายของสินค้าได้รวดเร็วภาพประกอบทำให้อ่าน ผู้ชมเกิดการจินตนาการกระตุ้นให้ตื่นตัว เพราะภาพประกอบสามารถอธิบายความคิดและเรื่องราว ไม่เพียงนำเรื่องราวด้วยตัวอักษรแต่เพียงอย่างเดียว แต่ภาพประกอบย่อมมีเสน่ห์ดึงดูดใจและอธิบายความหมายร่วมกับตัวอักษรได้เป็นอย่างดี

ศิลปะดิจิทัล (digital art) เป็นงานสร้างสรรค์ร่วมสมัยที่มีเทคนิคในการนำเสนอที่หลากหลาย วิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศิลปินหัวก้าวหน้าในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1970 เริ่มหันไปใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ผลงานมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความสะดวกและใช้งานง่าย จึงทำให้ดิจิทัลอาร์ตได้เข้ามามีบทบาทในปริภูมิของศิลปะร่วมสมัย (contemporary art) มากขึ้นนับแต่นั้น ผลงานที่เรียกว่าดิจิทัลอาร์ตนั้นมีลักษณะที่เกิดจากกระบวนการผลิตขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล หรือจากการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ในช่วงแรก (ตั้งแต่คริสต์ทศวรรษ 1970) เกิดศัพท์ที่เรียกว่า “คอมพิวเตอร์อาร์ต” (computer art) และ “มัลติมีเดียอาร์ต” (multimedia art) แต่หลังการสิ้นสุดของศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันนี้ ดิจิทัลอาร์ตอยู่ภายใต้ร่มเงาของคำว่า “นิวมีเดียอาร์ต” (new media art) ซึ่งครอบคลุมถึงผลงานภาพยนตร์ (film) วิดีโอ (video) ซาวด์อาร์ต (sound art) และไฮบริดฟอร์ม (hybrid forms) (Paul, 2008: 7 อ้างถึงใน

สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 43) ทั้งนี้ช่วงหลังคริสต์ทศวรรษ 1990 การใช้งานคอมพิวเตอร์ง่ายขึ้น และมีการเขียนโปรแกรมที่สะดวก เหมาะกับการใช้ปรับแต่งภาพกราฟิกได้ง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม จึงทำให้ศิลปินจำนวนไม่น้อยหันมาเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจากคอมพิวเตอร์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปินเลือกใช้สื่อดิจิทัลควบคู่ไปกับสื่อแบบเดิมสำหรับเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ศิลปะที่เป็นรูปแบบใหม่ และมีพื้นที่เฉพาะโดยตัวมันเอง เช่น การสร้างประติมากรรม 3 มิติ ในพื้นที่โลกดิจิทัล (Robertson & McDaniel, 2005: 16 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44)

ศิลปะไทยร่วมสมัยที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือมักจะอยู่ในขอบเขตของศิลปิน ที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ในระยะแรก (คริสต์ทศวรรษ 1990) และเป็นลักษณะผลงานที่เน้นการรับรู้เชิงสุนทรียะมากกว่าการค้นคว้าทางวิชาการ เช่น ผลงานภาพถ่ายและวิดีโอของ อำนวยฤทธิ์ ชูสุวรรณ (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2546: 201 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44) หรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (adobe photoshop) เข้ามาปรับแต่งภาพในผลงานชุด Pink Man หรือปีศาจสีชมพู (horror of pink) (ชญาตม์ ศิลปศาสตร์, 2550: 101 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44) เป็นต้น ดังนั้นผลงานดิจิทัลอาร์ตในประเทศไทยส่วนใหญ่ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว อยู่ในขอบข่ายของศิลปะที่ใช้สื่อใหม่มากกว่าจะล่องเข้าสู่วงการอย่างชัดเจนเท่ากับปัจจุบัน

หากพิจารณาดิจิทัลอาร์ตในลักษณะของศิลปะภาพนิ่งแล้ว ผลงานดิจิทัลอาร์ตรวมไปถึงผลงานภาพถ่ายดัดแปลงด้วยคอมพิวเตอร์ (manipulate photography) หมายถึง ผลงานภาพถ่ายที่นำมาสร้างหรือตกแต่งดัดแปลงด้วยคอมพิวเตอร์ การนำเสนอจะเป็นภาพนิ่งไม่มีความเคลื่อนไหว (ชญาตม์ ศิลปศาสตร์, 2550: 20 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44) ซึ่งในปัจจุบันก็ถือเป็นลักษณะผลงานที่มีความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ด้วยวิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานง่ายและสะดวกรวดเร็ว ประกอบกับการเปลี่ยนสถานะของคอมพิวเตอร์ที่เดิม เป็นเพียงอุปกรณ์สำนักงานสู่การเป็นอุปกรณ์สำหรับเฉพาะรายบุคคล ก็ยังมีส่วนผลักดันที่ให้สื่อแบบดิจิทัล กลายเป็นสื่อกระแสหลักที่ทรงอิทธิพลที่สุดในปัจจุบัน (สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 43-44)

โปรแกรมโปรครีเอทเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้งานร่วมกับไอแพด (iPad) สำหรับสร้างสรรคงานศิลปะ หรืองานแอนิเมชัน เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันจนได้รับรางวัลชนะเลิศของ Apple Designed Award ซึ่งแอปพลิเคชันมีความละเอียดการแสดงผลสูงสุด 4000 X 3000 พิกเซล เป็นโปรแกรมที่มีการแสดงผลแบบราสเตอร์ หรือที่เรียกว่าบิตแมพ (bitmap) รองรับระบบทั้งหมด 3 ระบบหลัก คือ RGB, CMYK และ P3 ที่แสดงผลในอุปกรณ์แค่บางรุ่นเท่านั้น ประเภทไฟล์ที่สามารถใช้ได้ ในโปรแกรมมีหลากหลายมากทั้ง JPEG, PNG, PSD, PDF, TIFF และ Procreate

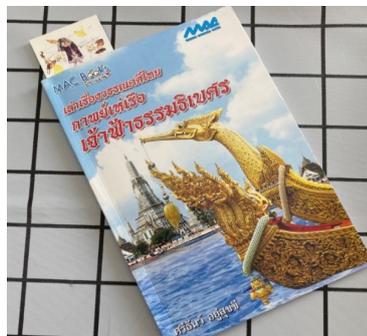
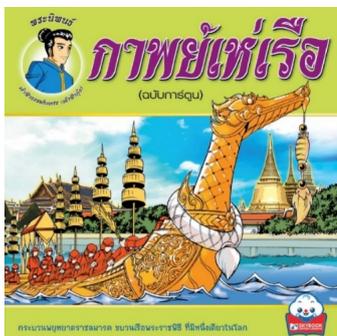
ลักษณะรอยแปรงที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปิน 2 คน คือนิโคลัส โคล (Nicholas Kole) และฉอ่กุง (Chorkung) ทั้งนี้ได้นำเครื่องมือเทคนิคที่ศิลปินทั้งสองคนใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมาประยุกต์จากโปรแกรมสู่กระบวนการทำงาน ดังนี้

1. เครื่องมือ Tara's Oval Sketch NK รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวความคล้ายกับดินสอ 6 ปี ปลายเส้นทั้งหัวและท้ายเรียวแหลม จะมีความเข้ม-อ่อนของเส้นตามแรงกด เหมาะกับการร่างภาพ
2. เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Brush Pen) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวมีความหนาแน่นของพื้นผิวมากกว่าเครื่องมือที่ 1 Tara's Oval Sketch NK แต่ก็ยังลักษณะพื้นผิวที่เด่นชัด ปลายเส้นเรียวแหลม รอยแปรงมีความเข้ม อ่อนตามแรงกด เหมาะกับการร่างภาพที่มีการเก็บรายละเอียด
3. เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวคล้ายกับสีชอล์กพาสเทล ลักษณะเส้นเท่ากันทั้งหมด ขอบรอยแปรงจะมีความฟุ้ง ขอบไม่คม มีความเข้ม อ่อนตามแรงกด เหมาะกับการลงสีในงานที่มีพื้นที่กว้าง
4. เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel Soft) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวคล้ายเครื่องมือที่ 3 Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel) ซึ่งมีความหนาของพื้นผิวมากกว่า แต่ความเข้มจะน้อยกว่า เหมาะกับการนำมาใช้ร่วมกับคำสั่งพิเศษในโปรแกรม เช่น การทำแสงตกกระทบลงบนภาพ
5. เครื่องมือ Essential Smudge (MaxU Smudge Soft) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวมีความหนาแน่นมากกว่าเครื่องมือที่ 4 Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel Soft) ซึ่งพื้นผิวบริเวณปลายหัวและท้ายมีความละเอียดกว่า MaxU Shader Pastel และ MaxU Shader Pastel Soft มีความเข้ม-อ่อนตามแรงกด เหมาะกับการนำมาเป็นเกลี่ยสีเพื่อเน้นความโดดเด่นของพื้นผิว

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เหวเรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) มีดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าภาพยนต์เหวเรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร จากงานวิจัย สื่อประกอบการสอน หนังสือ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 1 หนังสือภาพประกอบกาพย์เห่เรือ (ฉบับการ์ตูน) และหนังสือเล่าเรื่องวรรณคดีไทย กาพย์เห่เรือ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร

ที่มา (ภาพถ่ายโดย กาญจนา ลำภา, 2564)

2. วิเคราะห์ลักษณะของนกที่ปรากฏในภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

ภาพที่ 2 หนังสือนกเมืองไทย
ที่มา (ภาพถ่ายโดย กาญจนา ลำภา, 2564)

3. วิเคราะห์หลักการออกแบบภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนกในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การระดมความคิด ผู้วิจัยได้พิจารณารูปแบบที่ต้องการนำเสนอให้เหมาะสมสอดคล้องกับภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) จึงได้ศึกษาและวิเคราะห์การสร้างผลงานของศิลปิน 2 คน คือ นิโคลัส โคล (Kole, 2016) และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่องกุง) (ศศิวิมล สุนทรวิกรานต์, 2564, 15 มิถุนายน) เนื่องจากศิลปินทั้งสองมีความโดดเด่นในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยนำเสนอกลวิธีทางศิลปะดิจิทัลได้อย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งยังผสมผสานเรื่องของการใช้สี โดยสร้างพื้นผิวด้วยเทคนิคการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ทำให้ภาพมีสีสัน สร้างจินตนาการให้กับผู้ชมงานเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างผลงานของนิโคลัส โคล และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่องกุง)

ภาพที่ 3 Pete's Dragon
ที่มา: (Kole, 2016: online)

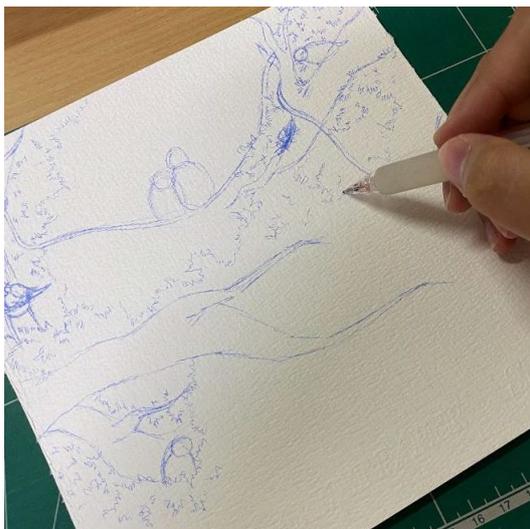

ภาพที่ 4 Brilliant Bug

ทีมา (Chorkung, 2018: online)

3.2 การร่างภาพ เป็นขั้นตอนสำคัญในการออกแบบภาพประกอบที่ต้องทำก่อนจะสร้างสรรค์ภาพประกอบตามเรื่องที่เราเลือกไว้ซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะถ้าหากเกิดความบกพร่องหรือความผิดพลาดขึ้นแล้วก็สามารถแก้ไขได้สะดวก ซึ่งผู้วิจัยได้ร่างภาพประกอบบนกระดาษแต่ละชนิดที่ปรากฏอยู่ในภาพเพื่อเปรียบเทียบ และใช้รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานนิโคลัส โคล และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่อง) ที่เน้นการใช้แปรงที่มีพื้นผิวและสีโทนสว่าง

ตัวอย่างการร่างภาพ 1

1. ภาพร่างด้วยดินสอ ดินสอสี หรือปากกา

2. เพิ่มเติมรายละเอียดลงไปภาพ

3. ลงสีเพื่อสร้างต้นแบบก่อนการสร้างงานจริงจากโปรแกรม

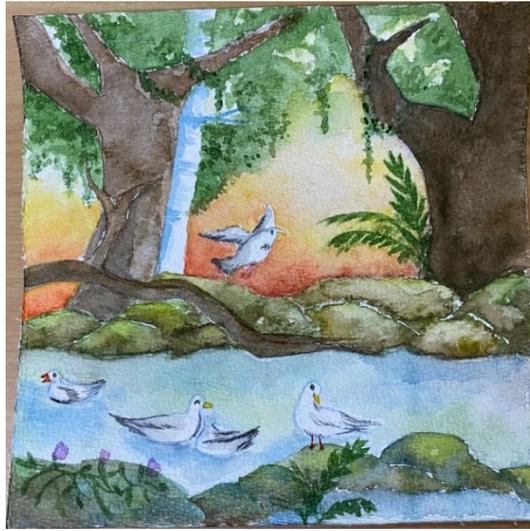
ตัวอย่างการร่างภาพ 2

1. ภาพร่างด้วยดินสอ ดินสอสี หรือปากกา

2. เพิ่มเติมรายละเอียดลงไปในการร่าง

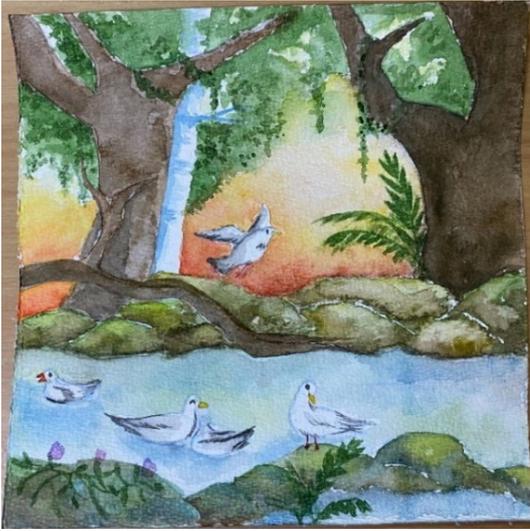
3. ลงสีเพื่อสร้างต้นแบบก่อนการสร้างงานจริงจากโปรแกรม

3.3 การสร้างงานจริง การสร้างงานจริงเป็นการนำภาพที่ได้ร่างตามแบบที่สร้างสรรค์ไว้มารสร้างสรรคเป็นผลงาน ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เหวี่ยง บทเหวี่ยงมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นกรปฏิบัติงานออกแบบภาพประกอบขั้นสุดท้ายให้สำเร็จ ขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลามากกว่าการร่างแบบเพราะต้องใช้ความประณีตประกอบด้วย ที่สำคัญควรมีอุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อมิให้เกิดการหยุดชะงักในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

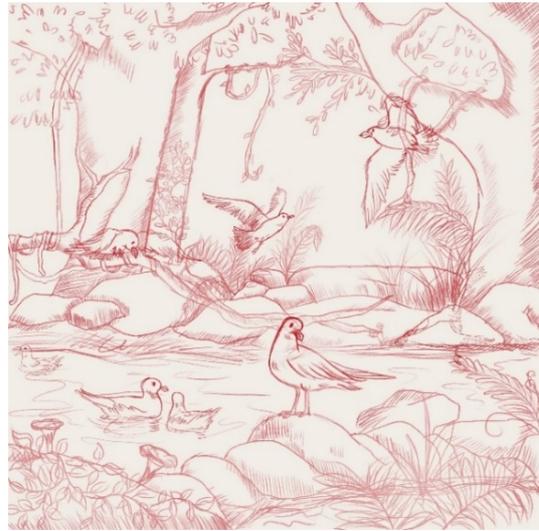
3.3.1 นำต้นแบบจากภาพร่างที่ลงสีเรียบร้อยแล้วมาวาดลงในโปรแกรมโปรครีเอทโดยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในโปรแกรม เป็นการนำภาพร่างที่สร้างสรรค์ขึ้นบนกระดาษ มาปรับปรุงต่อโดยการวาดแบบดิจิทัลในโปรแกรมโปรครีเอทให้มีความชัดเจน และสวยงามยิ่งขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการร่างภาพดิจิทัล มีดังนี้

- 1) ใช้เครื่องมือ Tara's Oval Sketch NK brush สำหรับการร่างภาพแบบหยาบ
- 2) ใช้เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Brush Pen) สำหรับการเก็บเส้น

และรายละเอียด

ต้นฉบับสีน้ำบนกระดาษ

การสร้างภาพร่างในโปรแกรมโปรครีเอท

3.3.2 การถมสี เป็นการนำสีโทนเข้มมาระบายถมลงบนภาพร่าง เพื่อให้มองเห็นเส้นที่ร่างไว้และส่วนต่าง ๆ ของภาพร่างได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อความสะดวกในการเก็บรายละเอียด

การถมสี

3.3.3 การลงสีจริง เป็นการลงสีพื้น สีธรรมชาติ และลักษณะของนกจากการค้นคว้าข้อมูลจริง โดยเลือกใช้โทนสีที่สว่าง สดใส ระบายสีจากด้านหลังให้มีน้ำหนักอ่อน-แก่ ให้เกิดระยะใกล้ ไกลหรือเกิดมิติมากยิ่งขึ้น สร้างจุดเด่นของภาพ และระบายสีให้มีความสมดุลงดงาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการลงสีภาพดิจิทัล มีดังนี้

1) ใช้เครื่องมือ Essential MacPack (MaxU Shader Pastel brush) สำหรับการลงสีพื้นที่ใหญ่ ๆ หรือลงสีบริเวณท้องฟ้า

2) ใช้เครื่องมือ Essential Smudge (MaxU Smudge Soft brush) สำหรับการเกลี่ยสี ให้มีความฟุ้งนวล ไม่ละเอียดจนเกินไป มักจะใช้ในระยะภาพที่อยู่ด้านหลัง ไม่ต้องการเน้นรายละเอียด

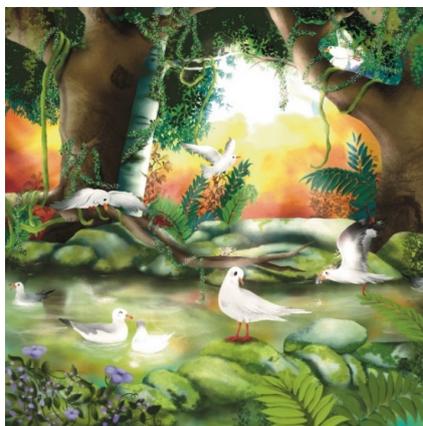

การลงสีพื้น

3.3.4 ขั้นตอนสุดท้ายคือการเก็บรายละเอียดของภาพและเพิ่มเติม เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์สวยงามของภาพ เช่น การเติมดอกไม้ หรือลงสีให้เกิดแสงเงา โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการเก็บรายละเอียด มีดังนี้

1) ใช้เครื่องมือ Tara's Oval Sketch NK brush สำหรับการเก็บรายละเอียดการลงสี หรือการลงสีแบบมีพื้นผิว เช่น บริเวณต้นไม้ และต้นไม้

2) ใช้เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel Soft brush) ควบคู่กับคำสั่งพิเศษของโปรแกรมโปรครีเอท คือ Addition ในการทำแสงตกกระทบ

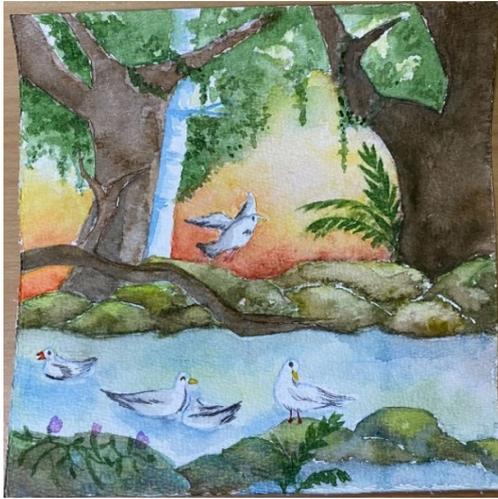
การเก็บรายละเอียด

สรุปผลการวิจัย

จากความสนใจในเรื่องการออกแบบภาพประกอบ โดยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากการสร้างสรรค์ผลงานนิโคลัส โคล และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่องกุล) ซึ่งได้นำมาเป็นต้นแบบการออกแบบภาพประกอบ โดยเลือกภาพห่อเรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ที่เป็นบทประพันธ์ที่มีคุณค่ายิ่งในวรรณคดีไทยและปรากฏอยู่ในบทเรียนภาษาไทย โดยเนื้อหาบรรยายถึง วิถีชีวิตของชาวบ้านริมน้ำชาวยุทธยา เมื่อคราวตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ไปนมัสการและสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรี ระหว่างทางทรงนิพนธ์ภาพห่อเรือพรรณานาคความงดงามของธรรมชาติ ปลา และนก สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกคิดถึงนางอันเป็นที่รัก จากบทเห่ชมนก พระองค์ทรงพรรณานางอันเป็นที่รัก โดยกล่าวให้เห็นภาพนกชนิดต่าง ๆ ที่กำลังบินกลับรังในยามเย็น แสดงภาพพจน์ที่สวยงามของบรรยากาศ และนกเหล่านั้นที่เป็นนกที่ซึ่งปัจจุบันบางชนิดหาพบได้ยาก หรืออาจจะสูญพันธุ์ไปแล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวไปข้างต้น จึงเริ่มต้นศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากการศึกษาเอกสาร หนังสือหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบภาพประกอบ ศิลปะดิจิทัล แอปพลิเคชันโปรกรีเอท และภาพห่อเรือ บทประพันธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) โดยสร้างสรรค์ภาพประกอบบนชนิดต่าง ๆ จากบทประพันธ์ โดยสรุปเทคนิค กระบวนการจากภาพประกอบของนักออกแบบภาพประกอบทั้งสอง ซึ่งเน้นรูปแบบการใช้สีในแบบของ นิโคลัส โคล และการใช้เทคนิครอยแปรงในลักษณะกระบวนการของศศิวิมล (ฉ่องกุล) รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ ลักษณะทางกายภาพ ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ สู่การวาดภาพประกอบในโปรแกรมโปรกรีเอท เพื่อสร้างความงดงามเพิ่มขึ้นแต่ไม่ผิดจากข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของนกแต่ละสายพันธุ์

ภาพเปรียบเทียบระหว่างการวาดสีน้ำบนกระดาษและการวาดจากแอปพลิเคชันโปรครีเอท

ด้านซ้าย ภาพวาดสีน้ำบนกระดาษ

ด้านขวา ภาพวาดจากแอปพลิเคชันโปรครีเอท

อภิปรายผล

ภาพประกอบมีความสำคัญอย่างมากในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ และยังมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจในการสื่อสารได้มากขึ้น ก่อให้เกิดคุณค่าทางความงาม และการถ่ายทอดจินตนาการ ความคิดให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด ภาพประกอบจะช่วยดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็นไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ การจัดวางเนื้อหาภายในภาพ ตลอดจนสีสันในภาพที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในเนื้อหานั้น ๆ ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องที่ยากต่อการบรรยายให้เกิดความเข้าใจได้ดี รวดเร็ว การไม่มีภาพประกอบมีแค่ตัวหนังสือเพียงอย่างเดียวแม้จะสร้างความเข้าใจ ก็ย่อมมีเสน่ห์ดึงดูดได้น้อยกว่าการมีภาพประกอบที่สวยงาม

ภาพย่นเหเรือ บทเหซมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ซึ่งเป็นบทประพันธ์ในวรรณคดีที่เป็นบทร้อยกรอง ภาพประกอบจึงมีความสำคัญที่ช่วยเสริมความเข้าใจให้ผู้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างสรรค์ภาพประกอบออกมาให้แปลกใหม่ น่าสนใจ การศึกษารูปแบบการสร้างสรรคศิลปะดิจิทัล ที่ปัจจุบันนี้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ในการใช้ไอแพดร่วมกับแอปเปิลเพนเซิล และแอปพลิเคชั่นโปรครีเอทในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ จึงเลือกมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ผลงานภาพประกอบในรูปแบบของงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้

การสร้างสรรคภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพย่นเหเรือ บทเหซมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)” ยังสามารถนำภาพประกอบมาบูรณาการร่วมกับวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พร้อมถ่ายถอดลักษณะของนกแต่ละชนิด เพื่อส่งเสริมจินตนาการขณะเรียนรู้บทประพันธ์ได้ ทั้งนี้ ภาพประกอบวรรณคดีไทยจะช่วยสืบสานอนุรักษ์คุณค่าทางวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- จารุจินต์ นภิตะภักดิ์ และคณะ. (2561). **คู่มือศึกษาธรรมชาติหมอบุญส่ง เลอะกุล นกเมืองไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คณะบุคคลนายแพทย์บุญส่ง เลอะกุล.
- ประสิทธิ์ จันเสรีกร. (2544). **A photographic guide to birds of Thailand**. กรุงเทพฯ ฯ: หจก.อิมเมจ โฟกัส.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์ และสุดไผท เมืองไทย. (2557). **การเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เรืองเดช ธิมะโน. (2556). **ภาพย่นเหเรือฉบับการ์ตูน**. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊ก.
- ศศิวิมล สุนทรวิกรานต์. (2564). **สัมภาษณ์**. 15 มิถุนายน.
- ศิริ หนูแดง. (2547). **การออกแบบภาพประกอบทศชาติชาดก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรัธน์ อยู่สุขชี. (2548). **เล่าเรื่องวรรณคดีไทย ภาพย่นเหเรือ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- สุริยะ ฉายะเจริญ. (2556). ผลงานดิจิทัลอาร์ตจากงานวิจัยกรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์จากการ สันนิษฐานรูปปลั๊กอินโบราณสถาน. **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์**, 12 (13), 43-47.
- Chorkung. (2018). **Brilliant bugs**. Retrieved July 09, 2021, from <https://www.behance.net/gallery/61527065/Brilliant-Bugs-Book>.
- Kole N. (2016). **Pete’s Dragon**. Retrieved July 12, 2021, from <https://www.artstation.com/artwork/kzgJx>.
- Savage Interactive. (2020). **Procreate (Version 5.2) [Mobile application software]**. Retrieved July 12, 2021, from <http://procreate.art/handbook/procreate>

รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชาราช
A Model of the Development Public Mind Empowerment of Early Childhood
according to the King's Philosophy

รับบทความ	15/03/2023
แก้ไขบทความ	19/04/2023
ยอมรับบทความ	11/05/2023

มณีรัตน์ ทองปิ่น¹
และเสกสรร ท้าวทุมมา²
Maneerat Thongpun
and Seksun Thaothumma

บทคัดย่อ

รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชากิจกรรมเพิ่มพลังใจ หนูน้อยสาธารณะ เป็นกิจกรรมที่ใช้ศาสตร์พระราชาราช พัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในด้านจิตสาธารณะในสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงพฤติกรรมของจิตสาธารณะในสังคมในการดำเนินชีวิตประจำวันผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยมีคุณครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับบูรณาการความรู้ในด้านศาสตร์พระราชาราช ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่แสดงออกในการอยู่ร่วมสังคมด้วยกันกิจกรรมหนูน้อยจิตสาธารณะ มีทั้งหมด 5 กิจกรรม ทำให้เด็กปฐมวัยมีจิตสาธารณะ ตามศาสตร์พระราชาราช คือการร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน รับผิดชอบช่วยเหลือตนเองและสังคม

คำสำคัญ: จิตสาธารณะ เด็กปฐมวัย เพิ่มพลังใจ ศาสตร์พระราชาราช

¹ นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Student Master of Education in Learning Management Science, Chiang Mai Rajabhat University
² อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Lecturer Faculty of Humanities and Social Science, Chiang Mai Rajabhat

Abstract

A Model of the Development Public Mind Empowerment of Early Childhood according to the King's Philosophy is an activity to increase willpower and public child. It is an activity that uses the royal science to develop the public mind of early childhood children in terms of public mind in society. It is an activity that encourages early childhood children to express the behavior of public mind in society in their daily lives through the learning process in organizing experiences in daily life. Teachers designed age-appropriate activities to integrate knowledge of the king's science in morality and ethics which is the basic behavior that manifests itself in social activities together. There are 5 activities for the public child that make early childhood children have a public mind according to the king's science are to join and cooperate in making benefits for society and the public, kindness, helping, sharing, taking responsibility for oneself and society.

Keywords: *public mind, early childhood children, empowerment, The King's Philosophy*

บทนำ

เด็กปฐมวัย เป็นช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นพลังของชาติต่อไปในอนาคต การพัฒนาเด็กช่วงวัยดังกล่าวจึงเป็นหัวใจสำคัญหรือเป็นฐานของการพัฒนาประเทศในอนาคตที่ส่งผลดีในการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตของเด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตที่สมบูรณ์ โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยปี พ.ศ. 2560 เด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี มุ่งให้ได้มีการพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อม ในการเรียนรู้ต่อไป โดยกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการพัฒนาการอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคนี้ คือ จิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ เรียนรู้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยปี พ.ศ. 2560 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นเสริมคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม ในมาตรฐานที่ 5 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจ และรู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน การพัฒนาอารมณ์จิตใจ และปลูกฝังการเสริม คุณลักษณะจิตสาธารณะกับเด็กฝึกให้เด็กรู้จักการแบ่งปันและผู้อาวุโสช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแบ่งปัน เสียสละเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม โดยสอดคล้องกับจิตสาธารณะในด้านความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ และการเสียสละ ให้เด็กนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและ เป็นคนดีของสังคม (รสสุคนธ์ คนงาม, 2565: ออนไลน์)

ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเร่งพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ทันสมัยให้ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต ทำให้ความสำคัญของจิตสาธารณะมีความสำคัญลดลงในสังคม ในสถานการณ์นี้จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย เด็กที่มีอายุในระหว่าง 3-6 ปี นั้นจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เหมาะสมกับวัย รวมถึงการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่งผลให้อนาคตเป็นมนุษย์ที่ขับเคลื่อนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมคู่ขนานกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคปัจจุบัน

รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชากิจกรรมเพิ่มพลังใจ หนูน้อยสาธารณะ เป็นกิจกรรมที่ใช้ศาสตร์พระราชา พัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในด้านจิตสาธารณะในสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงพฤติกรรมของจิตสาธารณะในสังคม ในการดำเนินชีวิตประจำวันผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยมีคุณครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับความรู้ในด้านศาสตร์พระราชาด้านคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ และการเสียสละ การร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่แสดงออกในการอยู่ร่วมสังคมด้วยกัน กิจกรรม หนูน้อยจิตสาธารณะ มีทั้งหมด 5 กิจกรรม ประกอบไปด้วยกิจกรรมดังนี้ กิจกรรมที่ 1 หนูทำได้ เป็นกิจกรรมที่让孩子รู้จักช่วยเหลืองานบ้าน เช่น กวาดพื้น ถูพื้น เช็ดโต๊ะ เช็ดเก้าอี้ เป็นต้น กิจกรรมที่ 2 สะอาดตา สบายใจ เป็นกิจกรรมช่วยเก็บเศษขยะ/เศษถุงขนมที่ตกอยู่ตามพื้น กิจกรรมที่ 3 โลกของหนูสีเขียว เป็นกิจกรรมปลูกต้นไม้/รดน้ำต้นไม้ร่วมกัน กิจกรรมที่ 4 สัตว์โลกน่ารัก เป็นกิจกรรมร่วมกันให้อาหารสัตว์ และกิจกรรมที่ 5 รอยยิ้มเขา รอยยิ้มหนู เป็นร่วมกันบริจาคหนังสือ เสื้อผ้า ของเล่นให้แก่ผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กปฐมวัยมีจิตสาธารณะ ตามศาสตร์พระราชาคือ การร่วมมือร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน รับผิดชอบช่วยเหลือต่อตนเองและสังคม

ความหมายจิตสาธารณะ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ พบว่า จิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือ สิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ ในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกัน เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟที่ให้แสงสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปา หรือ ไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าตลอดจนช่วยดูแลรักษาให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ตลอดจนร่วมมือกระทำเพื่อช่วยกัน แก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม (รวีวรรณ วงศ์เดชาพันธ์ และศักดิ์ ทารเทศ, 2564)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: ออนไลน์) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรม และการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำและคำพูดที่มาจากความคิดที่ดีการลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันเพื่อให้สังคมโดย ส่วนรวมมีความส่วนร่วม

จิตสาธารณะเป็นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม (Prosocial Behavior) กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือต่อสังคมด้วยความสมัครใจมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมด้วยการเสียสละทั้งเวลาทรัพย์สินเงินทองกำลังกายกำลังใจโดยไม่หวังผลตอบแทนการแบ่งปันการช่วยเหลือการร่วมมือการแลกเปลี่ยนการไม่เห็นแก่ตัวปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุขรวมถึงมีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนมีจิตสำนึกต่อสังคมและชุมชนโดยช่วยกันดูแลรักษาเอาใจใส่ต่อสังคมเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต้องการแก้ไขปัญหาของสังคมและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งมีทั้งพฤติกรรมที่ไม่

สามารถสังเกตได้หรือการกระทำที่แสดงออกมาให้เห็นได้ (สุริย์พร แซ่เอี่ยม และพลพจน์ เขาวีวัฒน์, 2561) จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมที่ตระหนักถึงนึกคิดทางสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ลงมือปฏิบัติด้วยความสมัครใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความสุขเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ความหมายและความสำคัญศาสตร์พระราชา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศาสตร์พระราชา ศาสตร์พระราชา หมายถึง องค์ความรู้ของพระราชา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงช่วยเหลือปวงชนชาวไทย เป็นการวางแนวทาง แนวคิด ทฤษฎีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการ ขั้นตอนการทำงาน และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาของ ประชาชน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับ การนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งในภาค เกษตรกรรม ธุรกิจ การจัดการทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม (เดชา ปุณฺณบาล, 2560)

ศาสตร์พระราชา หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ที่เกิดจากปัญหา (Wisdom) ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จนกระทั่งเป็น โครงการตามพระราชดำริถึง 4,685 โครงการ ครอบคลุมปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญต่อชีวิต ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร ด้านคมนาคมและการสื่อสาร ด้านสาธารณสุข ด้านสังคม และด้านการศึกษา ฯลฯ และการดำรงชีวิต ด้านส่งเสริมอาชีพของมนุษยชาติตั้งแต่เกิด จนตาย องค์ความรู้ทั้งหมดคือแนวทางการดำเนินการ “ศาสตร์พระราชา” ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) (สมบัติ นพรัก, 2561)

ศาสตร์พระราชา คือ องค์ความรู้ที่ เกิดจากการคิด การค้นคว้า และการทดลองของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรด้วยการบูรณาการ ศาสตร์ชาวบ้าน หรือที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับศาสตร์สากล จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง (มนัส สุวรรณ, 2560: ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ศาสตร์พระราชา หมายถึง กระบวนการองค์ความรู้ที่คิดจากการศึกษา คิดค้น และการทดลองของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญต่อชีวิตเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สามารถปรับใช้ในการดำรงชีวิตในชีวิตประจำวัน และสามารถปรับตัวในทุก ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

ความสำคัญของศาสตร์พระราชา คือ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาคนดีสู่สังคม ด้วยคุณธรรม จริยธรรม เป็นอย่างมาก ให้ประชาชนตระหนักถึงการประพฤติความดี เป็นพลเมืองที่ดีมีจิตสาธารณะ ร่วมมือร่วมใจช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

ความหมายและความสำคัญของศาสตร์พระราชา สรุปได้ว่า ศาสตร์องค์ความรู้ของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นแนวทางในการ ปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ร่วมกัน น้อมนำแนวทางศาสตร์พระราชาเป็นพื้นฐาน พัฒนาตนเองเป็นคนดี มีจิตสาธารณะสู่สังคม สร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

การพัฒนาเด็กปฐมวัย

การพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ได้กำหนดไว้ว่าเป็นการดูแลการพัฒนา และการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หญิงตั้งครรภ์ หรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์ให้มารดาได้รับการดูแลในระหว่างตั้งครรภ์เพื่อให้บุตรที่อยู่ในครรภ์มีสุขภาพและพัฒนาการที่ดีให้เด็กปฐมวัยอยู่รอดปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการล่วงละเมิดไม่ว่าในทางใด ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและความต้องการจำเป็นพิเศษ สร้างคุณลักษณะให้เด็กปฐมวัยมีอุปนิสัยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถซึมซับสุนทรียะและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้บ่มเพาะเจตคติของเด็กปฐมวัยให้เคารพคุณค่าของบุคคลอื่น มีจิตวิญญาณของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาค และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ที่มีจิตสาธารณะในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 15-16)

ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่มีจิตสาธารณะสู่สังคมที่มีคุณภาพ การพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชามีความสำคัญในการสร้างและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีจิตวิญญาณของจิตสาธารณะอยู่รอบ ๆ ตัวของเด็กปฐมวัย จิตสาธารณะในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสังคมลูกฝังให้มีจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

1. ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวมอายุ
2. รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน
3. ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชา

วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปีเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัย ที่เรียกว่าช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโตของงามสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่น ๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ดังนั้นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชน เป็นแนวทางที่หลากหลายเน้นกระบวนการของการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ภายใต้เงื่อนไขปฏิรูปการศึกษาพัฒนา คุณภาพสื่อร่วมมือกันทำงาน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ของเยาวชน สรุปว่าการสร้างจิตสาธารณะ มี 4 ขั้นตอน (จิตรา สุขเจริญ, 2554: ออนไลน์) คือ

1. ปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ ซึ่งเกิดจากการที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กจากครอบครัวและสถานศึกษาและสร้างจิตสำนึกโดยผ่านกิจกรรมที่ให้การช่วยเหลือและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
2. การเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายจิตใจ ด้านความรู้และการติดต่อสื่อสาร การที่บุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการต่างของสถานศึกษาหรือการให้บริการในชุมชน ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การยิ้มแย้ม ทักทาย การทำงานเป็นทีมร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญ
3. การสร้างความเชื่อมั่นในตน การจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่เกิดจิตสาธารณะของตนเองควรมีกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือและทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในการทำความดี การ

ช่วยเหลือผู้อื่น โดยเริ่มจากงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การช่วยเหลือของ การช่วยผู้ปกครองทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่บ้าน เป็นต้น

4. การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประสบการณ์ต่อการพัฒนาด้านจิตสาธารณะ คือ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทำให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชา เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยที่นำศาสตร์พระราชาในด้านจริยธรรม มาบูรณาการปรับใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมปลูกฝังให้เด็ก ๆ เกิดความสามารถในการพัฒนาจิตสาธารณะ สร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ต่อไป การพัฒนาอารมณ์จิตใจ และปลูกฝังการสร้างเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะกับเด็ก ผูกให้เด็กรู้จักการเป็นผู้นำและผู้อาสาช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักแบ่งปัน เสียสละที่จะทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลให้เด็กเกิดจิตสาธารณะในด้านความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ และการเสียสละ ให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมด้วยกันได้อย่างมีความสุขและเป็นคนดีของสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาคควรจัดให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรได้กำหนดสอดคล้องกับวิถีชีวิตเน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวันครูต้องสอนให้เด็กมีน้ำใจ ต้องมุ่งปลูกฝังความดีต้องอบรมนิสสัยให้เป็นพลเมืองดี ต้องฝึกหัดให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะจะได้มีความสามัคคีรู้จักดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความรู้ และประสบการณ์แก่กัน มีการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ซึ่งเด็กได้มีโอกาสปฏิบัติและครูเป็นผู้นำหรือสนับสนุน (จินดา น้ำเจริญ และอภิญญา มนูญศิลป์, 2562)

กิจกรรมเพิ่มพลังใจ หนูน้อยจิตสาธารณะ

กิจกรรมเพิ่มพลังใจ หนูน้อยจิตสาธารณะ เป็นกิจกรรมที่ใช้ศาสตร์พระราชา พัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในด้านจิตสาธารณะในสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงพฤติกรรมของจิตสาธารณะในสังคมในการดำเนินชีวิตประจำวันผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยมีคุณครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับความรู้ในด้านศาสตร์พระราชาด้านคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ และการเสียสละ การรวมแรงรวมใจ รวมมือ ในการทำประโยชน์เพื่อต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่แสดงออกในการอยู่ ร่วมสังคมด้วยกัน กิจกรรม หนูน้อยจิตสาธารณะ มีทั้งหมด 5 กิจกรรม ประกอบไปด้วยกิจกรรมดังนี้ กิจกรรมที่ 1 หนูทำได้ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กรู้จักช่วยเหลืองานบ้าน เช่น กวาดพื้น ถูพื้น เช็ดโต๊ะ เช็ดเก้าอี้ เป็น กิจกรรมที่ 2 สะอาดตา สบายใจ เป็นกิจกรรมช่วยเก็บเศษขยะ/เศษถุงขนมที่ตกอยู่ตามพื้น กิจกรรมที่ 3 โลกของหนูสีเขียว เป็นกิจกรรม ปลูกต้นไม้/รดน้ำต้นไม้ร่วมกัน กิจกรรมที่ 4 สัตว์โลกน่ารัก เป็นกิจกรรมร่วมกันให้อาหารสัตว์ และกิจกรรมที่ 5 รอยยิ้มเขา รอยยิ้มหนู เป็นร่วมกันบริจาค

หนังสือ เสื้อผ้า ของเล่นให้แก่ผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกตามศาสตร์พระราชาก็ือ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน รับผิดชอบช่วยเหลือต่อตนเองและสังคม

ตารางที่ 1 5 กิจกรรม เพิ่มพลังใจ หนุนน้อยสาธารณะ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกในเด็กปฐมวัย

กิจกรรม	ศาสตร์พระราชฯ พัฒนาจิตสำนึกของเด็กปฐมวัย	ลักษณะกิจกรรม
1. หนูทำได้	- ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ	เด็กปฐมวัยช่วยเหลืองานบ้าน เช่น กวาดพื้น ถูพื้น เช็ดโต๊ะ เช็ดเก้าอี้ เป็นต้น
2. สะอาดตา สบายใจ	- การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม - รับผิดชอบช่วยเหลือต่อตนเองและสังคม	เด็กปฐมวัยช่วยเก็บเศษขยะ / เศษถุงขนมที่ตกอยู่ตามพื้น
3. โลกของหนูสีเขียว	- การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม	เด็กปฐมวัยปลูกต้นไม้ / รดน้ำต้นไม้ร่วมกัน
4. สัตว์โลกน่ารัก	- ความมีน้ำใจ แบ่งปัน	เด็กปฐมวัยร่วมกันให้อาหารสัตว์
5. รอยยิ้มเขา รอยยิ้มหนู	- ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน - การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม	เด็กปฐมวัยร่วมกันบริจาคหนังสือ เสื้อผ้า ของเล่นให้แก่ผู้ด้อยโอกาส หรือ สถานสงเคราะห์ เป็นต้น

จากตารางที่ 1 5 กิจกรรม เพิ่มพลังใจ หนุนน้อยสาธารณะ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกในเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการในการกิจกรรมเสริมประสบการณ์บูรณาการกับศาสตร์พระราชฯให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง จากการเรียนรู้ เกิดพฤติกรรมจิตสำนึกความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน รับผิดชอบช่วยเหลือต่อตนเองและสังคม และ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม โดยลักษณะกิจกรรมเน้นให้เด็ก ทำกิจกรรมร่วมกับ เพื่อน คุณครู ผู้ปกครอง และคนในชุมชน ในการทำกิจกรรม โดยการทำกิจกรรมเพิ่มพลังใจ หนุนน้อยสาธารณะ จะค่อย ๆ ปลูกฝังส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกต่อตนเองและสังคม และเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่เด็กปฐมวัยเหล่านี้จะเป็นแรงกำลังสำคัญขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความสุขในอนาคต

อภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกเพื่อเพิ่มพลังใจเด็กปฐมวัยตามศาสตร์พระราชฯ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการพัฒนาจิตสำนึกของเด็กปฐมวัย เป็นแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมบูรณาการกับศาสตร์พระราชฯในด้านจริยธรรม คุณธรรม เกิดพฤติกรรมจิตสำนึกความมีน้ำใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน รับผิดชอบช่วยเหลือต่อตนเองและสังคม และ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม

ดังนั้น การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นกำลังทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตให้มีความรู้ ความสามารถพร้อมกับจิตสำนึกในการขับเคลื่อนให้ประเทศชาติมีคนดี สู่สังคม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาชั้นนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมกิจการศึกษานักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตรรา สุขเจริญ. (2554). **การเสริมสร้างจิตสาธารณะในเด็ก**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 25, 2565, จาก <http://164.115.41.60/knowledge/?p=714>
- จินดา น้ำเจริญ และอภิญา มนูญศิลป์. (2562). **ครูปฐมวัยกับการพัฒนาเด็กตามศาสตร์พระราชาวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 9 (3), 6-7.**
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). **ความหมายของจิตอาสา**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 22, 2565, จาก https://op.chandra.ac.th/dsd/images/File/KM/2561/10/KM_31102561_01.pdf
- เดชา ปุญญบาล. (2560). **9 ตามรอยบาท ศาสตร์พระราชาวารสารสมาคมนักวิจัย, 2 (22), 13-20.**
- ปิปีชี นิวส์ ไทย. (2561). **พระราชดำรัสของรัชกาลที่ 10**. ค้นเมื่อ กันยายน 17, 2565, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-407420>
- มนัส สุวรรณ. (2560). **เศรษฐกิจพอเพียง: พระอัจฉริยภาพทางมนุษยนิเวศวิทยาแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 22, 2565, จาก <http://cmuir.cmru.ac.th/handle/123456789/1129>
- ยุพิน. (2564). **การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม**. ค้นเมื่อ กันยายน 20, 2565, จาก <http://www.edbathai.com/Main2>
- รวีวรรณ วงศ์เดชานันท์ และศักดิ์ ทารเทศ. (2564). **รูปแบบการส่งเสริมจิตสาธารณะเชิงพุทธของบุคคล วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6 (6), 4.**
- รสสุคนธ์ คนงาม. (2565). **การสร้างเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตนอากับกอแก้ว**. ค้นเมื่อ กันยายน 17, 2565, จาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2564Vol13No1_26.pdf.
- สุรีย์พร แซ่เอี่ยม และพลพจน์ เชาว์วิวัฒน์. (2561). **จิตสาธารณะคุณลักษณะแห่งเมตตาธรรมค้ำจุนโลก วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16 (2), 6.**
- สมบัติ นพรัก. (2561). **ศาสตร์พระราชาสู่การบริหาร**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ซัพพลายซิงสำนักกรรมการ 1 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). **รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภาขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศ เรื่อง “การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิรูปประเทศ”**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รัฐสภา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **แนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตและการพัฒนาครูปฐมวัยในสถาบันอุดมศึกษาของไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สุนันท์ ศลโตสุน และไพฑูรย์ โปธิสาร. (2561). **ศาสตร์พระราชากับพัฒนาการศึกษา วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 4 (1), 3-1**